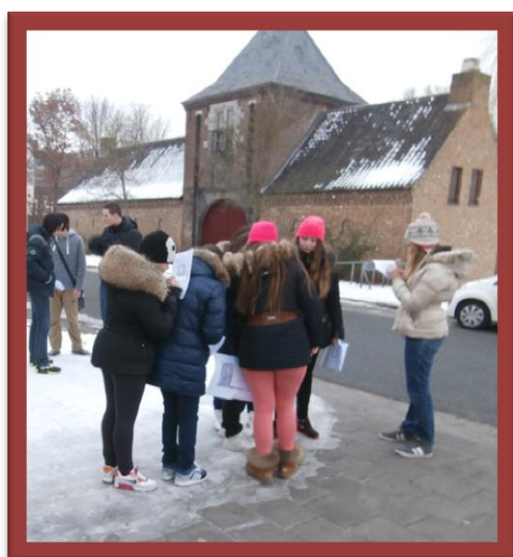

2012

Fontys & Herlecollege

Maud Pörteners

Buurt bij de les

Omgevingsonderwijs

De voor u liggende scriptie vormt het resultaat van mijn afstudeeronderzoek en is uitgevoerd ter afsluiting van de studie voor tweedegraads docente geschiedenis aan de Fontys lerarenopleiding te Sittard. Het afstudeeronderwerp betreft een onderzoek naar de inpassing van omgevingsonderwijs binnen het reguliere VMBO onderwijs.

Voorwoord

De voor u liggende scriptie vormt het resultaat van mijn afstudeeronderzoek. Deze is uitgevoerd moeten worden ter afronding voor de tweedegraads docente geschiedenis aan de Fontys lerarenopleiding te Sittard. Het onderwerp betreft een onderzoek naar de inpassing van omgevingsonderwijs binnen het reguliere onderwijs, met name in de VMBO sector.

Voor de totstandkoming van dit onderzoek wil ik mijn afstudeerbegeleider Jos Meuwissen bedanken voor zijn intensieve begeleiding. Uiteraard mag ik vele collega's op het Herlecollege niet vergeten, zonder hen had mijn onderzoek helemaal niet uitgevoerd kunnen worden, Estelle Seijben, Erik Krutzer en alle anderen, bedankt! Tot slot wil ik uiteraard mijn familie en vrienden bedanken voor hun steun en geduld gedurende mijn hele studie en tijdens het afstuderen.

Maud Pörteners
Kerkrade, 11 februari 2013.

Samenvatting

Dit werk laat een onderzoek naar de uitvoering van omgevingsonderwijs op het Herlecollege, locatie Heerlen zien. Via observatie bleek dat omgevingsonderwijs in mindere mate een rol speelt binnen het reguliere VMBO onderwijs. Les geven door middel van omgevingsonderwijs vond slechts binnen enkele vakken en projecten plaats. Hierdoor is de volgende probleemstelling tot stand gekomen:

“In hoeverre is het zinvol en haalbaar om omgevingsonderwijs, te integreren in het VMBO onderwijs”.

Diverse bronnen geven informatie over de achtergrond, inhoud en uitvoering van omgevingsonderwijs, zowel algemene informatie als specifieke informatie omtrent het Herlecollege. Omgevingsonderwijs begint met een verplichting vanuit het ministerie van onderwijs door middel van kerndoelen. Ondanks al deze kerndoelen en de ideeën die de school ervoor heeft om omgevingsonderwijs in te passen in het reguliere onderwijs, blijkt dat de uitvoering van omgevingsonderwijs in praktijk in mindere mate een rol speelt binnen het reguliere VMBO onderwijs. Aan de hand van een omgevingsonderwijs project is getracht om door middel van weinig middelen een veldwerk op te zetten.

Hoofdstuk één tot en met drie vormen de theoretische hoofdstukken rondom het opzetten van omgevingsonderwijs. Allereerst wordt de theorie behandeld die vooraf gaat aan het opzetten van omgevingsonderwijs. Vervolgens zullen de voordelen voor de leerlingen, docenten en de school worden besproken. Hoofdstuk twee is gericht op het opzetten van omgevingsonderwijs en de verschillende facetten die ermee samenhangen. Hoofdstuk drie laat een indicatie zien van het Herlecollege waarbij de leerwegen worden gekoppeld aan scenario's. Daarnaast gaat hoofdstuk drie ook in op de houding, van de docenten en de directie ten opzichte van omgevingsonderwijs. Doordat de school voornamelijk gericht is op VMBO en Lwoo onderwijs zal er een veldwerk ontstaan dat op beide niveaus inpasbaar en inzetbaar is. Hoofdstuk vier en vijf vormen de praktische hoofdstukken van deze scriptie waarin de uitvoering en evaluatie van het eerste veldwerk wordt toegelicht en het eindproduct waarmee de school aan de slag kan gaan. Hoofdstuk zes biedt een uitgebreidere samenvatting en conclusie omtrent deze scriptie. Hopelijk geeft deze korte samenvatting voldoende informatie omtrent deze scriptie.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	3
Inhoudsopgave	4
Inleiding	6
Hoofdstuk 1	7
1.1 <i>De theorie achter omgevingsonderwijs.</i>	7
1.1.1 <i>Theoretisch kader.</i>	7
1.2 <i>Wat is omgevingsonderwijs?</i>	10
1.2.1 <i>Definities.</i>	10
1.2.2 <i>De kerndoelen.</i>	11
1.3 <i>Waarom omgevingsonderwijs?</i>	14
1.3.1 <i>Voordelen voor de leerling.</i>	14
1.3.2 <i>Voordelen voor de docent.</i>	18
1.3.3 <i>voordelen voor het onderwijs.</i>	19
Hoofdstuk 2	20
2.1 <i>De leerlingen en omgevingsonderwijs.</i>	20
2.1.1 <i>Wat is er bekend bij de leerlingen over omgevingsonderwijs.</i>	20
2.2.1 <i>Samenwerken binnen de school.</i>	21
2.2.2 <i>Samenwerken met instanties.</i>	21
2.2.3 <i>Het project ontwerpen.</i>	21
2.2.4 <i>Steun zoeken.</i>	22
2.2.5 <i>Het concept testen en aanpassen.</i>	22
Hoofdstuk 3	23
3.1 <i>Indicatie Herlecollege.</i>	23
3.1.1 <i>De algemene scenario's.</i>	23
3.1.2 <i>Herlecollege en de vier scenario's.</i>	25
3.2 <i>Op welke manier kan het Herlecollege omgevingsonderwijs aanbieden?</i>	26
3.2.1 <i>Hoe staat het Herlecollege ervoor betreft omgevingsonderwijs?</i>	26
3.2.2 <i>De directie.</i>	31

Hoofdstuk 4	32
4.1 <i>Uitwerking van het educatief gedeelte.</i>	32
4.1.1 <i>Opzet van het educatief gedeelte.</i>	32
4.1.2 <i>Versie 01 van het leerlingenboekje</i>	32
4.2. <i>Evaluatie en uitvoering van het educatief gedeelte.</i>	53
4.2.1 <i>Evaluatie leerlingen.</i>	53
4.2.2 <i>Evaluatie docenten.</i>	53
4.2.3 <i>Eigen evaluatie.</i>	54
 Hoofdstuk 5	 56
5.1 <i>Vernieuwde versie en tips</i>	56
5.1.1 <i>Vernieuwde versie van het leerlingen boekje</i>	56
5.1.2 <i>Tips met betrekking tot de uitvoering</i>	81
 Hoofdstuk 6	 85
6.1 <i>Samenvatting en conclusie.</i>	85
6.1.1 <i>Samenvatting.</i>	85
6.1.2 <i>Conclusie</i>	87
 Literatuurlijst	 88
Geciteerde werken	88
Bijlagen	90

Inleiding

Globale omschrijving van de aard en inhoud met betrekking tot het afstudeeronderzoek en de te verwachten producten. Daarnaast een koppeling maken van competenties die ik nastreef te bereiken door middel van het afstudeeronderzoek.

Tijdens stages ondervond ik dat leerlingen weinig kennis hebben over de geschiedenis in de eigen omgeving. Daardoor ben ik in mijn eigen omgeving op zoek gegaan naar historische kenmerken. Straatnaambordjes, begraafplaatsen, monumenten gebouwen en opgravingen zeggen veel over de geschiedenis in je eigen buurt, deze ben ik zelf ook tegen gekomen. Mijn doel is leerlingen kritisch te laten kijken, naar wat er in hun eigen omgeving te vinden is dat betrekking heeft op geschiedenis.

Als onderwerp wil ik een hoofdvraag stellen die luidt:

In hoeverre is het zinvol en haalbaar om omgevingsonderwijs, te integreren in het VMBO onderwijs.

Voordat ik het onderzoek start, wil ik erachter komen in welke mate omgevingsonderwijs dusdanig in het reguliere onderwijs geïntegreerd is. Middels een docentenenquête en een interview met de directie, wil ik erachter komen welk standpunt de school inneemt met betrekking tot omgevingsonderwijs.

Binnen het Herlecollege wordt er een onderscheid gemaakt tussen VMBO en Lwoo. Deze leerwegen verschillen van niveau en van onderwijsactiviteiten. Om ervoor te zorgen dat het veldwerk op beide niveaus uitgevoerd kan worden, is ervoor gekozen om van een 0 niveau uit te gaan. Op deze manier kan het omgevingsonderwijsproject op beide niveaus, middels aanpassingen, uitgevoerd worden.

Vervolgens zet ik een stappenplan op, om de leerlingen doelgericht te laten zoeken naar geschiedenis in de eigen omgeving. Door middel van een veldwerk en afsluitende opdrachten, wil ik testen of de leerlingen meer weten over de geschiedenis in de eigen omgeving. Daarnaast hoop ik te bereiken dat leerlingen doelgerichter rondkijken als ze ergens voor het eerst zijn.

Competenties die ik nastreef tijdens het afstudeeronderzoek. Verdere uitwerking volgt.

- Inter-persoonlijk competent
- Pedagogisch competent
- Vak- didactisch competent
- Organisatorisch competent
- Competent in samenwerken met collega's
- Competent in samenwerken met omgeving
- Competentie in reflectie en ontwikkeling

Hoofdstuk 1

1.1 De theorie achter omgevingsonderwijs.

1.1.1 Theoretisch kader.

Bij omgevingsonderwijs staat de eigen leefomgeving centraal. Met de eigen leefomgeving bedoelen we de wereld waarin iemand dagelijks verkeert voor school, winkelen, werk of recreatie. Voor leerlingen is deze leefomgeving helemaal niet zo groot, deze bestaat uit enkele knooppunten en de verbindingen ertussen. Binnen de leefomgeving kunnen we twee soorten onderscheiden. De materiële leefomgeving, deze zijn voor een deel door mensen gemaakt en voor een deel natuurlijk van aard. De materiële elementen zijn vaak sociaal en cultureel van aard. Daarnaast hebben we nog de niet- materiële leefomgeving, deze kunnen we onderscheiden in biotische elementen (planten en dieren) en abiotische elementen (bodem, gesteente, water en lucht).

Leerlingen kennen hun leefomgeving maar gedeeltelijk. Ze gebruiken er maar een klein deel van. Bovendien kennen ze de voor hun bekende omgeving maar ten dele. Sommige gebouwen of verschijnselen hebben ze waarschijnlijk nog nooit opgemerkt. Er is daarom veel nieuws te ontdekken. Het is wel belangrijk dat er voor omgevingsonderwijs een gebied wordt gepakt dat voor iedere leerling bekend is, bijvoorbeeld het gebied rondom de school. Door hier op onderzoek uit te gaan krijgen de leerlingen het idee dat geschiedenis niet alleen op speciale plaatsen is te vinden, maar ook gewoon in de buurt. Het doel van historisch omgevingsonderwijs is het ontwikkelen van dit besef. Wat kunnen de leerlingen leren van historisch omgevingsonderwijs:

Onderzoek naar historische structureren in de eigen omgeving. Woonkernen die aaneensmelten het uitpellen van de vier historische lagen (tot 1850, uitbreidingen in de 19e eeuw, de tijd van wereldoorlogen en de tijd van televisie en computer). Het reconstrueren van stadsgezichten of vergezichten gekoppeld aan inlevingsopdrachten.

Onderzoek naar verandering en continuïteit in allerlei lokale verschijnselen en het verklaren van verschillen tussen de historische lagen. Daarnaast moet omgevingsonderwijs zorgen voor vaardigheden en inzichten die de leerlingen ook buiten de eigen leefomgeving kunnen toepassen. Scholen moeten bereid zijn om omgevingsonderwijs te kunnen inpassen in het onderwijs. Hier zijn tien redenen voor. Deze kunnen we verder onderverdelen in een inhoudelijk, didactisch, pedagogisch/ algemeen vormend en promotie deel. Ieder onderdeel zal ik verder toelichten door middel van bruikbare voorbeelden in het onderwijs.

Als eerste stellen we de inhoudelijke doelstellingen aan de kaak. Omgevingsonderwijs zal ervoor zorgen dat de leerlingen actief en zelfstandig zullen gaan leren. Door het concept “zelf onderzoeken”, gaan leerlingen niet alleen de informatie van de docent verwerken maar zullen ze ook opzoek gaan naar eigen informatie.

Het zoeken van deze informatie zal eraan bijdragen dat leerlingen te maken krijgen met andere bronnen. Ze moeten bijvoorbeeld informatie uit een interview, monument of een oud document zelf gaan verwerken tot bruikbare informatie, die ze kunnen gebruiken voor het onderzoek. Niet alleen leerlingen gaan de omgeving verkennen, maar ook docenten zullen meer te weten komen over de omgeving. Daarnaast krijgen docenten een beter beeld bij de organisatie van een dergelijk project. Het gaat daarbij niet alleen om de vorming van het project, maar ook de uitvoering. Bij de uitvoering zal men altijd rekening moeten houden met een kostenplaatje en roostertechnische wijzingen die doorgevoerd moeten worden. De informatie die ze opdoen uit de omgeving, waar leerlingen dagelijks mee te maken hebben, kunnen ze eventueel integreren in het reguliere onderwijs om lesstof nog meer tot de beleefswereld van de leerlingen te brengen.

Het onderzoeken van de omgeving draagt eraan bij dat leerlingen de geschiedenis in eigen omgeving zien als concrete verschijnselen. Zo kunnen ze door bijvoorbeeld opgravingen van Romeinse villa's een beeld vormen van de Romeinen in Nederland. Dit laatste onderdeel draagt ook bij aan het didactisch onderdeel van omgevingsonderwijs. Het in kaart brengen van de historie in eigen omgeving zal ervoor zorgen dat ook andere vakken gebruik kunnen maken van dergelijke projecten.

Vakoverstijgende projecten kunnen uitstekend gebruik maken van omgevingsonderwijs. Leerlingen zullen op deze manier erachter komen dat vakken met elkaar in verbinding staan. Ze zullen op een route door de omgeving ook te maken krijgen met de flora, fauna, architectuur en het landschap. Vakken die samenwerken aan deze projecten, zullen nauw moeten samenwerken om de relaties tussen vakken goed kenbaar te maken. Uiteindelijk kan dit als een breekijzer vormen voor verschillende onderwijsvernieuwingen.

Een onderwijsvernieuwing zal geleidelijk moeten plaatsvinden en klein moeten beginnen. Door het ontwerpen van projecten en een goede uitvoering ervan, kan dit uiteindelijk leiden tot een curriculum invulling en misschien wel een verandering binnen het schoolsysteem. Een essentieel didactisch onderdeel van omgevingsonderwijs is de werkelijkheid terug brengen naar het vak of andersom. Voor leerlingen is het volgen van vakken vaak theoretisch en een ver van mijn bed show. Leerlingen zijn zich er vaak niet van bewust, dat veel vakken waar geschiedenis een grote rol speelt, overal om je heen te vinden is.

Het praktisch toepassen van theorie draagt bij aan een beeldvorming van het vak en een koppeling met de werkelijkheid. Geschiedenis kan gegeven worden uit het oogpunt van de eigen omgeving en de theorie uit boeken hierin inpassen. Het is van belang dat er tijdens omgevingsonderwijs niet alleen een onderzoek van de omgeving plaatsvindt, maar dat leerlingen ook leren door middel van een aantal handvaten, iedere nieuwe omgeving waar ze komen op een andere manier te zien. Ze moeten geleerd krijgen welke elementen in de omgeving belangrijk zijn en welke iets zeggen over de omgeving. Dit geldt niet alleen voor het vak geschiedenis, maar ook voor andere vakken. Het aanleren van vaardigheden moet ervoor zorgen dat omgevingsonderwijs dieper gaat dan alleen informatie verzamelen.

Daarnaast komt bij omgevingsonderwijs ook nog de doelstelling pedagogisch en algemeen vormend aan bod. Door bijvoorbeeld vakoverstijgende projecten of een project van een specifiek vak, leert de leerling naar verschillende verschijnselen in de eigen omgeving te kijken. Door hier actief mee bezig te zijn, zullen ze de ruimte waarin ze onderzoeken op een andere manier gaan zien. Dit kan bijdragen aan meer waardering voor de eigen omgeving en een diepere band. Het is niet alleen meer de omgeving van sociale activiteiten, maar een omgeving die veel meer te bieden heeft en die de leerlingen kunnen onderzoeken door middel van de aangeleerde vaardigheden.

Het opstarten van een project over omgevingsonderwijs kost veel energie. Bij de ontwikkeling zal men het idee krijgen niet verder te komen door de overvloed aan informatie. Instanties die in de regio zijn gevestigd kunnen het antwoord zijn. Vaak hebben musea of onderzoekscentra al veel informatie klaarliggen die je perfect kan inpassen in het project. Een band opbouwen met dergelijke instellingen is een goed voorbeeld dat omgevingsonderwijs ook een promotie functie heeft. Het project kan doorgespeeld worden aan instellingen, waardoor de school in een goed daglicht komt te staan.

Daarnaast kan een school zich profileren door middel van omgevingsonderwijs. School is niet alleen een instituut waarbij er kennisoverdracht plaatsvindt, maar ook een manier om leerlingen zelf kennis te laten vergaren en deze eigen te maken. Op opendagen of als visite kaartje kan een school laten zien dat ze gestart zijn met projecten, die ervoor zorgen dat leerlingen op verschillende manieren stof krijgen aangeboden en vernieuwend onderwijs bieden. Verschillende scholen in Limburg maken al gebruik van deze promotie. Zo is bekend dat het Trevianum te Sittard een project heeft over een oude mijn kolonie, hierin gaan ze de gezinnen die hier woonden onderzoeken.

De conclusie die ik hieruit trek is dat omgevingsonderwijs bijdraagt aan de ontwikkelingen van verschillende facetten binnen het onderwijs, uiteenlopend van inhoudelijk tot een promotie aspect.

1.2 Wat is omgevingsonderwijs?

1.2.1 Definities.

Onder omgeving begrijpen we de ruimte waar kinderen wonen, leren, spelen: het huis, de straat, de weg naar school, maar ook de ruimte verder weg, waar de kinderen in hun vrije tijd naar toe gaan. Wanneer elementen uit deze omgeving in de lespraktijk worden gebruikt, zij het als illustratie, zij het als leerinhoud, dan spreekt men van omgevingsonderwijs. Van omgevingsonderwijs wordt gesteld dat ze in sterke mate de betrokkenheid van leerlingen verhoogt en zo sterk motiverend werkt. Vanuit de eindtermen basisonderwijs en de diverse leerplannen wordt sterk aangedrongen op omgevingsgericht onderwijs. Onderwijs dat aansluit bij de leefwereld van de leerlingen wordt beschouwd als een fundamenteel didactisch principe¹

Omgevingsonderwijs is een vorm van actief en onderzoekend leren in de leefomgeving van de leerling. Meestal vinden de opdrachten plaats in de openlucht en hebben de opdrachten direct betrekking op het dagelijks leven van de leerling².

Bij omgevingsonderwijs staat de eigen leefomgeving centraal als uitgangspunt en object van studie. Met de eigen leefomgeving bedoelen we de wereld waarin iemand vrijwel dagelijks verkeert voor school of werk, winkelen en recreatie.³

Het zoeken naar de juiste omschrijving betreffende omgevingsonderwijs levert verschillende definities op. Bij de verschillende definities staat centraal dat de theorie die wordt aangeboden in de lessen, ook buiten de school verwerkt kan worden. De leefomgeving biedt kansen om de theorie aan te laten sluiten bij de eigen wereld en referentiekader van de leerlingen.

¹ http://www.omgevingsonderwijs.be/framesetinformatie/omgevingsonderwijs.htm#Wat_is_omgevingsonderwijs

² <http://www.omgevingswijzer.nl/over-omgevingswijzer/veelgestelde-vragen/>

³ Boek omgevingsonderwijs, Marcel van Riessen, Idzard van Manen

1.2.2 De kerndoelen.

Het Nederlandse ministerie van onderwijs heeft een aantal vastgestelde streefdoelen, deze worden kerndoelen genoemd en dienen als richtlijn en minimumeis voor het onderwijs. In 1993 werden de kerndoelen voor het eerst vastgesteld en in 1998 werden deze herzien. Ook kwam er een nieuwe wending aan de kerndoelen die ervoor zorgde dat deze minimaal 5 jaar gelden.

Kerndoelen kunnen we in twee groepen in delen. Aan de ene kant zijn er leergebiedspecifieke doelen en aan de andere kant hebben we leergebiedoverstijgende doelen. Deze hebben meer betrekking op de algemene vaardigheden. Vakken als mens en maatschappij vallen onder de leergebiedoverstijgende doelen.

In de kerndoelen die door het ministerie zijn vastgesteld wordt verwezen naar omgevingsonderwijs. Kerndoel 42 is hier een duidelijk voorbeeld van.

Kerndoel 42: Inzicht in de eigen omgeving⁴

De leerling leert door eigen ervaringen en in de eigen omgeving effecten te herkennen van keuzes op het gebied van werk en zorg, wonen en recreëren, consumeren en budgetteren, verkeer en milieu.

Toelichting

De onderwerpen die in dit kerndoel benoemd zijn, zullen (vooral ook) behandeld dienen te worden in relatie tot eigen ervaringen van leerlingen en de eigen omgeving (omgevingsonderwijs). Dit kerndoel is expliciet leerling nabij en schoolnabij van karakter. Dat is een extra 'uitdaging' en verwachting die gesteld wordt en nodigt uit tot creatieve didactische invullingen.

In het algemeen gaat het in omgevingsonderwijs om een herkenbare, betekenisvolle en beleevingsrijke context voor leerlingen. De onderwerpen die genoemd worden, bestrijken een groot terrein uit de samenleving. Ze vinden traditioneel hun plek bij met name de vakken aardrijkskunde en economie; elementen zitten ook in het vak verzorging (zorg, wonen, budgetteren, verkeer). Het kerndoel biedt mede hierdoor zeker mogelijkheden voor een vakoverstijgende aanpak.

Voor omgevingsonderwijs zijn de afgelopen jaren verschillende vakoverstijgende opdrachten en dit kerndoel nodigt uit om leerlingen na te laten denken over de keuzes die in de omgeving gemaakt moeten worden, bijvoorbeeld op het gebied van werk/zorg en verkeer/milieu. Verder kan met name het aspect consumeren en budgetteren gerelateerd worden aan eigen ervaringen.

Eventueel komt een specifiek tijdvak (kerndoel 37) in beeld in combinatie met gebruik van historische bronnen (kerndoel 40) als bijvoorbeeld een onderzoekje plaatsvindt naar de eigen woonplaats/eigen omgeving

Niet alleen kerndoel 42 is van toepassing op omgevingsonderwijs. Het Nederlandse ministerie van onderwijs heeft in totaal twaalf kerndoelen vastgesteld met betrekking tot de vakken Mens en Maatschappij. Door de vakken geschiedenis, aardrijkskunde, economie en maatschappijleer samen te voegen worden indirecte hints gegeven richting het vakoverstijgend onderwijs waarin omgevingsonderwijs een belangrijke component is. Dit is een middel bij uitstek om verschillende vakken met elkaar te verbinden en te zorgen voor extra diepgang binnen het curriculum. Na de opsomming van de kerndoelen zullen de andere aansluitende kerndoelen bij omgevingsonderwijs worden toegelicht.

⁴ <http://ko.slo.nl/vakgebieden/00005/00003/00007/>

Onderdeel E: mens en maatschappij

In de twaalf kerndoelen van het onderdeel mens en maatschappij, is een enigszins vergelijkbare structuur te herkennen als bij de kerndoelen van het onderdeel mens en natuur: vragen stellen en onderzoek doen (36, 39), verschijnselen in tijd en ruimte plaatsen (37, 38), gebruik van bronnen (40, 41, 42) en de inhoudelijke thema's (42 tot 47) geordend van dichtbij en kleinschalig naar verder weg of grootschalig. Verschillende kerndoelen concretiseren de opdracht aan elke school om aandacht te besteden aan burgerschap. Het gaat vooral om de kerndoelen 43 en 44, maar ook met andere kerndoelen wordt invulling gegeven aan deze opdracht: te denken valt aan de kerndoelen 6, 35, 36 en 56.

36. De leerling leert betekenisvolle vragen te stellen over maatschappelijke kwesties en verschijnselen, daarover een beargumenteerd standpunt in te nemen en te verdedigen, en daarbij respectvol met kritiek om te gaan.

37. De leerling leert een kader van tien tijdvakken te gebruiken om gebeurtenissen, ontwikkelingen en personen in hun tijd te plaatsen. De leerling leert hierbij over kenmerkende aspecten van de volgende tijdvakken:

- tijd van jagers en boeren (prehistorie tot 3000 voor Chr.);
- tijd van Grieken en Romeinen (3000 voor Chr. – 500 na Chr.);
- tijd van monniken en ridders (500 – 1000);
- tijd van steden en staten (1000 – 1500);
- tijd van ontdekkers en hervormers (1500 – 1600);
- tijd van regenten en vorsten (1600 – 1700);
- tijd van pruiken en revoluties (1700 – 1800);
- tijd van burgers en stoommachines (1800 – 1900);
- tijd van wereldoorlogen (1900 – 1950), en
- tijd van televisie en computer (1950 – heden).

De leerling leert daarbij in elk geval de relatie te leggen tussen de gebeurtenissen en ontwikkelingen in de 20e eeuw (waaronder de Wereldoorlogen en de Holocaust), en hedendaagse ontwikkelingen. De vensters van de canon van Nederland dienen als inspiratiebron voor de behandeling van de tijdvakken.

38. De leerling leert een eigentijdsbeeld van de eigen omgeving, Nederland, Europa en de wereld te gebruiken om verschijnselen en ontwikkelingen in hun omgeving te plaatsen.

39. De leerling leert een eenvoudig onderzoek uit te voeren naar een actueel maatschappelijk verschijnsel en de uitkomsten daarvan te presenteren.

40. De leerling leert historische bronnen te gebruiken om zich een beeld van een tijdvak te vormen of antwoorden te vinden op vragen, en hij leert daarbij ook de eigen cultuurhistorische omgeving te betrekken.

41. De leerling leert de atlas als informatiebron te gebruiken en kaarten te lezen en te analyseren om zich te oriënteren, zich een beeld van een gebied te vormen of antwoorden op vragen te vinden.

42. De leerling leert in eigen ervaringen en in de eigen omgeving effecten te herkennen van keuzes op het gebied van werk en zorg, wonen en recreëren, consumeren en budgetteren, verkeer en milieu.

43. De leerling leert over overeenkomsten, verschillen en veranderingen in cultuur en levensbeschouwing in Nederland, leert eigen en andermans leefwijze daarmee in verband te brengen, en leert de betekenis voor de samenleving te zien van respect voor elkaars opvattingen en leefwijzen.

44. De leerling leert op hoofdlijnen hoe het Nederlandse politieke bestel als democratie functioneert en leert zien hoe mensen op verschillende manieren bij politieke processen betrokken kunnen zijn.

45. De leerling leert de betekenis van Europese samenwerking en de Europese Unie te begrijpen voor zichzelf, Nederland en de wereld.

46. De leerling leert over de verdeling van welvaart en armoede over de wereld, hij leert de betekenis daarvan te zien voor de bevolking en het milieu, en relaties te leggen met het (eigen) leven in Nederland.

47. De leerling leert actuele spanningen en conflicten in de wereld te plaatsen tegen hun achtergrond, en leert daarbij de doorwerking ervan op individuen en samenleving (nationaal, Europees en internationaal), de grote onderlinge afhankelijkheid in de wereld, het belang van mensenrechten en de betekenis van internationale samenwerking te zien.⁵

Naast kerndoel 42 zijn er meerdere kerndoelen die verwijzen naar omgevingsonderwijs. Deze zullen kort worden toegelicht en in verband worden gebracht met omgevingsonderwijs.

Kerndoel 38: door een onderzoek uit te voeren in de eigen leefomgeving. Worden vaardigheden aangeleerd bij leerlingen die ervoor zorgen dat deze aspecten uit de omgeving opmerken. Het gaat er met name om, vragen te stellen bij de differentiaties die er zich voor doen. Voorbeelden hiervan zijn de verschillende straatnamen, de verschillende stijlen van huizen, monumenten, standbeelden etc. hierdoor is het mogelijk om het eigentijdse beeld geleidelijk aan te veranderen.

Kerndoel 39: gedurende de middelbare school periode wordt er veel aandacht gehecht aan theorie en toetsen. Toetsen worden vaak schriftelijk afgenomen, antwoorden op vragen moeten opleveren of de theorie is doorgedrongen en of leerlingen deze eigen hebben weten te maken. Een andere toetsvorm zijn presentaties, binnen het omgevingsonderwijs worden leerlingen erop uitgestuurd om een onderzoek uit te voeren. Alleen een onderzoek is niet voldoende om na te gaan of ze er iets van geleerd hebben. In plaats van een schriftelijke toets kan er gekozen worden om een presentatie als eindopdracht te kiezen. Deze vorm daagt de leerlingen uit om bevindingen die ze hebben opgedaan uit te leggen aan de klas. Volgens de leerpiramide van Bales (figuur 2) is dit de meest effectieve methode om de stof eigen te maken.

Kerndoel 40: de leefomgeving wordt getekend door de tijd. Verschillende culturen en periodes in de geschiedenis zijn vaak terug te vinden in de leefomgeving. Om te achterhalen wat deze hier doen en waarom deze elementen van belang zijn kan men niet zonder historische bronnen. Door deze te bestuderen is het mogelijk om een antwoord te vinden op de vragen die opkomen bij het analyseren van de leefomgeving

⁵ <http://wetten.overheid.nl/BWBR0019945/>

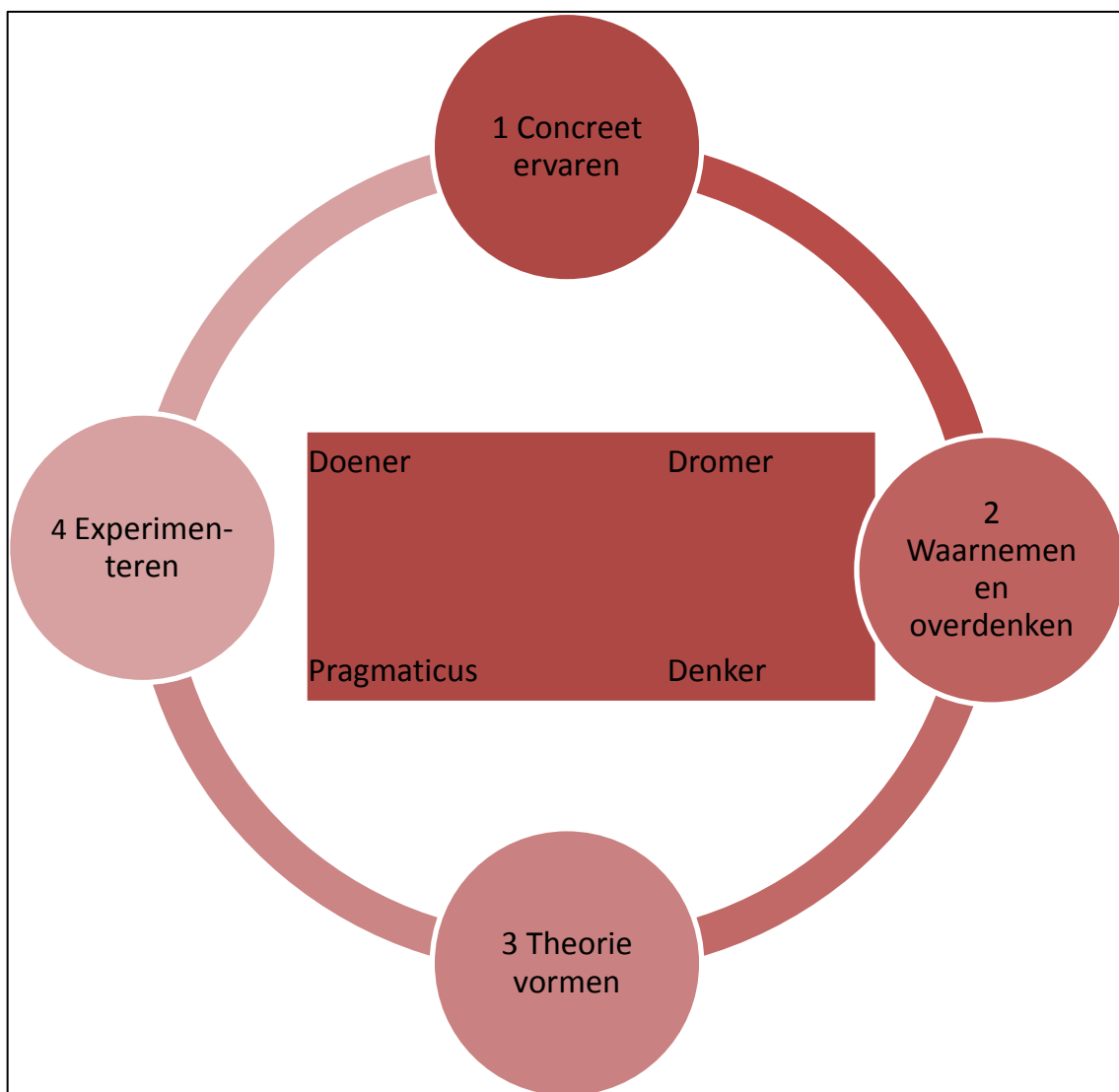
1.3 Waarom omgevingsonderwijs?

1.3.1 Voordelen voor de leerling.

Effectief leren en directe instructie zijn voor leerlingen van belang bij omgevingsonderwijs. Directie instructie is van belang bij het verwerven van nieuwe informatie en deze uit te breiden en te verwerven. Tijdens omgevingsonderwijs gaan de leerlingen er zelf op uit om informatie te verzamelen en vraagstukken te beantwoorden. Hierbij is van belang dat de docent leiding geeft en dat de leerlingen effectief leren. Effectief leren, is ervoor zorgen dat de leerlingen kennis eigen maken door middel van de voorkennis die ze hebben verworven. Vervolgens moet de informatie zo geordend worden dat deze relevant en bruikbaar voor hen is.

Leerstijlen van Kolb:

Binnen het concept van omgevingsonderwijs komen leerlingen in aanraking met verschillende manieren van leren. De theorie van Kolb sluit hierbij aan.

Figuur 1

Figuur 1 heeft betrekking op de leerstijlen van Kolb en de samenhang tussen de leerstijlen.

De theorie van Kolb beweert dat als je op de juiste manier leer, men alle vier de activiteiten gebruikt. deze vier activiteiten gebruiken leerlingen als ze leren door middel van omgevingsonderwijs.

Concreet ervaren: tijdens het uitvoeren van verschillende opdrachten, die worden gegeven zullen leerlingen ook de kans krijgen na te denken over een aanpak. De aanpak die als eerste in hun opkomt, is niet direct de juiste aanpak. Door het trial and error systeem komen ze erachter dat de aanpak veranderd dient te worden. Ze hebben concreet ervaren dat er een andere aanpak nodig is om de opdracht goed te kunnen uitvoeren.

Waarnemen en overdenken: bij de eerste stap is duidelijk geworden dat de aanpak waarmee ze de opdracht zouden willen uitvoeren niet werkt. Vervolgens dienen ze na te gaan denken wat een andere mogelijkheid kan zijn om de opdracht uit te kunnen voeren. De leerlingen gaan brainstormen over de aanpakken die ze tot hun beschikking hebben. Allereerst gaan ze kijken naar wat voor resultaat de opdracht moet opleveren. Vanuit het resultaat wordt gezocht naar een manier om dit resultaat te verkrijgen.

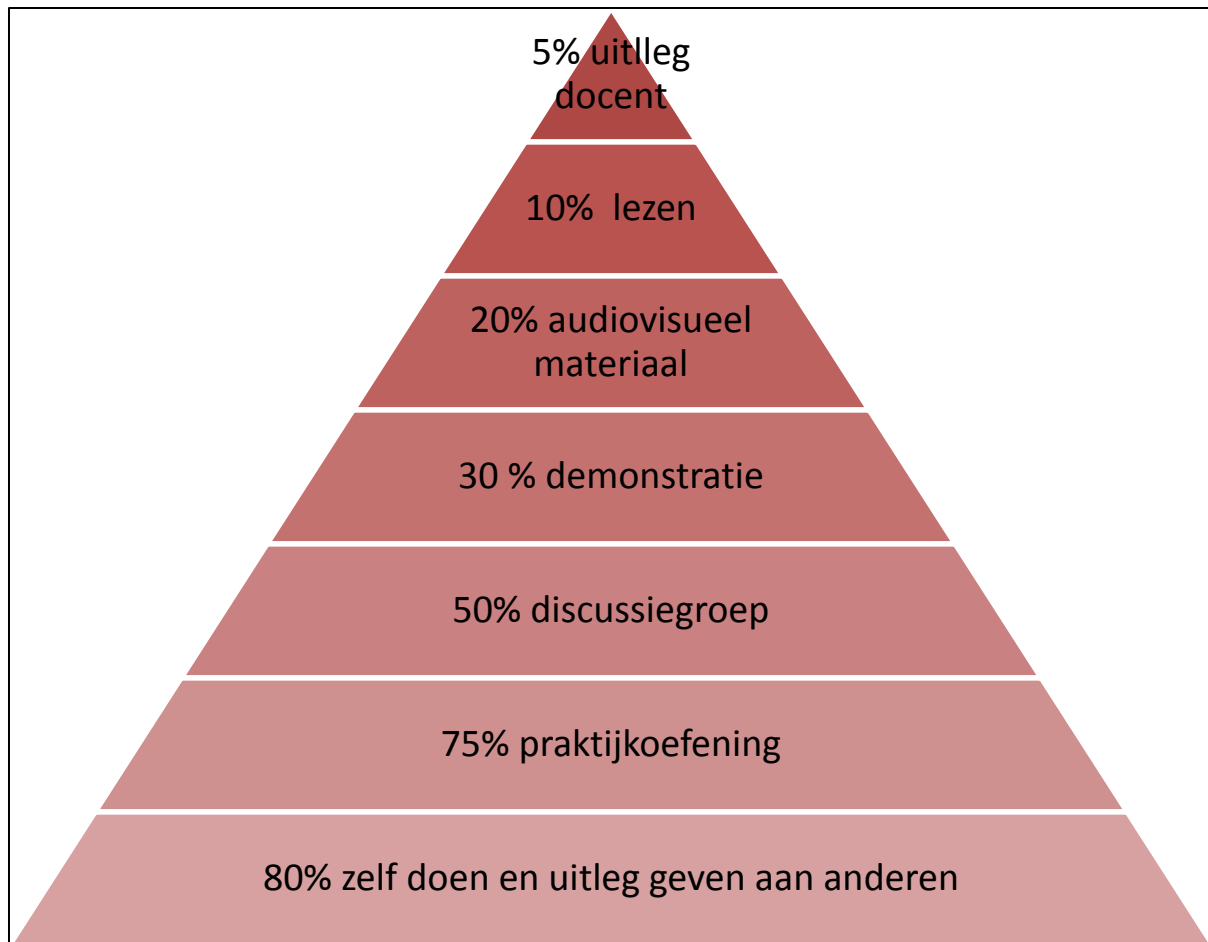
Theorie vormen: nadat helder is geworden wat het resultaat moet worden en op welke manier dit resultaat verkregen kan worden, kunnen de leerlingen beginnen met het vormen van een theorie. De theorie heeft binnen het omgevingsonderwijs betrekking op de manier waarop men het resultaat wil verkrijgen. De aanpak wordt in deze fase concreet en de taken worden verdeeld.

Experimenteren: nu alles duidelijk is wat betreft en resultaat wat behaald dient te worden en op welke manier ze dit gaan aanpakken kunnen de leerlingen beginnen aan de uitvoering. Tijdens de uitvoering kan het voorkomen dat het hele proces opnieuw overdacht dient te worden en eventuele problemen ter plekke opgelost moeten worden.

Belangrijk is dat de leerlingen op deze manier leren om samen te werken en oplossingsgerichte ideeën bedenken. Samen streven ze naar een resultaat en iedereen speelt een rol in dit geheel. Samenwerken vergt vaak veel energie van leerlingen omdat ze samen moeten overleggen en denken. Daarnaast biedt het ook voordelen voor ze, ze kunnen terug vallen op mede studenten als ze er niet uitkomen en er ontstaan veel nieuwe ideeën waar ze mee aan de slag kunnen.

Leerpiramide Bales:

Niet alleen Kolb is van toepassing wat betreft een theorie over het leren van leerlingen. Bales heeft een leerpiramide opgesteld voor leerlingen. Deze piramide geeft een aantal manieren van kennis verkrijgen weer. Daarnaast worden in deze piramide via percentages weergegeven op welke manieren leerlingen kennis het beste eigen kunnen maken. Allereerst staat hieronder de leerpiramide.

Figuur 2

Figuur 2 heeft betrekking op de leerpiramide van Bales.

De leerpiramide geeft aan dat er op verschillende manieren kennis eigen gemaakt kan worden. Deze manieren hebben echter niet allemaal dezelfde effectiviteit. Om de effectiviteit te vergroten is het van belang alle manieren van leren aan bod te laten komen tijdens het onderwijs. Omgevingsonderwijs is een manier om de piramide in praktijk te brengen.

Uitleg docent: voor een dergelijk onderzoek van start kan gaan, zal de docent uitleg moeten geven over het onderzoek. Afhankelijk van het onderzoek, is het mogelijk dat er ook nog andere informatie verstrekt dient te worden die fungeert als achtergrond informatie.

Lezen: vervolgens dient de uitleg van de docent vervolgd te worden met het lezen van het onderzoek en de bijbehorende informatie. Op deze manier hebben de leerlingen om in eigen tempo en eigen tijd de informatie tot zich te nemen.

Audiovisueel materiaal: het laten zien van producten of foto's laten zien van de omgeving waarin het onderzoek zich gaat afspelen, zorgt voor beeldvorming bij de leerlingen. Hierdoor wordt zichtbaar waar men op moet gaan letten tijdens het onderzoek. Voorbeelden laten zien van historische elementen in de eigen omgeving, geeft de leerlingen een houvast, zodat ze een idee hebben waar ze op moeten letten

Demonstratie: De demonstratie kan op twee manieren binnen omgevingsonderwijs geïnterpreteerd worden. Als eerste kan de docent ervoor kiezen om zijn eigen materiaal aan de leerlingen te laten zien zodat ze een houvast hebben aan wat er van hun verlangd wordt. De demonstratie laat leerlingen zien wat er van ze verwacht wordt. Daarnaast kan het ook gekoppeld worden aan het zelf

doen en uitleg geven. Mocht er gekozen worden voor de optie om leerlingen het onderzoek te laten presenteren, zijn zij verantwoordelijk voor de demonstratie.

Discussiegroep: meestal wordt er bij een onderzoek voor gekozen om leerlingen in groepjes te laten samenwerken. Iedere leerling heeft verschillende ideeën en een eigen zienswijze. Onderling zullen ze zelf tot de beste manier van aanpak moeten komen en dat zal niet gaan zonder dat er een discussie gevoerd moet worden. De discussie geeft als mogelijkheid inzicht te krijgen in de zienswijze van anderen en te leren van anderen.

Praktijkoefening: op zoek gaan naar antwoorden tijdens het onderzoek en zelf aan de slag gaan op welke manier de antwoorden het beste gevonden kunnen worden, is de praktijkoefening. De leerlingen nemen zelf initiatief en leren om in groepjes te werken, om aan het eindresultaat te kunnen voldoen.

Zelf doen en uitleg geven aan anderen: uiteindelijk gaan de leerlingen zelf aan de slag met het uitvoeren van een onderzoek in de eigen omgeving. Hierbij gebruiken ze de uitleg die is aangereikt en maken ze een eindproduct dat de bevindingen duidelijk weergeeft. Er kan voor gekozen worden om dit product te presenteren, of in te leveren bij de docent. Presentatie van het eindproduct zal ervoor zorgen dat de leerlingen de informatie over moeten brengen op anderen. Deze levert volgens de piramide het meeste resultaat op betreffende het leren.

De leerpiramide van Bales heeft veel stof doen opwaaien. Velen hebben kritiek op deze piramide, omdat deze niet op empirische onderzoek is gebaseerd. Toch heeft deze piramide gezorgd voor onderwijs hervormingen in de afgelopen twintig jaar. Men ging ervan uit dat de leerlingen praktische opdrachten in groepjes moesten uitvoeren, zodat ze leren door te doen. Deze piramide toont aan dat er op verschillende manieren geleerd kan worden. Een combinatie van al deze elementen moet ervoor zorgen dat alle manieren van leren geprikkeld worden. Iedere leerling leert anders en heeft zijn sterke en zwakke punten. Door de piramide zo effectief mogelijk in het onderwijs te verweven, zorgt men ervoor dat aan de behoefte van de leerlingen wordt voldaan. Een onderwijsvorm als omgevingsonderwijs leent zich uitstekend om de piramide van Bales te integreren.

1.3.2 Voordelen voor de docent.

Belangrijk is dat omgevingsonderwijs voor docenten vele uitdagingen en mogelijkheden biedt. Over het algemeen staan docenten alleen voor de klas. Samenwerking met andere docenten vindt plaats binnen teams maar niet vaak vindt deze plaats binnen de klassensfeer. Omgevingsonderwijs maakt mogelijk dat docenten samen les kunnen geven. Ze kunnen in groepjes samenwerken aan een project. Afgezien dat samenwerken door sommige doorleuk wordt ervaren, geeft het ook de mogelijkheid om tot nieuwe inzichten te komen. Vooral als docenten van verschillende vakgebieden met elkaar samenwerken, worden er verschillende benaderingen zichtbaar. Ieder vakgebied maar ook iedere docent heeft andere ideeën en kijkt met verschillende ogen naar een onderwerp. Zo kan een project als omgevingsonderwijs ervoor zorgen dat verschillende inzichten zichtbaar worden en hierdoor kan er veel geleerd worden.

Niet alleen samenwerking met collega's is een voordeel wat omgevingsonderwijs biedt, de docent brengt ook afwisseling in het curriculum. Nadat de vaksectiegroep een methode heeft uitgekozen en deze heeft omgezet in periode activiteiten staan de onderwerpen voor het gehele jaar vast. Meestal wordt er een aantal jaren achter elkaar gebuikt gemaakt van dezelfde methode met dezelfde indeling van onderwerpen per periode. Om dit te doorbreken is omgevingsonderwijs een uitstekende oplossing. Er kan gekozen worden om omgevingsonderwijs per onderwerp te integreren in de periode planning maar er kan ook gekozen worden voor een langere project periode. Leerlingen krijgen op een andere manier de stof aan gereikt dan wat normaliter het geval is. De docent dient op een creatieve manier omgevingsonderwijs te plaatsen binnen het curriculum. Natuurlijk staat wel vast dat de kerndoelen in acht moeten worden genomen. Omgevingsonderwijs kan een welkome onderbreking in het curriculum zijn voor docenten.

De onderbreking tijdens het curriculum is natuurlijk iets waar goed over nagedacht moet worden. Er moet gezorgd worden dat de stof die op de planning staat toch afgerond kan worden. Daarnaast zijn er ook organisatorische redenen. Mocht er gekozen worden op het project op een andere plaats te laten plaatsvinden dan zijn er al vlug lessen die moeten uitvallen en begeleiders die gezocht moeten worden. Door omgevingsonderwijs in te kleden als een vakoverstijgend project, is men ervan verzekerd dat er verschillende docenten uit verschillende vakgebieden aan deel zullen nemen. Hierdoor is het makkelijker om organisatorisch iets te bewerkstelligen. Daarnaast is het ook een kans om leerlingen de samenhang tussen verschillende vakken te laten ontdekken, op deze manier komen leerlingen tot vernieuwende inzichten maar ook docenten kunnen leren van een nieuwe benadering naar onderwerpen toe. Het vervlechten van verschillende vakken binnen omgevingsonderwijs zorgt voor diepgang en kan tevens dienen als vakoverstijgend project.

Een ander voordeel dat omgevingsonderwijs biedt voor docenten, is het in praktijk brengen van de theorie. De schoolomgeving kan gelegenheid bieden om de theorie zichtbaar te maken voor leerlingen. Hierdoor wordt de theorie zichtbaar voor leerlingen. Theorie staat niet alleen in boeken maar is ook om ons heen te zien. Actuele voorbeelden en voorbeelden uit de eigen omgeving kunnen door middel van omgevingsonderwijs vervlochten worden binnen het vak. Hierdoor gaat het vak meer leven en vinden docenten een uitdaging in het zoeken naar opdrachten en of voorbeelden die met de theorie te maken hebben.

1.3.3 voordelen voor het onderwijs.

Scholen zoeken vaak naar een manier om zich te onderscheiden van andere scholen, om ervoor te zorgen dat leerlingen aangetrokken worden. Vaak worden er op opendagen van scholenlesmethodes uitgezet en kunnen leerlingen aan activiteiten meedoen die ervoor moeten zorgen dat leerlingen voor de school kiezen. Als school zijnde kan men zich ook profileren door middel van omgevingsonderwijs. Door samenwerking met musea, de lokale overheid of andere lokale instellingen kunnen projecten worden opgezet die uiteindelijk ook vaker nieuws waarde krijgen. Het verkrijgen van nieuws waarde door middel van omgevingsonderwijs zorgt ervoor dat de school bekend wordt onder het brede publiek. Toekomstige leerlingen zullen ertoe geneigd zijn om een kijkje op deze school te nemen om te zien of deze bij hun past. Het is dus een uitstekende gelegenheid om de school te promoten.

Niet alleen biedt omgevingsonderwijs een gelegenheid om de school te promoten maar zoals eerder gezegd is het ook een gelegenheid om met andere instanties samen te werken. Veel musea, lokale overheid of andere lokale instellingen hebben vaak materiaal klaar liggen waar leerlingen mee aan de slag kunnen. Deze instanties proberen zichzelf ook onder de aandacht te brengen. Het is belangrijk voor leerlingen om in aanraking te komen met dit soort instanties zodat ze weten waar deze voor dienen en waarom deze er zijn. Het materiaal van deze instanties kan gebruikt worden tijdens het omgevingsonderwijs. Daarnaast kunnen instanties ook een grote rol spelen bij het verstrekken van informatie die nodig kan zijn als men zelf een eigen omgevingsonderwijs project wil opzetten. Een goede verstandhouding met zulke instanties kan vele deuren openen om het onderwijs nog afwisselender te maken voor leerlingen en docenten. De afwisseling van die door omgevingsonderwijs wordt geboden heeft verschillende voordelen voor leerlingen en voor docenten, deze voordelen zijn in de voorafgaande paragrafen al besproken.

Het onderwijs is redelijke vrij in het bepalen op welke manier het curriculum wordt ingericht. De overheid probeert deze vrijheid in banen te leiden door het vaststellen van kerndoelen. Deze zijn besproken in paragraaf 1.2.2 het ministerie. Niet alle kerndoelen kunnen doormiddel van onderwijs in de lespraktijk bereikt worden. De kerndoelen die daardoor niet gehaald kunnen worden moeten toch in het curriculum verwerkt worden. Omgevingsonderwijs kan zo vormgegeven worden dat de overige kerndoelen behaald kunnen worden en verantwoord kunnen worden. Bij een eventuele inspectie van de school kunnen deze projecten dienen als bewijs dat de kerndoelen behaald en vervuld worden.

Hoofdstuk 2

2.1 De leerlingen en omgevingsonderwijs.

2.1.1 Wat is er bekend bij de leerlingen over omgevingsonderwijs.

Leerlingen weten vaak weinig af van de omgeving waarin ze wonen en naar school gaan. De vragen waarom juist dat ene standbeeld daar staat of waarom deze huizen er anders uitzien dan de andere huizen speelt vaak geen rol in het beeld dat ze creëren over de eigen leefomgeving. De teksten die ze lezen in de boeken over het vak geschiedenis is vaak een ver van mijn bed show. Geschiedenis vond plaats in het verleden en heeft niets te maken met de omgeving waarin ze leven. Het is van belang de leerlingen duidelijk te maken dat overal waar ze komen de geschiedenis zichtbaar en tastbaar is. Bij de vraag wat er bekend is bij de leerlingen over omgevingsonderwijs valt de volgende conclusie te trekken. Het woord omgevingsonderwijs zegt de leerlingen niet veel. Door het woord in tweeën te splitsen en ieder woord apart te gaan definiëren wordt duidelijk dat veel leerlingen nauwelijks beseft hebben wat een omgeving is. Het woord omgeving is een abstract begrip waardoor de ruimte niet direct is af te bakenen. Een abstract begrip is voor leerlingen moeilijker te begrijpen. Hierdoor is een docent genooddaakt om eerst uit te leggen wat een omgeving is en hoe deze bepaald wordt. Hierdoor krijgen de leerlingen een beeld wat betreft de grote van de omgeving is waarin zij zich bevinden.

De vraag wat is onderwijs levert met een beetje hulp wel de juiste benaming op. Door samen met de leerlingen een woordspin te maken en ze te laten nadenken over welke woorden er bij hun opkomen als het gaat over onderwijs zorgt ervoor dat ze een idee krijgen waar onderwijs voor staat. Vervolgens is het van belang deze twee woorden aan elkaar te koppelen, zodat er een beeld ontstaat dat de omgeving kansen biedt om het leerproces te vergroten en te verbreden.

Bij de uitvoering van het omgevingsonderwijs project is ervoor gekozen om ervan uit te gaan dat de leerlingen vrijwel onbekend zijn met omgevingsonderwijs. Deze veronderstelling is gemaakt zodat het project op het Lwoo en het reguliere VMBO niveau uitvoerbaar wordt. Het project kan door middel van kleine aanpassingen op beide niveaus geïntroduceerd worden.

Daarnaast speelt ook mee dat de leerlingen uit verschillende dorpen en steden rondom Heerlen wonen en het niet voor de hand liggend is dat de leerlingen bekend zijn met de omgeving rondom het Herlecollege. Vanuit dit standpunt gezien zijn de opdrachten aangepast en wordt er begonnen aan het leggen van een basis en vanuit de basis wordt er gewerkt naar meer diepgang betreffende de onderwerpen. Hierdoor speelt men in op het gros van de leerlingen dat nauwelijks beseft heeft van de omgeving rondom het Herlecollege en wat er allemaal te zien is. Daarnaast zijn enkele opdrachten binnen het project bedoeld om de leerlingen handvaten te geven om ook in andere omgevingen op zoek te gaan naar geschiedenis in de omgeving.

2.2.1 Samenwerken binnen de school.

Om omgevingsonderwijs binnen de reguliere schoolsituatie tot stand te kunnen brengen, kan er het beste gebruik worden gemaakt van een aantal stappen. De stappen zullen een gids vormen in het ontwerpen en uitvoeren van een omgevingsonderwijs project.

Het is van belang om met iemand samen “een bondgenoot” te overleggen betreft het een ontwerp van een dergelijk project. Samen bereik je meer dan alleen en deze uitspraak is ook van toepassing bij het ontwerpen van omgevingsonderwijs. Door te overleggen en taken te verdelen, wordt het organiseren van een project overzichtelijk en kunnen er nieuwe inzichten verworven worden. Tijdens het brainstormen is het van belang een doel vast te stellen. Het einddoel moet ervoor zorgen dat je structuur behoud tijdens het brainstormen. Zonder brainstormen kan dit leiden tot verschillende ideeën, waardoor het project alle kanten opspringt en geen duidelijke samenhang vormt. Het is noodzakelijk om het doel zo algemeen mogelijk te houden als men de omgeving gaat verkennen. Rondom de omgeving van de school zijn veel elementen te vinden die je zou kunnen integreren in het project. Door alle elementen te analyseren en later te verwerken, kan er met een open blik gekeken worden naar de ruimte en de omgeving. Als men vooraf op zoek gaat naar elementen die men wil vinden in het kader van een bepaald vak, kan men andere bruikbare elementen over het hoofd zien die wellicht ook binnen het project passen. Nu ideeën zijn verzameld, kan men deze gaan ordenen en rangschikken. De bruikbaarheid van de elementen die men heeft gevonden, moet niet alleen toepasbaar zijn binnen het project, maar ook uitvoerbaar voor de leerlingen. Daarnaast kunnen er ook geforceerde verbanden ontstaan, waardoor het doel van het project minder duidelijkheid krijgt. Na het verzamelen van ideeën, is het niet noodzakelijk om direct aan de slag te gaan met het ontwerpen van het project. Het uitstellen van het ontwerp, zorgt ervoor dat er geen gecompliceerde verbanden plaatsvinden tussen de ideeën die verzameld zijn. De selectie van ideeën moet ervoor zorgen dat er een duidelijke samenhang ontstaat.

2.2.2 Samenwerken met instanties.

Niet alleen het team dat zich binnen school bezig houdt met het ontwerpen van omgevingsonderwijs is belangrijk, maar ook instanties buiten scholen. Gemeenten en musea hebben vaak veel materiaal klaar liggen over de geschiedenis in een stad. Dit materiaal kan heel bruikbaar zijn voor de ontwikkeling van het onderzoek. Daarnaast kan dit netwerken eraan bijdragen dat het project meer diepgang krijgt door de informatie die verstrekt wordt door deze instellingen, maar het kan er ook aan bijdragen dat deze iets kunnen betekenen, bijvoorbeeld een rondleiding geven of het materiaal openstellen voor gebruik van de scholen. Het materiaal dat eventueel ter beschikking wordt gesteld, kan gebruikt worden als lijdraad voor het ontwerpen van omgevingsonderwijs. Het hebben van een voorbeeld zorgt ervoor dat het project een functionele opbouw krijgt en er nieuwe inzichten verworven kunnen worden.

Bij de ontwikkeling van het project is het noodzakelijk dat iedereen op de hoogte wordt gehouden van de ontwikkeling. Een beraad met partners binnen en buiten school, zorgt er ten eerste voor dat iedereen continu betrokken wordt bij het project en ten tweede zorgt het ervoor dat er gerekend kan worden op de hulp van de partners inzake de ontwikkeling van omgevingsonderwijs.

2.2.3 Het project ontwerpen.

Bij het starten van het ontwerp is het noodzakelijk om te beginnen met een projectplan. Dit projectplan geeft de globale opzet weer van het onderzoek. Daarnaast staat in het projectplan de producten die het onderzoek moet gaan opleveren. In feite wordt in dit plan de doelen beschreven die men wil bereiken en de manier waarop men deze doelen wil gaan bereiken. Vervolgens gaat men aan de slag met het maken van een concept. Dit concept omvat didactische uitgangspunten.

Vanuit hier krijgt het project meer diepgang en wordt het duidelijk wat men wil bereiken met de doelen en hoe deze bereikt worden. Dit concept wordt vervolgens voorgelegd aan de instanties waarmee samengewerkt wordt en het team binnen de school dat zich bezig houdt met het ontwikkelen van omgevingsonderwijs. Uitgebreide feedback op het concept zorgt ervoor dat de verschillende ogen die eraan kijken inbreng kunnen geven op eventuele aanpassingen die er gedaan moeten worden.

2.2.4 Steun zoeken.

Voor een goede uitvoering van het project is het van belang dat de schoolleiding op de hoogte wordt gesteld. Om leerlingen deel te kunnen laten nemen aan een dergelijk project, is het onontkomelijk dat er een budget moet worden vrijgemaakt. De schoolleiding kan hiervoor zorgen mits deze ook enthousiast is over het project en de meerwaarde ziet in de uitvoering ervan binnen het curriculum. Door deze op de hoogte te stellen en er actief bij te betrekken kan de schoolleiding ervoor zorgen dat er een budget kan worden vrijgemaakt. Daarnaast is het van belang om de schoolleiding erbij te betrekken door de les uitval die gepaard gaat met het uitvoeren van het project. Er zal in eerste instantie goedkeuring voor moeten komen om lessen te laten uitvallen. De docenten die op het moment van uitvoering lesgeven aan de klassen, kunnen op deze manier begeleiding zijn tijdens het project. Een ander element waar de schoolleiding een rol inspeelt, is het op de hoogte stellen en het verantwoorden van de lesuitval tijdens het project. Ouders moeten weten waarom de lesuitval plaatsvindt en wat de meerwaarde van het project is waardoor de leerlingen lesuitval krijgen.

2.2.5 Het concept testen en aanpassen.

Om ervoor te zorgen dat er tijdens het uitvoeren van het project zo min mogelijk problemen ontstaan, is het belangrijk een testronde uit te voeren. Een dergelijke testronde zorgt ervoor dat eventuele aanpassingen gedaan kunnen worden. Zo kan men erachter komen of de opdrachten die men heeft bedacht uitvoerbaar zijn. Hoeveel begeleiders zijn er nodig, is de tijdsplanning goed ingeschat en zijn er eventuele aandachtspunten die moeten worden doorgegeven aan de leerlingen bij het uitvoeren van het project. Nu alle haken en ogen binnen het concept zichtbaar zijn geworden kan men beginnen met het aanpassen. De fouten die men tijdens de testronde tegen is gekomen kan men nu aanpassen. Tijdens een testronde is het mogelijk dat men de opdrachten anders moet aankleden waardoor deze makkelijk uitvoerbaar zijn en voor de leerlingen meer waarde krijgen. Na alle waarschijnlijkheid, zullen er verschillende instanties en samenwerkingspartners feedback geven op het project. De feedback die wordt gegeven, geeft de mogelijkheid het project verder aan te passen en de laatste kinderziektes eruit te halen, zodat het project zo goed als klaar is om uitgevoerd te worden.

Vervolgens kan men starten aan het maken van een draaiboek. Een draaiboek geeft aan welke stappen er genomen moeten worden om het project zo soepel mogelijk te laten verlopen. Daarnaast is het van belang om het draaiboek goed door te spreken met het team waarmee het project uitgevoerd gaat worden. Tijdens deze besprekingen worden de stappen van het draaiboek doorgenomen en kan er gewezen worden op de belangrijkste aandachtspunten. Nadat al deze stappen zijn doorlopen, rest alleen de uitvoering nog.

Hoofdstuk 3

3.1 Indicatie Herlecollege.

3.1.1 De algemene scenario's.

De huidige basisvorming laat zien dat er les wordt gegeven in vijftien afzonderlijke vakken. Over het algemeen worden deze vakken ieder door een verschillende docent gegeven. Het VMBO en het Lwoo onderwijs proberen niet via deze standaard te werken en zetten in op integratie van verschillende vakken. Binnen dit soort onderwijs probeert men meer vakoverstijgende vakken aan te bieden en project gericht werken. Hoewel er een statement bestaat dat VMBO en Lwoo onderwijs meer gericht is op integratie van vakken, valt het in de praktijk nogal tegen. Hierdoor is de rol van de leerlingen binnen de huidige basisvorming veelal passief.

De vernieuwende basisvorming moet ervoor zorgen dat scholen binnen een scenario vallen. Via een indicatie in een bepaald scenario, kunnen innovatie stappen gezet worden. Ieder scenario zegt iets over de rol van de leerlingen. Afhankelijk van het scenario wordt de rol steeds sterker.

De scenario's

Scenario 1 en 2 zijn vooral gericht op vakinhoud. Scenario 1 heeft zich vooral gericht op de afstemming tussen de vakken, de rol van de leerling is vooral een solo rol. Scenario 2 kenmerkt zich door de vakkenzone en een projectzone. De vakkenzone is vooral gefocust op het solo werken van de leerlingen, terwijl de projectzone de nadruk legt op het werken in teamverband. De beoordeling van de leerling vindt in deze scenario's plaats op basis van prestaties.

Beide scenario's zijn gebaseerd op de klassieke school structuur, waarbij het lesrooster de belangrijkste houvast is. Toch probeert men binnen dit lesrooster te zoeken naar vakoverstijgende activiteiten en maatwerk. Kortom: de strategie volgt de structuur.

Programma Personeel Proces	Programma Personeel Proces
Scenario 1	Scenario 2
Samenhang door afstemming	Samenhang via projecten
Samenwerken maar ieder voor zich	Afstemmen en samenwerken
Creëren van marges	Vakrooster en projectrooster

Figuur 3

Figuur 3 geeft de onderlinge samenhang tussen programma, personeel en proces weer.

Binnen scenario 3 en 4 ligt de nadruk op de persoonlijke ontwikkeling van de leerling. Scenario 3 kenmerkt zich vooral door docententeams, die trachten vakken met elkaar proberen te combineren en de intensiteit van de samenwerking vergroten. Scenario 4 staat veel meer in het licht van de leerling. De leerling krijgt de vrijheid om een eigen route door het programma vast te stellen. Werkbegeleiders en experts moeten ervoor zorgen dat het programma van de leerling ondersteund wordt. Op deze manier probeert de leerling de juiste plek in het onderwijsproces te krijgen. De beoordeling in scenario 3 en 4 berust op de persoonlijke kwaliteiten en de competenties van de leerling. De invloed van de leerling wordt hierdoor vergroot. Binnen deze scenario's vervult de leerling een zeer actieve rol. Kortom: de structuur volgt de strategie.

Programma Personeel Proces	Programma Personeel Proces
Scenario 3	Scenario 4
Samenhang door integratie	Samenhang door competenties
Samenspel bepaalt het resultaat	Leerlingengerichte aanpak
Medezeggenschap over acties	Managen van processen

Figuur 4

Figuur 4 geeft de onderlinge samenhang tussen programma, personeel en proces weer.

Door kort de vier verschillende scenario's toe te lichten en de belangrijkste speerpunten per scenario duidelijk te hebben, kan er per school gekeken worden in wel scenario deze het beste past. Vanuit deze analyse kan er gezocht worden naar een manier om omgevingsonderwijs te vervlechten binnen het scenario. Binnen een scenario 1 en 2 school is er minder ruimte om omgevingsonderwijs plaats te laten vinden. De afzonderlijke vakken vormen de boventoon, hierdoor zal een vervlechting van vakken moeilijkheden oproepen, om deze op een adequate manier te integreren. Een scenario 3 en 4 school zijn veel meer gericht op openheid en flexibiliteit. Vakoverstijgend onderwijs door middel van omgevingsonderwijs is makkelijker te integreren. Al moet men binnen een scenario 4 school wel opletten, dat de leerlingen tegelijkertijd aan een project werken, mocht dit in groepsverband worden gedaan.

	Vooraf op de inhoud gericht	Vooraf op personen gericht
Vooraf op resultaat gericht	Scenario 1	Scenario 2
	De leerling levert prestaties op toetsen	De leerling wordt ook beoordeeld op persoonlijke kwaliteiten
Vooraf op proces gericht	Scenario 3	Scenario 4
	De leerling kwalificeert zich in het werkproces van de projecten	De leerling reflecteert en krijgt continu feedback op zijn functioneren

Figuur 5

Figuur 5 geeft de determinatie en de rol van der leerling in de vier scenario's weer.

3.1.2 Herlecollege en de vier scenario's.

Binnen het Herlecollege zijn er nogal wat differentiaties te zien. De school heeft twee verschillende systemen. Op de afdeling VMBO werkt men vooral door middel van klassikale uitleg, vervolgens verwerken de leerling de stof door middel van het maken van opdrachten. De opdrachten worden besproken en nagekeken in de klas, de manier van bespreken varieert van klassikaal tot het werken in groepjes.

Het Lwoo werkt door middel van de edutheek. De edutheek zijn uren waarin de leerlingen zelfstandig aan een planner werken. De planner bevat een aantal wektaken die afgerond moeten worden. De leerlingen controleren zelfstandig de opdrachten en vervolgens worden deze opdrachten afgetekend. Tijdens deze uren is er een docent aanwezig die de leerlingen begeleidt met de afzonderlijke werktaken. Als docent dient men in de edutheek breed inzetbaar te zijn, de leerlingen kiezen zelf aan welke taak ze werken waardoor bijvoorbeeld een docent wiskunde moet assisteren bij het maken van Engelse grammatica opdrachten. Daarnaast hebben ze van ieder vak ook nog klassikale lessen waarin uitleg wordt gegeven over de theorie van de leertaak. De vaklessen worden verzorgd door de vakdocenten.

De globale omschrijving van het Herlecollege laat zien dat er niet maar een scenario toepasbaar is op deze school. Binnen het VMBO kan er gesproken worden van een scenario 1 of 2 school. Het lesrooster staat centraal binnen het VMBO, de leerlingen vervullen veelal een solo rol. Wel zijn er enige momenten per jaar waarin er gekozen wordt om projecten te organiseren. Deze projecten komen overeen met de projectzone van scenario 2 maar zijn nog niet volledig geïntegreerd binnen de jaarplanning. Hierdoor kan het VMBO onderwijs op het Herlecollege geen definitief scenario toegekend krijgen maar hangt het tussen twee scenario's in.

Het Lwoo onderwijs op het Herlecollege kan het beste geschaard worden onder scenario 3. De leerlingen krijgen nog steeds klassikale lessen, maar tijdens de edutheek uren zijn ze vrij om het eigen leerproces te bepalen. Docenten dienen binnen het Lwoo als expert maar ook als werkbegeleider tijdens de Edutheek uren. De prestaties van de leerlingen worden getoetst door middel van proefwerken en overhoringen. Daarnaast wordt er ook gekeken naar de persoonlijke vooruitgang van de leerling.

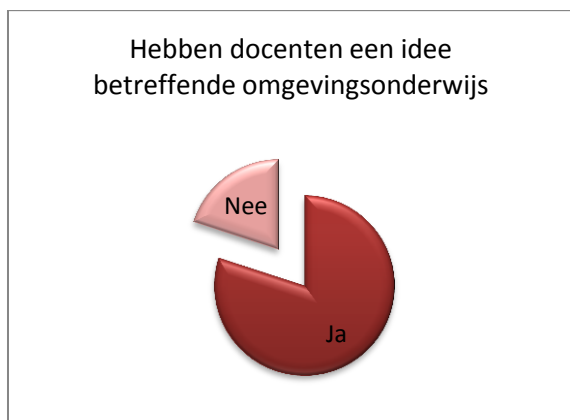
Omgevingsonderwijs integreren binnen het Herlecollege kan bereikt worden door het onderzoek af te stemmen op de verschillende scenario's. Afhankelijk of men het onderzoek wil integreren op het VMBO gedeelte of op het Lwoo gedeelte zal er gekozen moeten worden voor een verschillende aanpak. De verschillen aanpakken zullen in een volgende paragraaf verder uitgelegd worden.

3.2 Op welke manier kan het Herlecollege omgevingsonderwijs aanbieden?

3.2.1 Hoe staat het Herlecollege ervoor betreft omgevingsonderwijs?

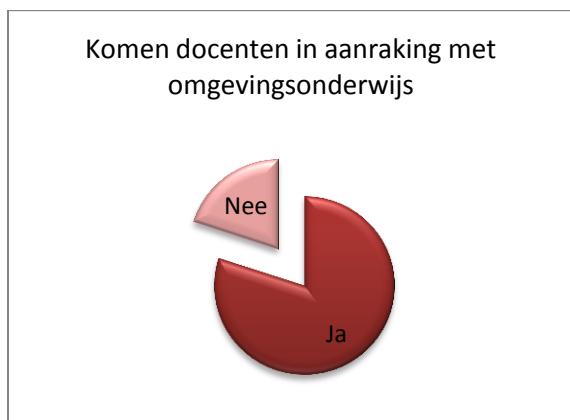
Binnen het Herlecollege is te zien dat de school bezig is met omgevingsonderwijs. Zo worden er uitstapjes naar musea georganiseerd maar er worden ook bezoeken gebracht aan lokale overheden en instanties. Hoewel men hier mee bezig is kan er nog meer uitgehaald worden omdat het organiseren van lokale en regionale uitstapjes mondjesmaat in het curriculum wordt ingepast. Om te peilen op welke vlak er verbeteringen te halen vallen, zal eerst moeten worden gekeken naar de mening van docenten betreffende omgevingsonderwijs. Uiteindelijk zijn dit de mensen die zulke projecten moeten dragen en zal gekeken moet worden waar de sterke punten liggen maar ook waar de pijnpunten zijn. Om deze informatie in kaart te brengen is er voor gekozen om een enquête af te nemen onder een aantal docenten. De uitkomsten van deze enquête worden hieronder doormiddel van tabellen en grafieken zichtbaar gemaakt.

(De enquête zal een extra bijlage vormen)

Figuur 6

Figuur 6 heeft betrekking op de vraag of docenten weten wat omgevingsonderwijs inhoud.

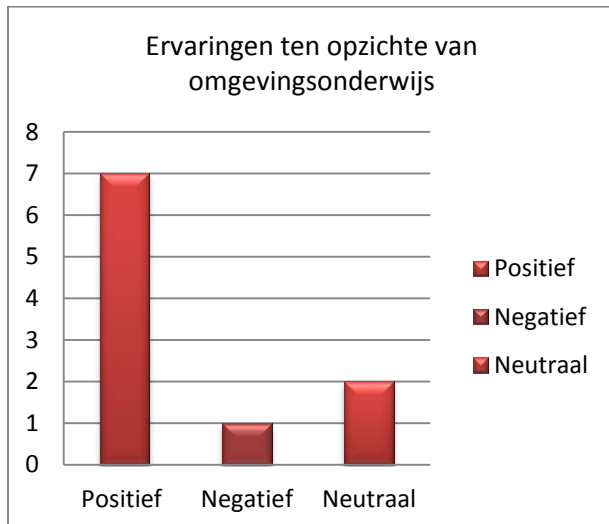

Figuur 7

Figuur 7 geeft aan of docenten in aanraking komen met omgevingsonderwijs

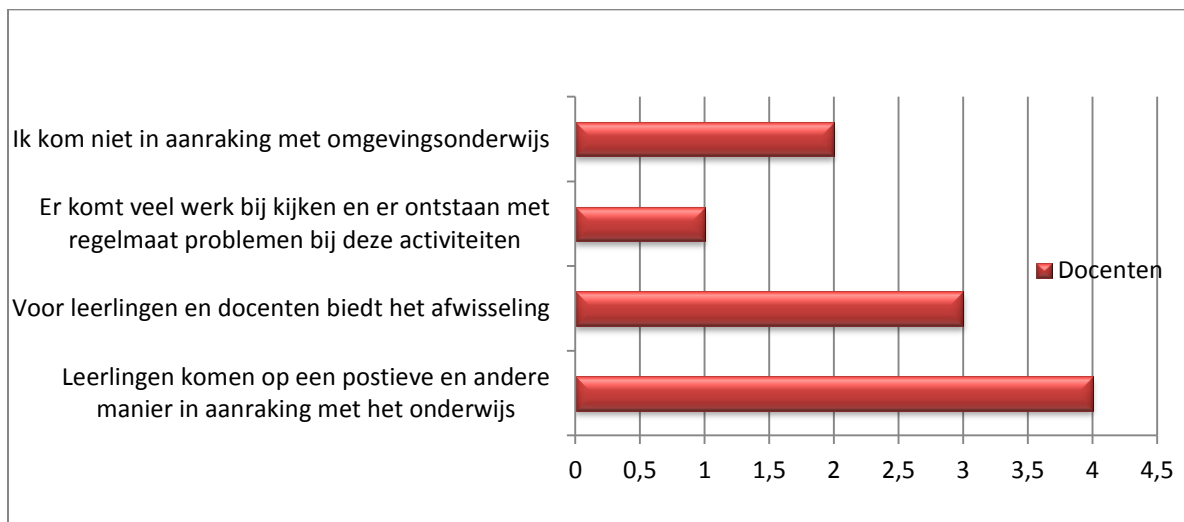
Tussentijdse evaluatie figuur 6 en 7

De docenten geven zelf aan wat omgevingsonderwijs inhoud. Met opzet is ervoor gekozen om er geen definitie aan toe te voegen zodat het zichtveld van de docenten niet beperkt wordt. Iedere docent binnen ieder vak geeft zijn eigen draai aan omgevingsonderwijs. Hierdoor is het niet aannemelijk om tijdens een enquête te werken met een definitie. Daarnaast geven de docent zelf aan wat omgevingsonderwijs inhoud. Informele signalen geven aan dat ze zelf actief bezig zijn met omgevingsonderwijs of het vindt plaats via collegiaal overleg.

Figuur 8

Figuur 8 heeft betrekking op de ervaring van docenten die wel of niet in aanraking zijn gekomen met omgevingsonderwijs.

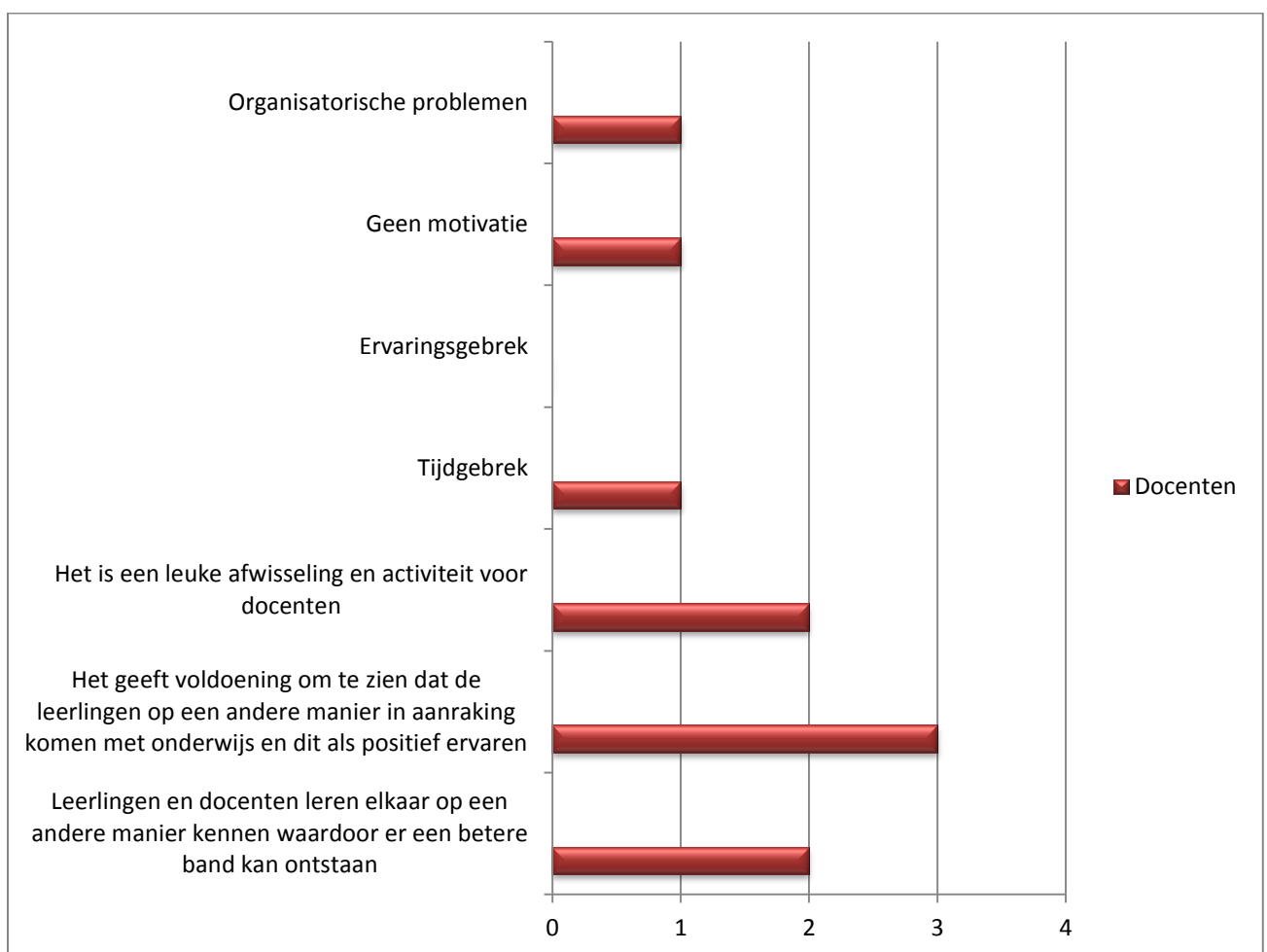
Figuur 9

Figuur 9 heeft betrekking op de onderbouwing van het antwoord dat is gegeven bij vraag 3 van de enquête.

Figuur 10

Figuur 10 laat de mening zien van docenten die in de nabije toekomst wel of niet aan de slag willen gaan met omgevingsonderwijs.

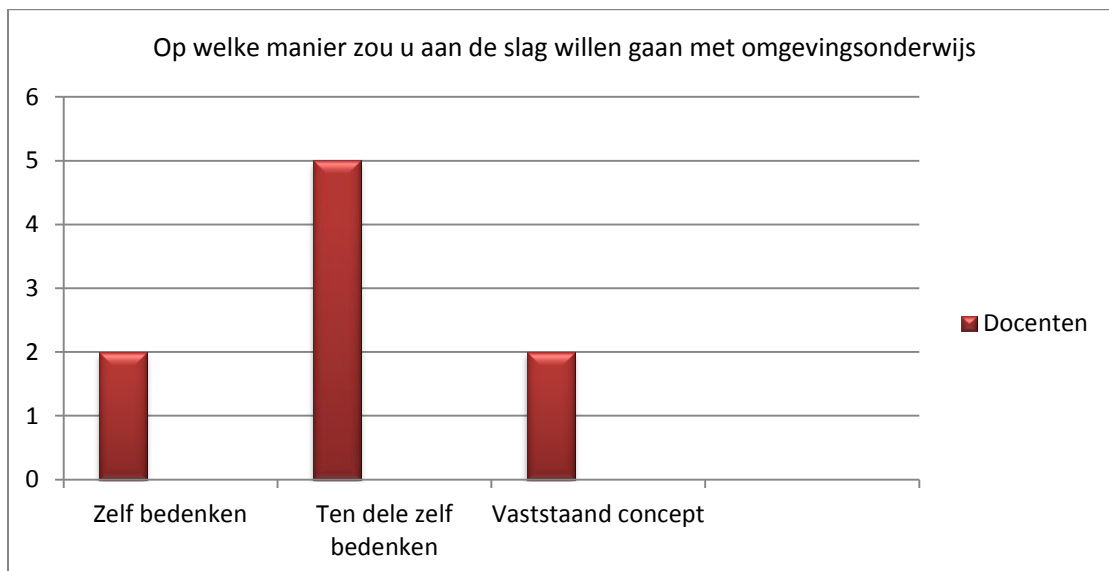

Figuur 11

Figuur 11 geeft aan waarom docenten wel of niet in de toekomst aan de slag willen gaan.

Tussentijdse evaluatie figuur 8 t/m 11

Het item tijdgebrek in Figuur 11 geeft aan, dat deze geen doorslaggevende factor vormt om niet deel te nemen aan omgevingsonderwijs. Hieruit blijkt dat gegevens niet altijd representatief zijn. Uit de informele gesprekken die hebben plaatsgevonden blijkt, dat tijdgebrek wel degelijk een factor is waarom docenten niet willen deelnemen aan omgevingsonderwijs. Dit staat haaks op figuur 11. Hoewel men hier niet direct een oordeel over kan vellen, kan gesteld worden dat enquêtes vanuit een andere zichtveld worden ingevuld. Men kijkt vaker genuanceerder naar enquêtes waardoor gevoelens naar de achtergrond verdwijnen. De mentale status waarmee men een enquête invult heeft te maken met de representativiteit van de enquête.

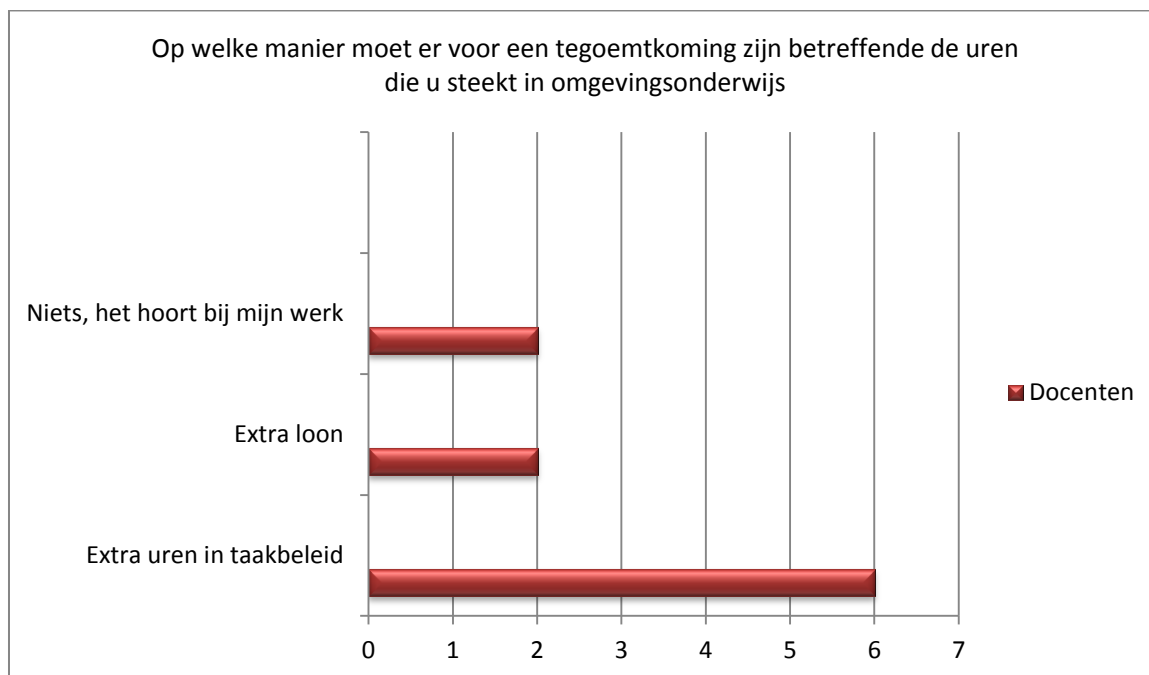
Figuur 12

Figuur 12 heeft betrekking op welke manier docenten het liefst aan de slag zouden willen gaan met omgevingsonderwijs ongeacht of ze in de toekomst ermee willen werken.

Figuur 13

Figuur 13 heeft betrekking op de mening van de docenten op welke manier men leerlingen tegemoet moet komen voor de prestaties die ze leveren tijdens omgevingsonderwijs.

Figuur 14

Figuur 14 heeft betrekking op de manier waarop docenten een tegemoetkoming zouden willen zien voor de uren die zij besteden aan omgevingsonderwijs. Ongeacht of de docent in de toekomst wel of niet met omgevingsonderwijs zou willen werken.

Uit de enquête blijkt dat de meerderheid een positieve instelling erop na houdt wat betreft omgevingsonderwijs. Om nog meer docenten welwillend tegenover omgevingsonderwijs te laten staan zullen de pijnpunten aangepakt moeten worden.

Over het algemeen zijn de docenten redelijk gemotiveerd om een dergelijk project uit te voeren. Er liggen echter problemen die te maken hebben met uren, die ze daarvoor moeten opofferen. Figuur 11 en 12 geven de motivaties weer van docenten. Uit deze twee figuren blijkt dat het merendeel van de docenten gemotiveerd is om deel te nemen aan een project. Dit komt vooral omdat het een meerwaarde heeft voor het vak, maar ook voor de leerlingen. Wel worden er informele signalen gegeven die erop duiden dat het organiseren veel tijd kost en dat er geen extra uren voor worden vrijgegeven. Dit staat haaks op Figuur 11, waarin maar weinig docenten hebben aangegeven dat tijdgebrek het belangrijkste obstakel vormt. Deze tegenstelling kan duiden op het feit dat docenten het positiever benaderen in een enquête dan ze werkelijk vinden. Hieraan kan gekoppeld worden dat het merendeel van de docenten ervoor kiest om een omgevingsonderwijs project ten dele zelf te willen bedenken. Een concept waarbij docenten eventueel zelf nog wat aanpassingen kunnen doen om er een eigen draai aan te kunnen geven. Dit zorgt ervoor dat ze zelf minder energie hoeven te steken hierin, maar dat ze wel ertoe bereid zijn eventuele aanpassingen te doen.

De tijd die erin gaat zitten om zelf een omgevingsonderwijs project te bedenken wordt niet opgenomen als extra uren in het taakbeleid. Dit is iets wat docenten wel graag zouden willen zien, het geeft meer ruimte om zelf projecten op te starten en het wordt vastgelegd, zodat het een definitief karakter krijgt. Tijdens het afnemen van de enquête werd herhaaldelijk aangegeven dat het verkrijgen van extra faciliteiten een voorwaarde is om omgevingsonderwijs goed te kunnen laten verlopen. Het verkrijgen van extra faciliteiten zal de motivatie bij docenten laten stijgen

3.2.2 De directie.

Daarnaast is er een gesprek gevoerd met de directie om na te gaan wat de mogelijkheden en belemmeringen zijn om een dergelijk onderzoek of project op poten te zetten. De directie was heel positief over het idee van omgevingsonderwijs en gaf aan dat de school hier ook al mee bezig is. Er is natuurlijk altijd ruimte voor docenten om eigen initiatief en creativiteit te bevorderen. Docenten krijgen de vrijheid die ze nodig hebben wat betreft het onderwerp en de manier waarom ze het project vorm geven. Daarnaast wordt aangegeven dat het de ontwikkeling van de leerlingen ten goede komt. Ze worden op een andere manier uitgedaagd om te leren en ze worden gemotiveerd op zelf op ontdekking te gaan. Dit is wat een school wil.

De vrijheid die docenten krijgen heeft natuurlijk wel een staartje. De directie gaf aan dat de kerndoelen behaald dienen te worden door middel van het project of onderzoek. Zolang docenten zich kunnen verantwoorden voor een bepaalde aanpak of waarom ze juist die stof gebruiken om een project op te zetten, is er niets aan de hand. De kosten die ermee gepaard gaan kunnen niet betaald worden door de school, omdat deze niet gebudgetteerd zijn. Het is dus belangrijk dat de activiteit die ondernomen wil worden geen geld kost. Dit zorgt voor extra creativiteit van de docent om hiermee aan de slag te gaan, maar ook krijgen docenten hierdoor de gelegenheid om het netwerk uit te breiden en samen te werken met instanties.

Roostertechnisch is er van alles mogelijk, het moet alleen geen schade berokkenen aan de klassen waar bijvoorbeeld toetsen of stages etc. zijn. Daarnaast moet er van te voren worden afgesproken wanneer het onderzoek of project plaatsvindt. Vervolgens kunnen er brieven naar ouders gestuurd worden, waarin deze worden ingelicht met betrekking tot buiten schoolse activiteiten van hun zoon en/ of dochter. Daarnaast moeten er ook met collega's besproken worden wat het project of onderzoek inhoud en wanneer het plaatsvindt. Daarna kan gezocht worden op welke manier roostertechnisch gezien het project of onderzoek het beste plaatskan vinden. Zo kan lesuitval beperkt worden, worden leerlingen niet geschaad door het missen van lessen of gehinderd door proefwerken of stages.

Deze directie en docentenfrictie zorgt er tevens voor dat omgevingsonderwijs niet altijd plaatsvindt binnen het onderwijs. Om tot een daadwerkelijke uitvoering te komen van omgevingsonderwijs zal de directie ervoor moeten zorgen dat de docenten tegemoet gekomen worden. Het opzetten van omgevingsonderwijs kost veel tijd en energie. Het is belangrijk dat docenten niet alleen de waardering van leerlingen krijgen, voor het werk dat ze geleverd hebben, maar ook van de directie. Dit kan doormiddel van meer taakuren of een bonus.

Hoofdstuk 4

4.1 Uitwerking van het educatief gedeelte.

4.1.1 Opzet van het educatief gedeelte.

Dit hoofdstuk zal gewijd worden aan het opzetten van omgevingsonderwijs rondom het Herlecollege te Heerlen. Het eerste gedeelte zal bestaan uit de opzet van het project. Vervolgens worden er enkele tips gegeven om het project aan te passen aan de verschillende scenario's die bij paragraaf 3.1.1 staan beschreven.

Om ervoor te zorgen dat de leerlingen van elkaar leren en vernieuwende inzichten verwerven, zullen er eerst groepjes moeten worden gemaakt in de klas. Deze groepjes gaan vervolgens samenwerken aan het project.

Veldwerk: de leerlingen gaan de opdrachten maken door het verzamelen van informatie in de omgeving. Door de informatie die je verstrekt en de leerdoelen die zijn gekoppeld aan het project, weten de leerlingen wat er van ze verwacht wordt en aan welke eisen de informatie moet voldoen. Dit hebben ze al geleerd door de stappen die ze hebben doorlopen

Verwerking: nu alle informatie is verzameld kan de verwerking plaatsvinden. De opdrachten krijgen vorm door de verworven informatie in de opdrachten te gaan verwerken. Je kunt er voor kiezen om de leerlingen vrij te laten op de manier waarop ze de informatie verwerken. Dit kun je laten doen door middel van schema's of diagrammen, daarnaast kunnen ze ook video-opnames maken. Je kunt er natuurlijk ook voor kiezen om ze een format te geven, deze biedt de leerlingen meer structuur.

Verdieping: leerlingen gaan een eigen onderzoeksvraag formuleren. Deze moet beantwoord worden uit de informatie die ze hebben verworven. Je kunt ervoor kiezen om de leerlingen te sturen tijdens de verdieping of ze vrij te laten. Kies je ervoor om de leerlingen tijdens de verdieping vrij te laten, dan kan het voorkomen dat de verdieping niet direct aansluit op het onderwerp van het project. De conclusie die hieruit voortkomt zorgt voor verdieping van het project.

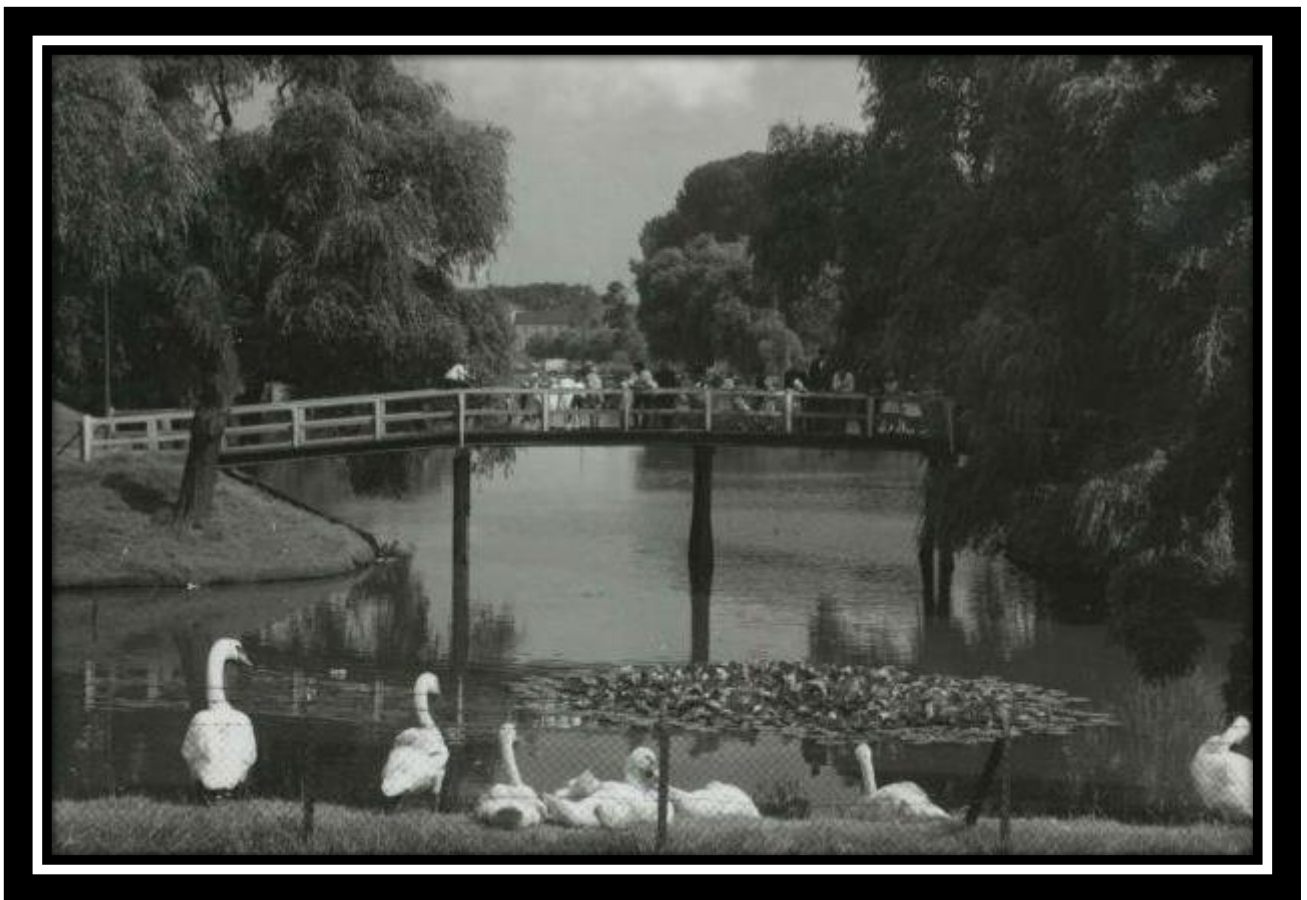
Presentaties: de presentatie aan het einde zorgt ervoor dat de leerlingen het idee hebben dat er een meerwaarde aan het project vastzit. De presentatie kunnen ze naar eigen idee maken. Het doel is om een presentatie te geven die het meest origineel is. Je kunt de leerlingen enkele mogelijkheden aandragen, maar het is belangrijker om goed duidelijk te maken waar de presentatie over moet gaan. Is het van belang het hele project te presenteren of houd je het alleen op de verdieping?

4.1.2 Versie 01 van het leerlingenboekje

Hieronder vindt u de eerste versie van het leerlingenboekje. Tijdens het veldwerk is deze versie gebruikt geworden door de leerlingen. Na het veldwerk is deze versie uitgebreid besproken en geëvalueerd geworden. Deze bevindingen zult u lezen in 4.2.

Veldwerk

Meezenbroek opnieuw ontdekken!

Leerlingenboekje versie 01

Thema 1

Meezenbroek is een stadsgedeelte van Heerlen. De stad Heerlen stamt uit de tijd van de Romeinen, in die tijd werd Heerlen Coriovallum genoemd. Coriovallum werd gesticht als militaire nederzetting. Een van de belangrijkste overblijfselen uit de tijd van de Romeinen is het Thermenmuseum dat vroeger een verwarmd badhuis huis was. De Romeinen hebben niet alleen een verwarmd badhuis achtergelaten maar ook een belangrijke weg De Keulse weg, bij jullie beter bekend als de autobaan richting Aken en Keulen.

Vandaag gaan we kijken naar de geschiedenis die we kunnen vinden rondom Het Herlecollege. Zoals jullie weten licht het Herlecollege in Meezenbroek maar waar komt die naam vandaan?

Opdracht 1:

-De naam Meezenbroek komt van de naam Batholomees. Noem een ander stadsgedeelte waar de naam broek in voorkomt.

-Verklaar de naam broek.

(Je mag internet gebruiken)

Opdracht 2:

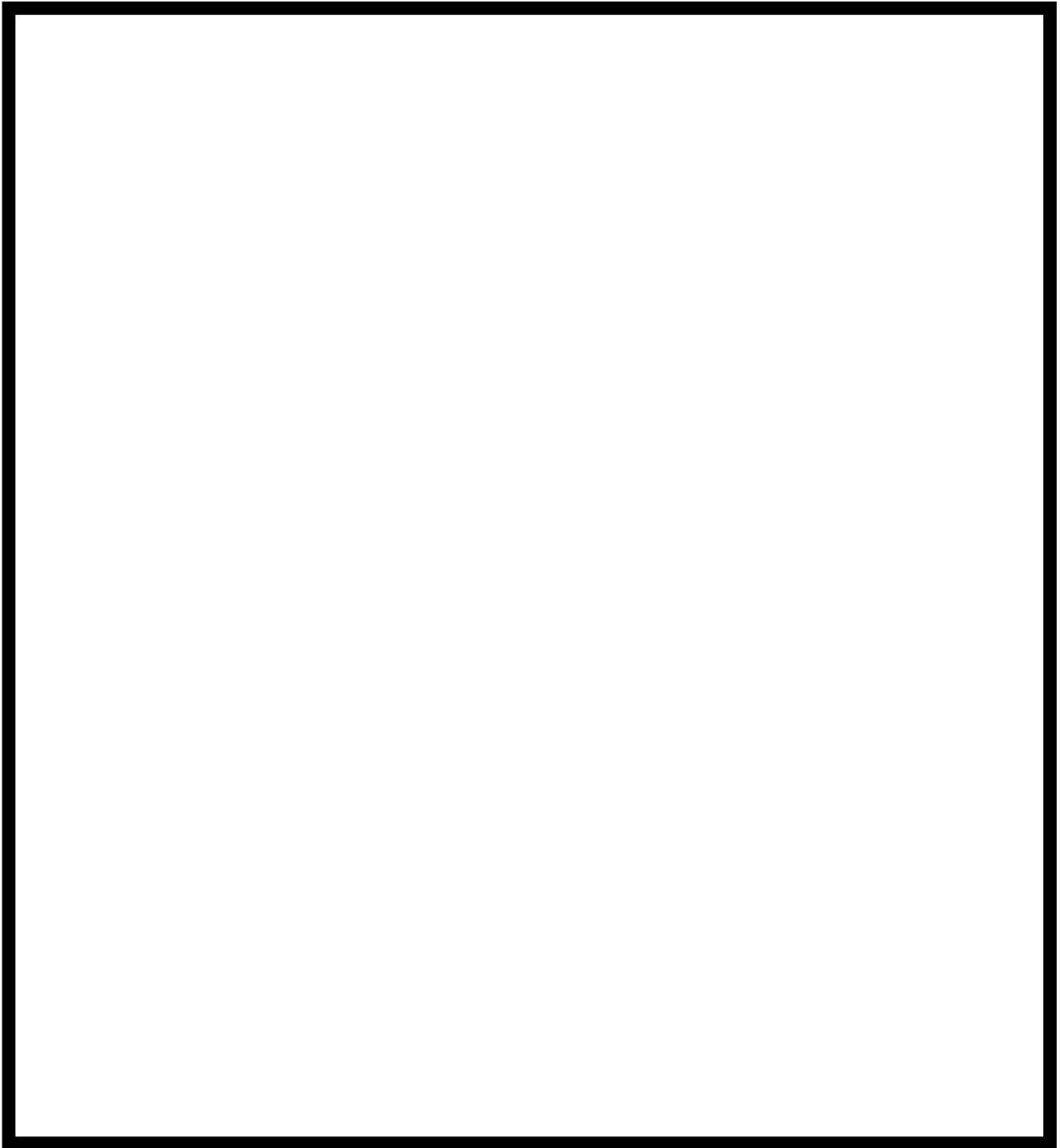
Welk gebouw zou als oorsprong kunnen dienen voor de wijk Meezenbroek?

Opdracht 3:

In de meeste gebouwen wonen personen. Bij vraag 2 heb je een gebouw uitgekozen dat volgens jullie het hart van Meezenbroek is. Wat voor persoon zou in dit gebouw geleefd hebben rond 1370? Welke functie en werkzaamheden had deze persoon?

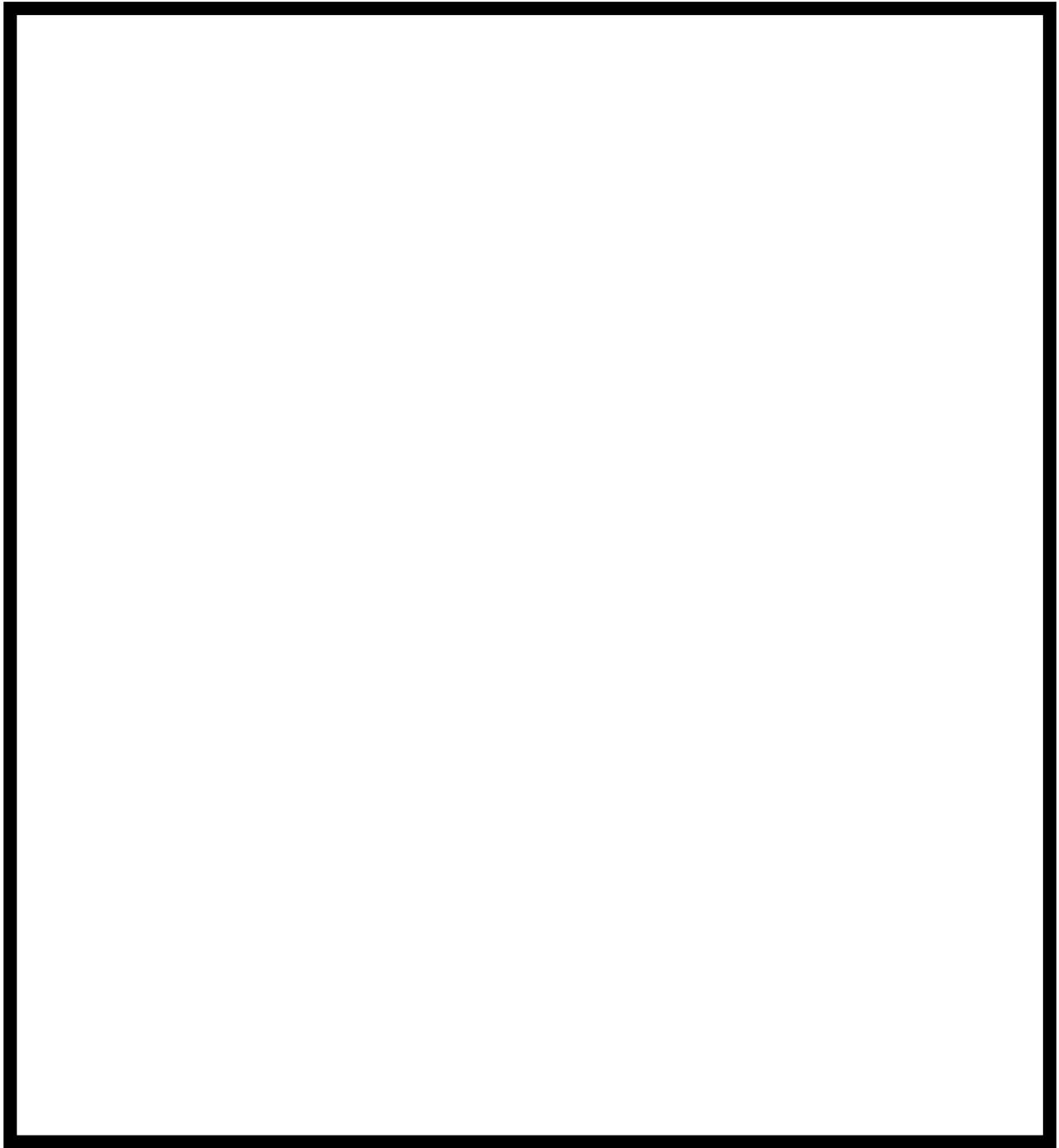
Opdracht 4:

Zoek op internet foto's van het gebouw dat je gekozen hebben. Plak de foto's hieronder.
(Let op: bewaar deze foto's waar je ze terug kunt vinden op de computer)

Opdracht 5:

Maak in de wijk foto's van het gebouw dat je uitgekozen hebt. Plak de foto's hieronder.
(Let op: bewaar deze foto's waar je ze terug kunt vinden op de computer)

Kasteel Meezenbroek

Het kasteel Meezenbroek was een leengoed van het aartsbisdom Keulen. Onderdelen van het landgoed waren lenen van Schinnen en Valkenburg. In 1371 vocht ridder Scheyffert van Meysenbroeck mee aan Brabantse zijde in de slag bij Baesweiler. Hij was vermoedelijk de bezitter van kasteel Meezenbroek. In 1478 was de familie Von Holtzen eigenaar van het kasteel. Even later krijgt de patriciërsfamilie Van den Edelenbant uit Aken de helft van het landgoed in handen. Catharina van Edelenbant trouwt met Hendrik van Tziesel tot Puth. Deze laatste weet in 1579 het ontbrekende deel van Meezenbroek te verwerven. In 1650 verkoopt hun nazaat Johan Karel, baron van Dobbelsstein, het kasteel aan Jan en Daniël Buirette uit Aken. Deze familie geeft in 1660 de opdracht voor het huidige poortgebouw van de voorburch. Hun wapen prijkt boven de ingang. In 1670 komt door Daniëls dochter Anna het goed in handen van de familie Vignon. Willem Daniël Vignon was burgemeester van Maastricht. Deze laatste gaf de Maastrichtse architect Soiron (1748-1834) opdracht tot de bouw van een landhuis. Na zijn dood in 1789 komt het kasteel in handen van zijn zwager Jan Willem Heldevier, schepen van Maastricht en luitenant-drossaard van Staats-Valkenburg. Deze laatste overlijdt op het kasteel in 1819. In de 19^e eeuw waren landhuis en boerderij in bezit van verschillende eigenaren. In 1935 werd het landhuis gesloopt. De kasteelhoeve werd door de familie Erens uit Schaesberg aan de gemeente Heerlen verkocht. Een deel van de hoeve is tegenwoordig in gebruik als restaurant Buirette. Het in 1935 gesloopte landhuis bestond uit een blokvormig huis dat niet meer omgracht was. Boven de kelder bevonden zich twee bouwlagen en een zolderverdieping onder een schilddak. De kasteelhoeve was omgracht. Het meest in het oog springende gedeelte vormt het poortgebouw, dat als enig origineel onderdeel van de hoeve behouden is gebleven. De rest van de hoeve is in de jaren zeventig van de 20^e eeuw gesloopt. Alleen de stalvleugels aan beide zijden van het poortgebouw werden ten behoeve van het restaurant in 1978 gereconstrueerd.

Bron:

<http://www.rijckheyt.nl/sjablonen/rijckheyt/pagina.asp?subsite=100&pagina=234>

Begrippenlijst

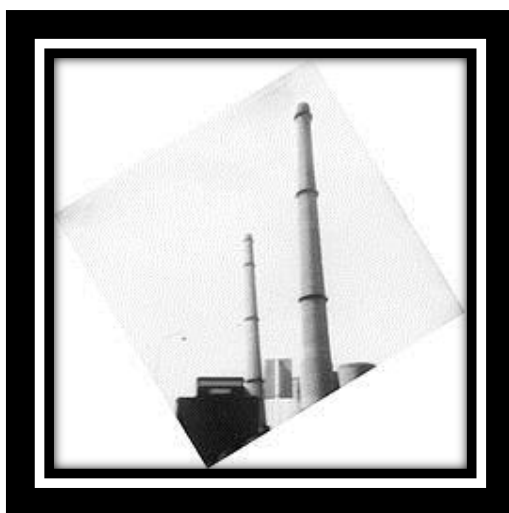
Begrip	Uitleg
Leengoed	Iets in gebruik nemen wat je geleend hebt
Aartsbisdom	Bisdom met gezag over andere bisdommen
Patriciërsfamilie	Welgestelde familie
Nazaat	Nakomeling
Baron	Adellijke titel
Voorburcht	Vooruitgeschoven verdediging van een kasteel
Gereconstrueerd	Opnieuw opgebouwd

Thema 2

In de jaren 20 van de 20^e eeuw bloeide Heerlen en omstreken op door het zwarte goud dat hier gevonden werd. Een andere naam voor het zwarte goed is steenkool.

Opdracht 6:

Welk belangrijk bedrijf werd in de jaren 20 van de 20^e eeuw in Meezenbroek gebouwd?

Opdracht 7:

Maak foto's met je mobiele telefoon of fotoapparaat van de volgende straten:

-Meezenbroekerweg

-Vignonstraat

-Burettestraat

Lees nogmaals het verhaal over kasteel Meezenbroek op bladzijde 36. Het is een kort verhaal dat informatie geeft over Kasteel Meezenbroek. Deze informatie zullen jullie nodig hebben bij andere opdrachten

Opdracht 8:

Wat valt je op aan de huizenbouw in deze drie straten?

(let op de huizen)

Opdracht 9:

Soms verhuizen mensen om in een andere stad te gaan wonen en werken. Heel vaak gebeurt dit omdat er in die plaats vraag is naar een bepaald soort werk.

Welk beroep zouden deze mensen hebben gehad die in deze straten woonden?

Opdracht 10:

Mensen vanuit heel Nederland trokken richting het zuiden om hier te gaan werken in de mijnen. De huizen in deze straten zijn in de jaren 30 van de 20^e eeuw gebouwd. Waarom zijn deze huizen allemaal in dezelfde stijl gebouwd?

Opdracht 11:

In de jaren 20 van de 20^e eeuw kreeg de wijk Meezenbroek een bijnaam “de roeë kòlonie” (de rooie wijk). Geef een verklaring voor deze naam.

(Tip: gebruik het affiche en krantenartikel hieronder)

PLOTSELINGE DOOD

Tijdens een woninguitzetting
te Meezenbroek.

Donderdagmorgen vervoegde zich een deurwaarder aan de woning Kasteellaan 8, om het daar wonende gezin wegens huurschuld uit de woning te zetten.

De echtgenoot van den bewoner stond den deurwaarder te woord, en toen deze het doel van zijn komst had bekend gemaakt, vertrok zij uit het huis en ging naar een buurvrouw.

Daar is zij enkele oogenblikken later overleden.

Dr. Scheepers, die te hulp geroepen werd, constateerde dat de dood was ingetreden, ten gevolge van een hartverlamming.

Naar aanleiding van het gebeurde hebben de communisten Donderdagavond in Meezenbroek pamfletjes verspreid. Het was in de woninggroep, die hoofdzakelijk door communisten en socialisten wordt bewoond, onrustig.

De politie zette enkele posten uit, maar behoefde niet in te grijpen.

Krantenartikel:	Limburger koerier : provinciaal dagblad
Datum, editie:	08-08-1936, Dag
Jaargang, nummer:	91, 186
Uitgever:	K. Weyerhorst
Plaats van uitgave:	Heerlen
PPN:	832453390
Verschijningsperiode:	1892-1944
Periode gedigitaliseerd:	1891-1944
Verspreidingsgebied:	Regionaal/lokaal
Bezit en bezitskenmerk:	KB C 51

Opdracht 12:

Niet alleen mensen met een Nederlands nationaliteit kwamen in deze wijk wonen, ook mensen met een andere cultuur uit andere landen. Noem enkele landen waaruit deze mensen kwamen.

(Tip: denk eens aan alle verschillende achternamen)

Opdracht 13:

Ook binnen Europa verspreide het nieuws zich snel dat in het zuiden van Limburg veel vraag was naar arbeiders. Veel mannen uit andere landen kozen ervoor om te verhuizen naar Nederland

De mensen die uit deze landen kwamen werden gastarbeiders genoemd. Waarom gebruikt men het woord gastarbeiders?

Opdracht 14:

De gastarbeiders die naar Nederland toe kwamen hadden een eigen cultuur met eigen normen en waarden.

Welke veranderingen/ invloed hebben de gastarbeiders in de jaren 60 van de 20^e eeuw gehad?

Merken we tegenwoordig nog iets van de invloed die gastarbeiders hadden/ hebben?

Zo ja: verklaar je antwoord.

Opdracht 15:

In de jaren 20 van de 20^e eeuw verliep de integratie makkelijker dan dat hij nu verloopt.

Verklaar deze zin.

Thema 3

In de jaren 50 werden twee gedeeltes van Meezenbroek samengevoegd tot het Meezenbroek wat jullie nu kennen. Oud Meezenbroek werd in de jaren 20 gebouwd en Nieuw Meezenbroek werd in de jaren 60 gebouwd. Toch kunnen we nog steeds de twee gedeeltes van elkaar onderscheiden.

Opdracht 16:

In thema 2 heb je foto's gemaakt van de Vignonstraat en de Burettestraat. Zoals jullie hebben gehoord bij thema 1 hebben deze twee families een grote rol gespeeld voor kasteel Meezenbroek. Welke relatie zit er tussen de Familie Burette en het kasteel?

Welke relatie zit er tussen de familie Vignon en het kasteel?

Opdracht 17:

In de V.S. zijn er veel straat namen die vernoemd zijn naar Amerikaanse presidenten of andere mensen die een belangrijke rol hebben gespeeld in het heden en de geschiedenis van het land. Het vernoemen van straatnamen naar belangrijke personen kom je in vrijwel alle landen tegen. Noem een aantal kenmerken waaraan je kunt zien dat Meezenbroek uit twee gedeeltes bestaat.

Opdracht 18:

De volgende straten liggen in Oud Meezenbroek:

-Thorbeckestraat

-Colijnstraat

-Doctor Kuypestraat

Deze namen hebben een grote overeenkomst. Wat is de overeenkomst tussen de namen van deze straten.

(Je mag internet gebruiken)

Opdracht 19:

De volgende straten liggen in Nieuw Meezenbroek:

-Frans Halsstraat

-Rembrandstraat

-Jan Steenstraat

Deze namen hebben een grote overeenkomst. Wat is de overeenkomst tussen de namen van deze straten.

(Je mag internet gebruiken)

Opdracht 20:

Zoek met je groepje één straatnaam uit van opdracht 16 en één straatnaam van opdracht 17. Je mag ook een andere straatnaam uitzoeken uit de twee gebieden. Ga op internet op zoek naar informatie over deze straatnamen en schrijf hieronder kort de informatie op die je hebt gevonden.

Oud Meezenbroek, straatnaam:

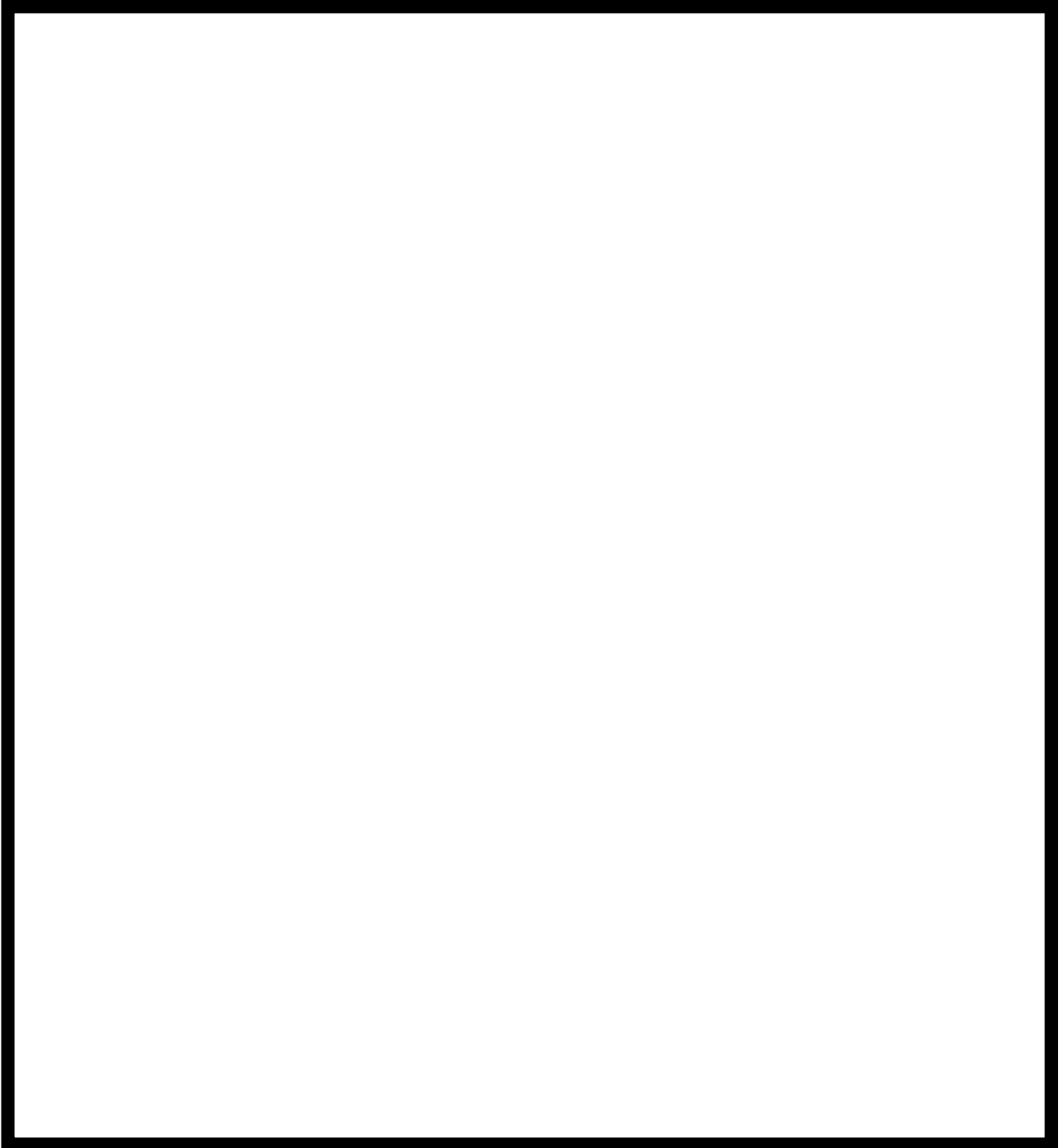
Nieuw Meezenbroek, straatnaam:

Opdracht 21:

Zoek gepaste plaatjes bij de straatnamen van jullie keuzen en plak deze hieronder.

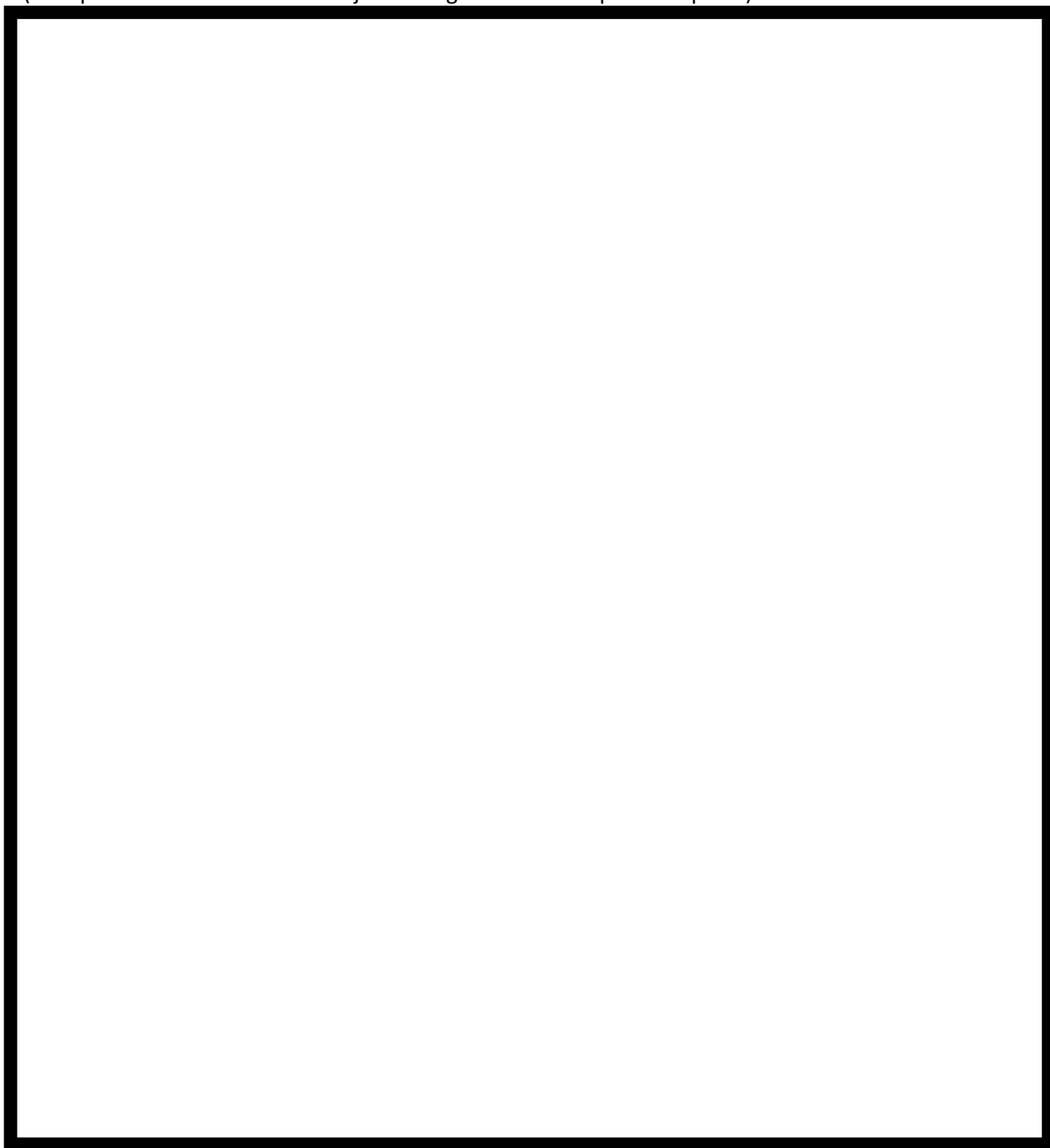
Oud Meezenbroek, straatnaam:

(Let op: bewaar deze foto's waar je ze terug kunt vinden op de computer)

Nieuw Meezenbroek, straatnaam:

(Let op: bewaar deze foto's waar je ze terug kunt vinden op de computer)

Thema 4

De bewoners van de wijk Meezenbroek hebben allemaal een eigen verhaal. Waarom wonen deze mensen hier? Hoelang wonen deze mensen al hier? Welke herinneringen hebben de mensen aan deze wijk? Dit zijn een aantal vragen die jullie gaan stellen aan de bewoners.

Opdracht 22:

Stel hieronder 10 vragen op samen met je groepje die je aan de bewoner zou willen stellen. Zorg ervoor dat een aantal vragen gaan over vroeger, een aantal vragen over nu en een aantal vragen over de toekomst (denk aan: Wat zou u in de toekomst verbeterd willen zien in de wijk, Denk u dat in de toekomst hier oudere mensen wonen of juist jongere mensen etc.)

Bel samen met je groepje aan en stel deze vragen aan de bewoner en noteer de antwoorden

Informatie over de bewoner

Man/ vrouw:

Naam:

Leeftijd:

Beroep:

Hoelang woont de bewoner al in deze wijk:

Vragen vroeger:

Vragen nu:

Vragen toekomst:

Verwerking

Om het veldwerk af te kunnen sluiten zullen er twee opdrachten ingeleverd moeten worden. De keuze is gevallen op een individuele opdracht en één groepsopdracht.

Inlever datum:

Voor beide opdrachten hebben jullie een week de tijd. De individuele opdracht wordt over precies 7 dagen bij de docent ingeleverd. In dezelfde les zullen jullie de groepsopdracht presenteren.

Individuele opdracht:

Schrijf een dagboekverhaal over een denkbeeldige of niet- denkbeeldige persoon die vroeger in Meezenbroek gewoond heeft.

Bijv. de pastoor, een mijnwerker uit de jaren 20, een gastarbeider, Bartolomees etc.

Iedere persoon heeft zijn eigen verhaal over de tijd waarin hij geleefd heeft. Probeer je te verplaatsen in die persoon en in de tijd.

Verwerk in het verhaal zoveel mogelijke kenmerken uit de tijd waarin die persoon geleefd heeft.

Bijv. gastarbeider: in smalle gangen werken, veel roet in de lucht, een nieuwe cultuur, de mensen kunnen elkaar niet verstaan etc.

Tip vraag ook eens aan je ouders, burens, opa en oma of deze nog tips hebben wat je in je verhaal kunt verwerken.

Wat moet er allemaal in je dagboek verhaal zitten.

Pagina 1: titelpagina met je naam, klas, datum, docent

Pagina 2: korte inleiding over het personage dat je hebt gekozen en een aantal kenmerken over de tijd waarin jou personage leefde. Max 100 woorden.

Pagina 3 en 4: het dagboek verhaal van jou personage. Ongeveer anderhalf A4tje.

Gebruik het lettertype calibri grootte 11.

Wees zo creatief mogelijk en maak er een leuk verhaal van!

Succes!

Groepsopdracht:

Het veldwerk is ingedeeld in thema's die jullie allemaal hebben doorlopen. Samen met je groepsgenoten ga je op een creatieve manier de thema's van het veldwerk behandelen. De vragen die jullie hebbe beantwoord dienen als rode draad door jullie presentatie.

Om jullie op weg te helpen staan hieronder een aantal voorbeelden waarop je een presentatie kunt geven:

- Powerpoint presenteren
- Collage presenteren
- Toneelstuk opvoeren
- Film door de tijd
- Verhaal maken
- Krant maken
- Website maken

Wees zo creatief mogelijk in het verzinnen van een leuke en originele manier om dit veldwerk te presenteren.

Ieder groepslid wordt beoordeeld tijdens de presentatie dat betekent dat ieder groepslid een deel van de presentatie moet presenteren.

Wees creatief!

Werk goed samen!

Veel succes!

4.2. Evaluatie en uitvoering van het educatief gedeelte.

4.2.1 Evaluatie leerlingen.

Na de uitvoering van het veldwerk, rees de vraag op in hoeverre het veldwerk een meerwaarde heeft voor de school. Er zijn een aantal punten waaruit blijkt dat het veldwerk wel degelijk een meerwaarde heeft, maar er zijn natuurlijk ook punten waaruit dit niet blijkt te zijn. De afwegingen moet gemaakt worden in de mate waarin de positieve punten van het veldwerk de doorslag geven.

Na de uitvoering van het veldwerk is er mondeling met de leerling nabesproken wat hun mening was over het veldwerk. Deze gaven aan dat ze het een leuk veldwerk vonden. Deze vraag is verder uitgediept door de vraag waarom te stellen. Een aantal leerlingen gaf aan dat ze niets wisten over de wijk en het leuk vonden om de door de wijk te lopen en er vragen over te maken. Weer een andere groep leerlingen gaf aan dat ze het leuk vonden om geen les te krijgen in een klaslokaal en dat deze manier van lesgeven voor herhaling vatbaar was.

Daarnaast waren er ook een aantal leerlingen die het niet leuk vonden om deze opdrachten te maken en buiten rond te lopen. De meningen waren nogal verdeeld waarom ze het niet leuk vonden. Zo zat er iemand bij die het vak geschiedenis niet leuk vond, een andere leerling vond het onzin om iets over de wijk te weten te komen en weer een andere leerling kreeg liever klassikaal les. Al met al worden de leerlingen met de negatieve ervaring overschaduwd door de leerlingen met de positieve ervaring.

4.2.2 Evaluatie docenten.

Niet alleen is met de leerlingen nabesproken over de ervaring van het lopen van een veldwerk. De begeleidende docenten zijn ook om hun mening gevraagd en om tips gevraagd. Deze gaven aan dat er een aantal vragen niet in het boekje voorkwamen, maar die wel tijdens het veldwerk besproken zijn geworden. Deze vragen zijn naderhand in de vernieuwende versie toegevoegd. Daarnaast gaven de docenten aan dat er meer tijd nodig is om het veldwerk uit te voeren en deze goed uit de verf te laten komen. De meeste tijd gaat zitten in de bespreking van het veldwerk en de uitvoering van de verwerkingsopdrachten. Daardoor moet de tijdsplanning worden aangepast.

De vraag aan de docenten of het veldwerk daadwerkelijk een meerwaarde is voor de school, is ook beantwoord door de docenten. Allereerst waren ze verrast dat met een nul budget toch een klein veldwerk in de buurt kan worden georganiseerd. De enige kosten die erbij kwamen kijken om het veldwerk uit te voeren waren de materiaal kosten.

De docenten waren ook positief over de opzet van het veldwerk en de mate waarin de leerlingen zelf aan de slag gaan met het verwerken van de nieuw opgedane kennis. Het behandelen van een wijk en wat er allemaal in te zien is laat de leerlingen verder kijken en geeft ze handvaten om zo ook een andere buurt te bekijken. Hoewel het veldwerk los staat van de thema's dat in de lesboeken behandeld wordt, kan het veldwerk op meerdere thema's in de boeken aansluiten. Dit heeft als voordeel voor de docenten dat het boek niet onderbroken dient te worden en een volledig nieuwe thema geïntroduceerd dient te worden. Wel moet er natuurlijk gekeken worden bij welk thema dit veldwerk het beste aansluit. Het veldwerk is uitgevoerd geworden met een reguliere VMBO klas. De betreffende school biedt ook Lwoo onderwijs aan, hierdoor moest het veldwerk op beide niveaus inpasbaar zijn. Deze vraag is wederom aan de docenten gesteld. Als eerste merkten ze op dat een aantal vragen te lastig waren om te behandelen met de Lwoo leerlingen. Deze vragen dienden niet direct vervangen te worden door andere vragen, maar konden ook vervallen. De vragen die te lastig zijn om met de Lwoo klassen te beantwoorden, zullen bij de tips voor het Lwoo vermeld staan.

Een positief punt van het veldwerk, met betrekking tot de Lwoo klassen, is de afwisseling tussen theorie vragen en praktische vragen. Deze zijn uiteraard niet alleen voor Lwoo klassen belangrijk, maar ook voor andere niveaus. Daarnaast gaven de docenten aan dat thema vier, wat oorspronkelijk een interview in de buurt was, een lastige opdracht was. Bij dit thema zou te veel sturing van docenten moeten plaatsvinden om het goed te laten verlopen. Hierdoor werd dit onderdeel te inefficiënt om in het veldwerk tot uitvoering te brengen. Ze gaven aan dat deze beter kon vervallen of vervangen worden door een andere opdracht. Om het veldwerk toch de verdieping en verbreding te geven, is ervoor gekozen om deze te vervangen.

Om erachter te komen of het veldwerk geschikt is voor de school en of het die meerwaarde biedt, waarvoor in eerste instantie het veldwerk is opgezet. De docenten waren het ermee eens dat een veldwerk in de buurt een afwisseling biedt binnen het curriculum en de leerlingen op een andere manier naar de buurt laat kijken en deze laat onderzoeken. De docenten gaven aan dat ze bereid zijn om een dergelijk veldwerk nogmaals uit te voeren. Dit alleen mits er genoeg tijd was om het veldwerk tot uitvoer te kunnen brengen en deze in het reguliere curriculum ingepast kan worden. Dit blijkt voor veel docenten toch een heikel punt te zijn. De tussentijdse evaluatie figuur 8 t/m 11 op pagina 30 geeft dit ook weer. Het blijkt toch een terugkomend item te zijn, waar docenten nogal moeite mee hebben. Wel gaven ze als positief punt aan dat het leuk is om met de leerlingen aan een andere vorm van onderwijs te participeren. Het feit dat de docenten bereid zijn dit veldwerk nogmaals uit te voeren en ze de meerwaarde ervan zien, geeft de doorslag dat het veldwerk geschikt is voor het onderwijs. Door de feedback van de docenten door te voeren in het veldwerk en deze dusdanig aan te passen, is dit veldwerk geschikt voor het Herlecollege.

4.2.3 Eigen evaluatie.

Na het uitvoeren van het veldwerk komt men er altijd achter dat opdrachten aangepast moeten worden, handleidingen bijgewerkt moeten worden etc. De aanpassingen die er zijn gedaan om het veldwerk zo soepel mogelijk te laten verlopen en ervoor zorgen dat het geschikt wordt voor het Herlecollege, zal ik hieronder weergeven. Daarnaast zal er een vernieuwde versie komen van het leerlingen en docenten boekje waarin de aanpassingen zijn doorgevoerd.

Tijdens het uitvoeren van het veldwerk werd al snel duidelijk dat er een aantal vragen niet in het veldwerk voorkwamen. De leerlingen stelden vragen die niet in het veldwerk voorkwamen maar die wel van toepassing waren. Daarnaast stelde ik vragen aan de groep die niet voorkwamen in het veldwerk. Deze vragen zijn onderweg met de leerlingen behandeld geworden. Achteraf gezien waren deze vragen een goede aanvulling op het veldwerk en daarom worden deze in het veldwerk verweven. Door deze toevoegingen worden de thema's verrijkt met nieuwe vragen waardoor de leerlingen meer inzicht krijgen in de geschiedenis van de buurt. De vragen die als nieuwe vragen zijn toegevoegd in het veldwerk zullen cursief gedrukt staan. Niet alleen ontbraken er vragen maar er waren ook opdrachten die de leerlingen moeilijk tot uitvoer konden brengen. Om het veldwerk toch zo efficiënt mogelijk te laten verlopen en ervoor te zorgen dat het een meerwaarde heeft voor de school en de leerlingen is ervoor gekozen om deze vragen te vervangen door alternatieve opdrachten.

Oorspronkelijk bestond thema 4 uit het afnemen van een aantal interview vragen aan bewoners. Tijdens de uitvoering van het veldwerk bleek dit niet geheel soepel te verlopen. De oorzaken hiervan waren in eerste instantie de vragen die de leerlingen moeten verzinnen. Hierbij ontstonden problemen doordat de leerlingen niet tot de juiste vragen kwamen. Het volgende probleem lag bij de daadwerkelijke uitvoering van het interviewgesprek. De bewoners van de huizen waren vaak niet aanwezig doordat men werkt, of de bewoners vonden het lastig om de vragen te beantwoorden, doordat de leerlingen moeite hadden met het maken van vragen. Hierdoor kwamen de leerlingen niet tot het gewenste resultaat.

Mede door deze argumenten is besloten om thema vier aan te passen. Er is voor gekozen om de leerlingen dieper te laten duiken in de geschiedenis van hun eigen familie. Hoewel dit op het oog weinig te maken lijkt te hebben met het veldwerk Meezenbroek, zal ik hieronder een aantal argumenten aangeven waarom er voor deze aanpak is gekozen. Veel leerlingen die onderwijs volgen op het Herlecollege, komen uit de wijk Meezenbroek of uit een van de nabijgelegen buurten. De kans is groot dat een ver familielid werkzaam is geweest in deze buurt of verhalen kent uit deze buurt. Veelal worden verhalen overgedragen van generatie op generatie. Om de geschiedenis nog dichterbij de leerlingen te brengen is ervoor gekozen om iets meer te weten te komen van de geschiedenis uit hun eigen familie. De uitvoering van deze vragen zal naar alle waarschijnlijkheid soepeler verlopen, doordat ze meer tijd hebben om naar antwoorden op deze vragen te zoeken en door de mogelijkheid om verschillende familieleden te ondervragen.

Een andere obstakel dat werd opgemerkt tijdens de uitvoer van het veldwerk is dat er vragen bijzaten die niet geschikt waren voor het Lwoo onderwijs. Het veldwerk is gemaakt met de achterliggende gedachte dat het zowel op VMBO niveau uitvoerbaar moet zijn als op Lwoo niveau. Dit bleek echter niet het geval te zijn waardoor er aanpassingen gemaakt moesten worden. Deze aanpassingen worden bij de tips voor het Lwoo onderwijs weergegeven.

Hoofdstuk 5

5.1 Vernieuwde versie en tips

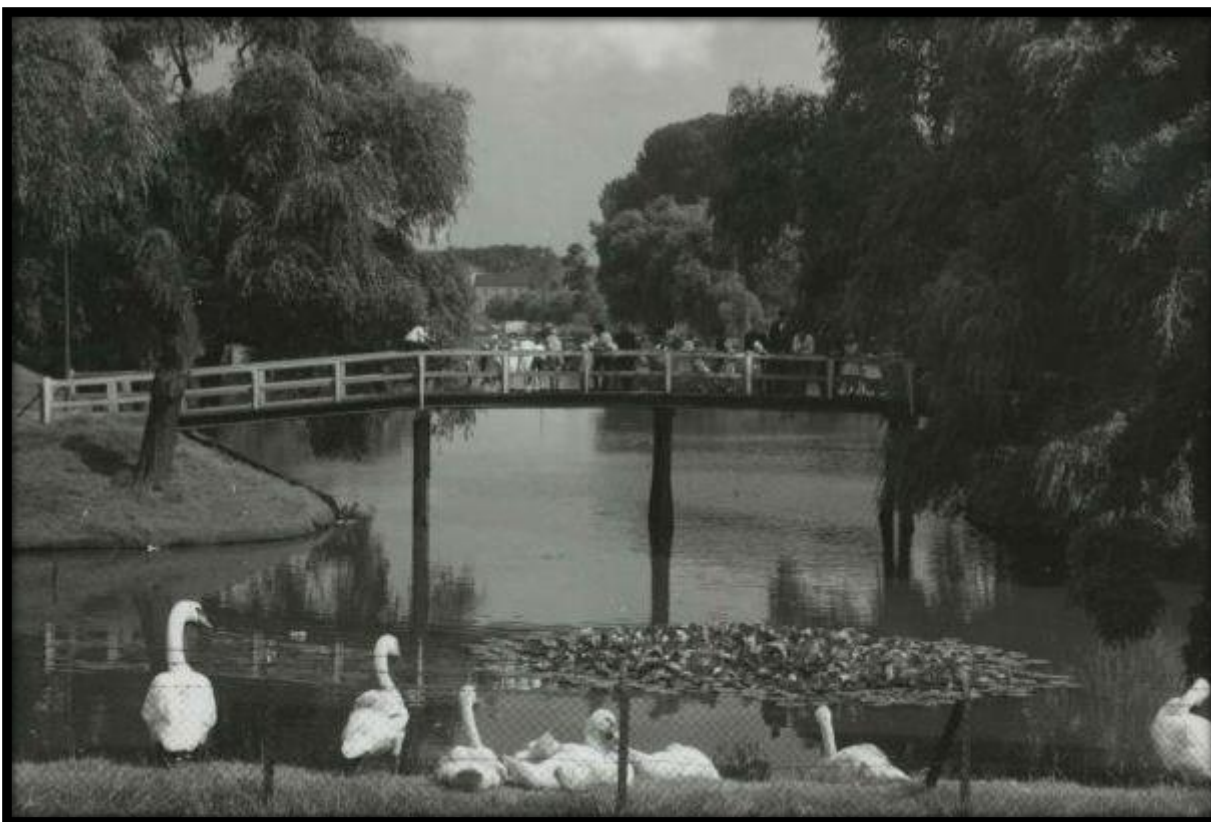
5.1.1 Vernieuwde versie van het leerlingen boekje

Na de uitgebreide evaluatie en bespreking van de eerste versie is er uiteindelijk een versie 02 tot stand gekomen. Docenten, leerlingen en ikzelf hebben een aantal bottlenecks geconstateerd in de eerste versie. Door deze aan te pakken en vernieuwen is er uiteindelijk een completere versie 02 van het leerlingenboekje ontstaan. Deze versie beschikt over meer vragen behorende bij de verschillende thema's, daarnaast is thema 4 geheel vernieuwd. Om ervoor te zorgen dat niet alleen de leerlingen een completer opdrachtenboekje ter beschikking hebben, is ook het docentenboekje aangepast en vernieuwd. Dit docentenboekje vindt u in de bijlage van deze scriptie. Hieronder vindt u het leerlingenboekje 02.

Veldwerk

Meezenbroek opnieuw ontdekken!

Leerlingenboekje versie 02

Naam:

Klas:

Docent:

Datum:

Vak:

Werkt samen met:

Thema 1

Meezenbroek is een stadsgedeelte van Heerlen. De stad Heerlen stamt uit de tijd van de Romeinen, in die tijd werd Heerlen Coriovallum genoemd. Coriovallum werd gesticht als militaire nederzetting. Een van de belangrijkste overblijfselen uit de tijd van de Romeinen is het Thermenmuseum dat vroeger een verwarmd badhuis huis was. De Romeinen hebben niet alleen een verwarmd badhuis achtergelaten maar ook een belangrijke weg De Keulse weg, bij jullie beter bekend als de autobaan richting Aken en Keulen.

Vandaag gaan we kijken naar de geschiedenis die we kunnen vinden rondom Het Herlecollege. Zoals jullie weten licht het Herlecollege in Meezenbroek maar waar komt die naam vandaan?

Opdracht 1:

De naam Meezenbroek komt van de naam Batholomees. Noem een ander stadsgedeelte waar de naam broek in voorkomt.

Verklaar de naam broek.

(Je mag internet gebruiken)

Opdracht 2:

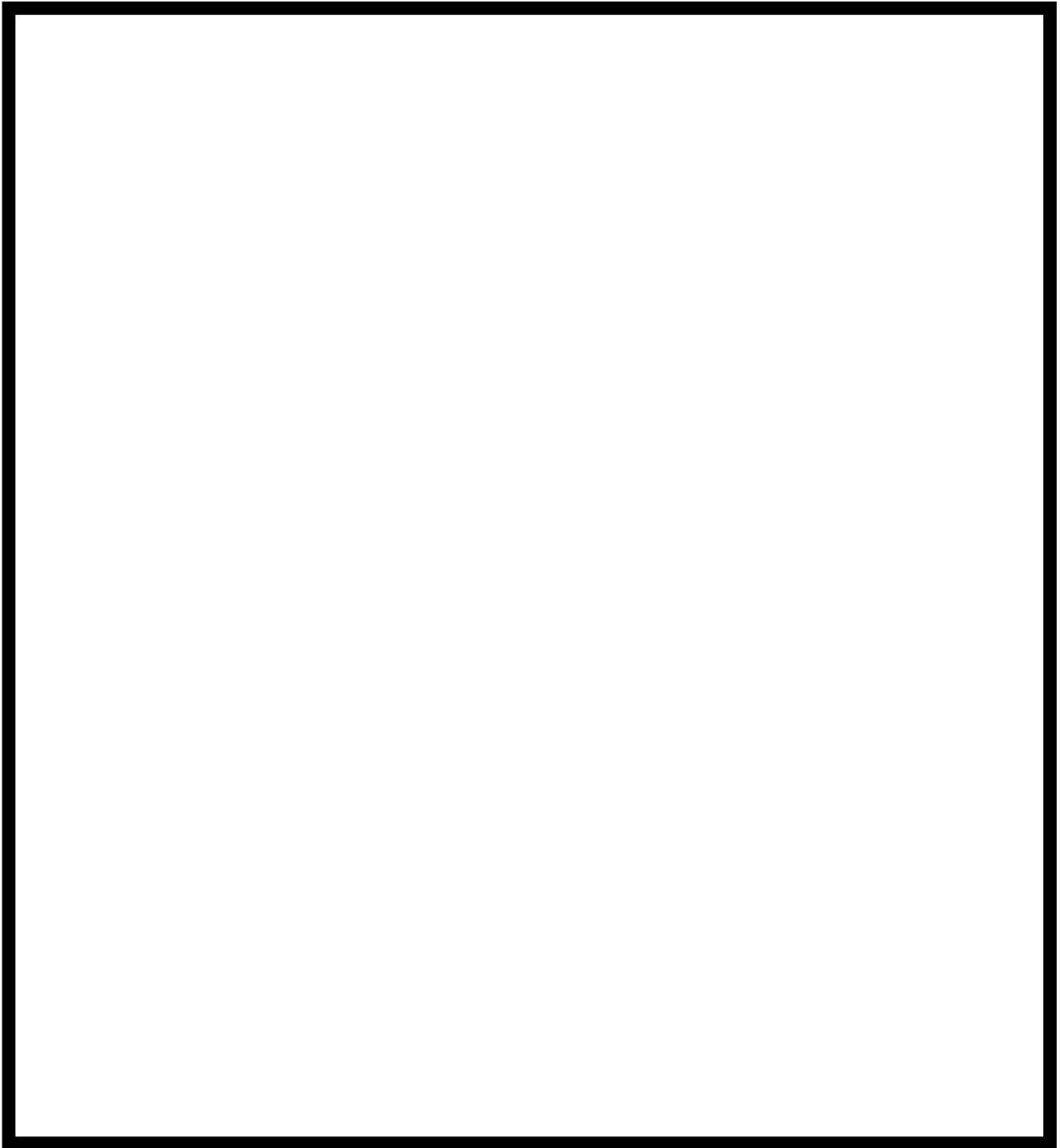
Welk gebouw zou als oorsprong kunnen dienen voor de wijk Meezenbroek?

Opdracht 3:

In de meeste gebouwen wonen personen. Bij vraag 2 heb je een gebouw uitgekozen dat volgens jullie het hart van Meezenbroek is. Wat voor persoon zou in dit gebouw geleefd hebben rond 1370? Welke functie en werkzaamheden had deze persoon?

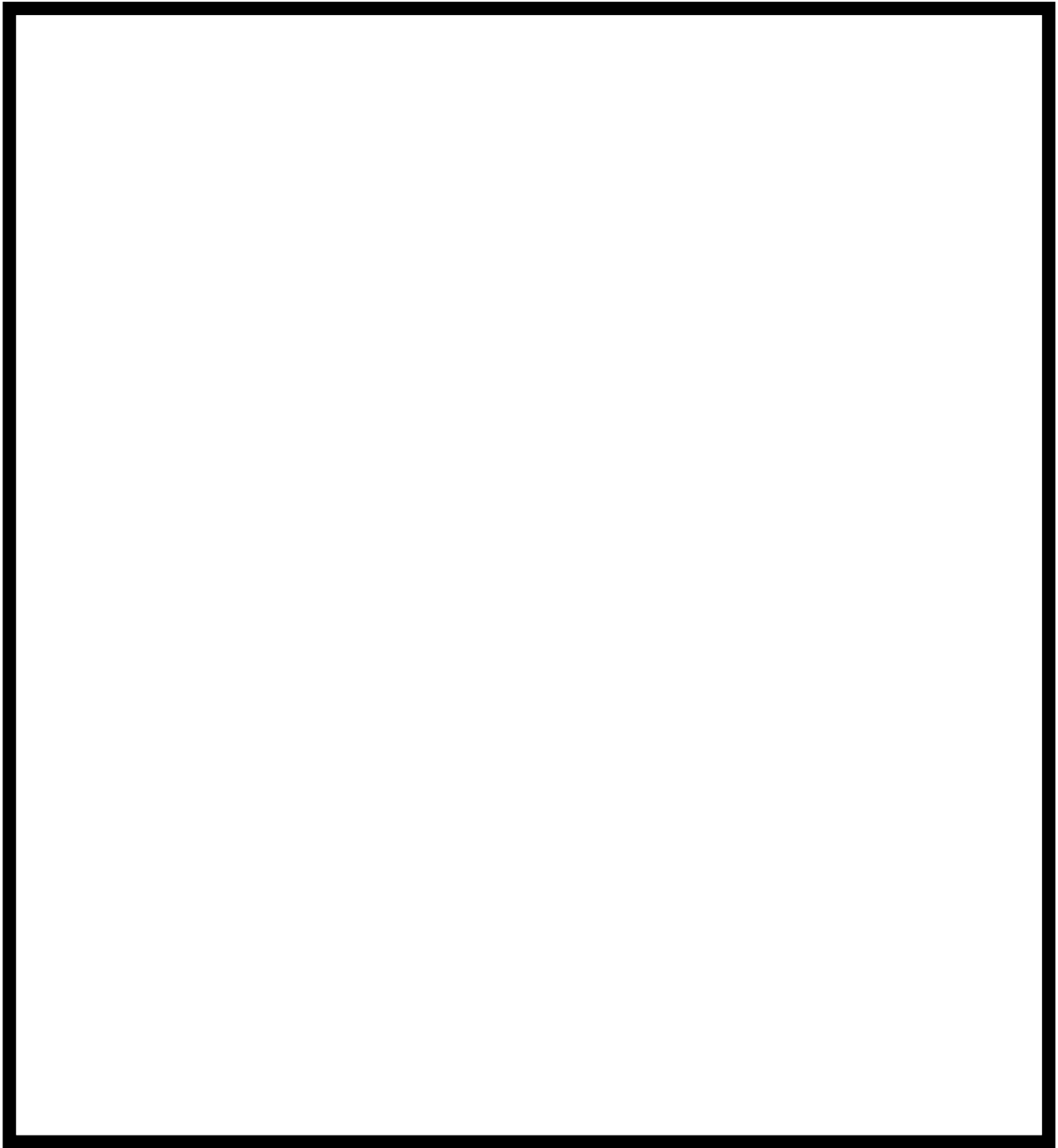
Opdracht 4:

Zoek op internet foto's van het gebouw dat je gekozen hebben. Plak de foto's hieronder.
(Let op: bewaar deze foto's waar je ze terug kunt vinden op de computer)

Opdracht 5:

Maak in de wijk foto's van het gebouw dat je uitgekozen hebt. Plak de foto's hieronder.
(Let op: bewaar deze foto's waar je ze terug kunt vinden op de computer)

Kasteel Meezenbroek

Het kasteel Meezenbroek was een leengoed van het aartsbisdom Keulen. Onderdelen van het landgoed waren lenen van Schinnen en Valkenburg. In 1371 vocht ridder Scheyffert van Meysenbroeck mee aan Brabantse zijde in de slag bij Baesweiler. Hij was vermoedelijk de bezitter van kasteel Meezenbroek. In 1478 was de familie Von Holtzen eigenaar van het kasteel. Even later krijgt de patriciërsfamilie Van den Edelenbant uit Aken de helft van het landgoed in handen. Catharina van Edelenbant trouwt met Hendrik van Tziesel tot Puth. Deze laatste weet in 1579 het ontbrekende deel van Meezenbroek te verwerven. In 1650 verkoopt hun nazaat Johan Karel, baron van Dobbelstein, het kasteel aan Jan en Daniël Buirette uit Aken. Deze familie geeft in 1660 de opdracht voor het huidige poortgebouw van de voorburch. Hun wapen prijkt boven de ingang. In 1670 komt door Daniëls dochter Anna het goed in handen van de familie Vignon. Willem Daniël Vignon was burgemeester van Maastricht. Deze laatste gaf de Maastrichtse architect Soiron (1748-1834) opdracht tot de bouw van een landhuis. Na zijn dood in 1789 komt het kasteel in handen van zijn zwager Jan Willem Heldevier, schepen van Maastricht en luitenant-drossaard van Staats-Valkenburg. Deze laatste overlijdt op het kasteel in 1819. In de 19^e eeuw waren landhuis en boerderij in bezit van verschillende eigenaren. In 1935 werd het landhuis gesloopt. De kasteelhoeve werd door de familie Erens uit Schaesberg aan de gemeente Heerlen verkocht. Een deel van de hoeve is tegenwoordig in gebruik als restaurant Buirette. Het in 1935 gesloopte landhuis bestond uit een blokvormig huis dat niet meer omgracht was. Boven de kelder bevonden zich twee bouwlagen en een zolderverdieping onder een schilddak. De kasteelhoeve was omgracht. Het meest in het oog springende gedeelte vormt het poortgebouw, dat als enig origineel onderdeel van de hoeve behouden is gebleven. De rest van de hoeve is in de jaren zeventig van de 20^e eeuw gesloopt. Alleen de stalvleugels aan beide zijden van het poortgebouw werden ten behoeve van het restaurant in 1978 gereconstrueerd.

Bron:

<http://www.rijckheyt.nl/sjablonen/rijckheyt/pagina.asp?subsite=100&pagina=234>

Begrippenlijst

Begrip	Uitleg
Leengoed	Iets in gebruik nemen wat je geleend hebt
Aartsbisdom	Bisdom met gezag over andere bisdommen
Patriciërsfamilie	Welgestelde familie
Nazaat	Nakomeling
Baron	Adellijke titel
Voorburcht	Vooruitgeschoven verdediging van een kasteel
Gereconstrueerd	Opnieuw opgebouwd

Opdracht 6:

A) Maak een foto van het wapenschild dat boven het poortgebouw te zien is. Plak de foto die je gemaakt hebt hieronder.

B) Aan een wapenschild kun je vaak zien welke familie in een gebouw woont. Van welke familie is het wapenschild waar jullie net een foto van hebben gemaakt?
(tip gebruik het verhaal over kasteel Meezenbroek)

Opdracht 7:

In het poortgebouw zitten een aantal gaten in de muur. Het lijkt wel of men met opzet vergeten is hier bakstenen te plaatsen. Bedenk een verklaring waarom men deze bakstenen is vergeten te plaatsen.

Opdracht 8:

Hieronder zie je een plattegrond van een gedeelte van Mezenbroek. In dit gedeelte heeft ook het kasteel gelegen. Geef aan door middel van lijnen waar jij denkt dat het kasteel Meezenbroek heeft gelegen.

(Tip: ga voor de resten van het kasteel staan en kijk waar jij denkt dat het heeft gelegen.

Opdracht 9:

Naast Kasteel Meezenbroek ligt een grote vijver. Er zijn vele verhalen over het ontstaan van deze vijver. Hieronder staan een aantal korte beschrijvingen over de oorsprong van de vijver. Kies een van de onderstaande antwoorden.

1 De vijver in Meezenbroek is ontstaan door de voormalige gracht die om kasteel Meezenbroek heen lag. De gracht diende als verdediging van het kasteel. NA uitbreiding van de gracht is het een vijver geworden.

2 De vijver in Meezenbroek is door mensen gegraven. Vroeger kon men geen brandweer bellen als er ergens een brand uitbrak. De buurt moest zelf aan bluswater zien te komen om de brand te blussen. Er is voor gekozen om in de wijk een blusvijver aan te leggen zodat de bewoners uit deze vijver water konden halen om de brand te blussen.

3 Een vijver is niet gemaakt door mensen maar bestaat al zolang mensen zich kunnen herinneren. De vijver is ontstaan door verandering van de aarde door de miljoenen jaren heen. Het is toevallig dat deze vijver in de wijk Meezenbroek ligt.

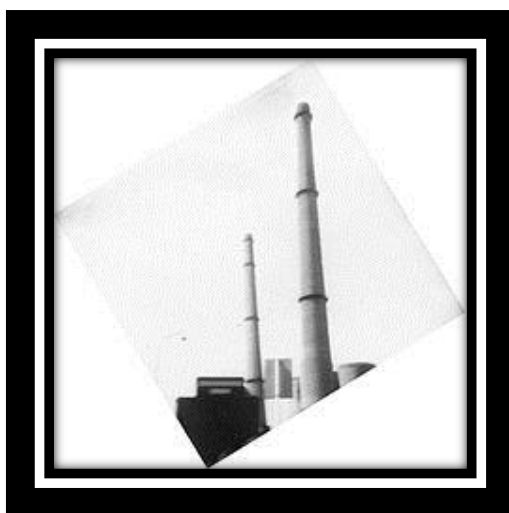

Thema 2

In de jaren 20 van de 20^e eeuw bloeide Heerlen en omstreken op door het zwarte goud dat hier gevonden werd. Een andere naam voor het zwarte goed is steenkool.

Opdracht 10:

Welk belangrijk bedrijf werd in de jaren 20 van de 20^e eeuw in Meezenbroek gebouwd?

Opdracht 11:

Maak foto's met je mobiele telefoon of fotoapparaat van de volgende straten:

- Meezenbroekerweg
- Vignonstraat
- Burettestraat

Lees nogmaals het verhaal over kasteel Meezenbroek op bladzijde 36. Het is een kort verhaal dat informatie geeft over Kasteel Meezenbroek. Deze informatie zullen jullie nodig hebben bij andere opdrachten

Opdracht 12:

Wat valt je op aan de huizenbouw in deze drie straten?

(let op de huizen)

Opdracht 13:

Soms verhuizen mensen om in een andere stad te gaan wonen en werken. Heel vaak gebeurt dit omdat er in die plaats vraag is naar een bepaald soort werk.

Welk beroep zouden deze mensen hebben gehad die in deze straten woonden?

Opdracht 14:

Mensen vanuit heel Nederland trokken richting het zuiden om hier te gaan werken in de mijnen.

De huizen in deze straten zijn in de jaren 30 van de 20^e eeuw gebouwd. Waarom zijn deze huizen allemaal in dezelfde stijl gebouwd?

Opdracht 15:

In de jaren 20 van de 20^e eeuw kreeg de wijk Meezenbroek een bijnaam “de roeë kòlonie” (de rooie wijk). Geef een verklaring voor deze naam.

(Tip: gebruik het krantenartikel hieronder)

PLOTSELINGE DOOD

Tijdens een woninguitzetting
te Meezenbroek.

Donderdagmorgen vervoegde zich een deurwaarder aan de woning Kasteellaan 8, om het daar wonende gezin wegens huurschuld uit de woning te zetten.

De echtgenoot van den bewoner stond den deurwaarder te woord, en toen deze het doel van zijn komst had bekend gemaakt, vertrok zij uit het huis en ging naar een buurvrouw.

Daar is zij enkele oogenblikken later overleden.

Dr. Scheepers, die te hulp geroepen werd, constateerde dat de dood was ingetreden, ten gevolge van een hartverlamming.

Naar aanleiding van het gebeurde hebben de communisten Donderdagavond in Meezenbroek pamfletjes verspreid. Het was in de woninggroep, die hoofdzakelijk door communisten en socialisten wordt bewoond, onrustig.

De politie zette enkele posten uit, maar behoefde niet in te grijpen.

Krantenartikel:	Limburger koerier : provinciaal dagblad
Datum, editie:	08-08-1936, Dag
Jaargang, nummer:	91, 186
Uitgever:	K. Weyerhorst
Plaats van uitgave:	Heerlen
PPN:	832453390
Verschijningsperiode:	1892-1944
Periode gedigitaliseerd:	1891-1944
Verspreidingsgebied:	Regionaal/lokaal
Bezit en bezitskenmerk:	KB C 51

Opdracht 16:

In thema 1 hebben we naar het ontstaan van de vijver in Meezenbroek gekeken.

A) Deze vijver had nog een andere functie voor de mensen. Heeft een vijver in een wijk een meerwaarde voor het leven van bewoners? Omcirkel hieronder wat jij denkt.

- Ja
- Nee

B) Omcirkel hieronder de begrippen waarvan jij denkt dat deze passen bij het hebben van een vijver in de wijk.

- Ontmoetingsplek.
- Veroorzaakt overlast door dieren.
- Een mooi stukje groen als afwisseling tussen alle huizen.
- Geeft het gevoel in een dorp te wonen.
- Voegt niets toe aan de wijk.
- Geeft het gevoel in een stad te wonen.

Opdracht 17:

Niet alleen mensen met een Nederlands nationaliteit kwamen in deze wijk wonen, ook mensen met een andere cultuur uit andere landen. Noem enkele landen waaruit deze mensen kwamen.

(Tip: denk eens aan alle verschillende achternamen)

Opdracht 18:

Ook binnen Europa verspreide het nieuws zich snel dat in het zuiden van Limburg veel vraag was naar arbeiders. Veel mannen uit andere landen kozen ervoor om te verhuizen naar Nederland

De mensen die uit deze landen kwamen werden gastarbeiders genoemd. Waarom gebruikt men het woord gastarbeiders?

Opdracht 19:

De gastarbeiders die naar Nederland toe kwamen hadden een eigen cultuur met eigen normen en waarden.

Welke veranderingen/ invloed hebben de gastarbeiders in de jaren 60 van de 20^e eeuw gehad?

Merken we tegenwoordig nog iets van de invloed die gastarbeiders hadden/ hebben?

Zo ja: verklaar je antwoord.

Opdracht 20:

In de jaren 20 van de 20^e eeuw verliep de integratie makkelijker dan dat hij nu verloopt.

Verklaar deze zin.

Thema 3

In de jaren 50 werden twee gedeeltes van Meezenbroek samengevoegd tot het Meezenbroek wat jullie nu kennen. Oud Meezenbroek werd in de jaren 20 gebouwd en Nieuw Meezenbroek werd in de jaren 60 gebouwd. Toch kunnen we nog steeds de twee gedeeltes van elkaar onderscheiden.

Opdracht 21:

In thema 2 heb je foto's gemaakt van de Vignonstraat en de Burettestraat. Zoals jullie hebben gehoord bij thema 1 hebben deze twee families een grote rol gespeeld voor kasteel Meezenbroek. Welke relatie zit er tussen de Familie Buirette en het kasteel?

Welke relatie zit er tussen de familie Vignon en het kasteel?

Opdracht 22:

In de V.S. zijn er veel straat namen die vernoemd zijn naar Amerikaanse presidenten of andere mensen die een belangrijke rol hebben gespeeld in het heden en de geschiedenis van het land. Het vernoemen van straatnamen naar belangrijke personen kom je in vrijwel alle landen tegen. Noem een aantal kenmerken waaraan je kunt zien dat Meezenbroek uit twee gedeeltes bestaat.

Opdracht 23:

Nu we door de straten in Meezenbroek lopen kunnen we de huizen en de straten van dichtbij bekijken.

*A)Analyseer de huizen in de Talmastraat.
Zijn de huizen groot of klein?*

Zit er veel ruimte tussen de huizen?

Zijn de Talmastraat en de omliggende straten brede of juist smalle straten?

B)Geef een verklaring bij de bovenstaande analyse. Zoek een verband tussen de antwoorden die uit de analyse zijn gekomen

Opdracht 24:

A) In de wijk Meezenbroek zijn er een aantal straten waarin de huizen dichtgetimmerd zijn.

Kijk om je heen en je ziet de dichtgetimmerde huizen.

Waarom denk je dat de huizen zijn dichtgetimmerd?

B) Wat denk jij dat er gaat gebeuren met de dichtgetimmerde huizen?

Opdracht 25:

We staan nu in de Toropstraat. De huizen in deze straat zijn vooral nieuwere huizen. Waarom denk je dat de huizen in deze straat nieuwer zijn dan de huizen die we in de Talmastraat hebben gezien?

Opdracht 26:

De Toropstraat en de Talmastraat lijken niet op elkaar. Toch bestaat er een verband tussen de dichtgetimmerde huizen in de Talmastraat en de nieuwere huizen in de Toropstraat.

Welke verklaring kun je hiervoor bedenken?

Opdracht 27:

De volgende straten liggen in Oud Meezenbroek:

-Thorbeckestraat

-Colijnstraat

-Doctor Kuypestraat

Deze namen hebben een grote overeenkomst. Wat is de overeenkomst tussen de namen van deze straten.

(Je mag internet gebruiken)

Opdracht 28:

De volgende straten liggen in Nieuw Meezenbroek:

-Frans Halsstraat

-Rembrandstraat

-Jan Steenstraat

Deze namen hebben een grote overeenkomst. Wat is de overeenkomst tussen de namen van deze straten.

(Je mag internet gebruiken)

Opdracht 29:

Zoek met je groepje één straatnaam uit van opdracht 21 en één straatnaam van opdracht 22. Je mag ook een andere straatnaam uitzoeken uit de twee gebieden. Ga op internet op zoek naar informatie over deze straatnamen en schrijf hieronder kort de informatie op die je hebt gevonden.

Oud Meezenbroek, straatnaam:

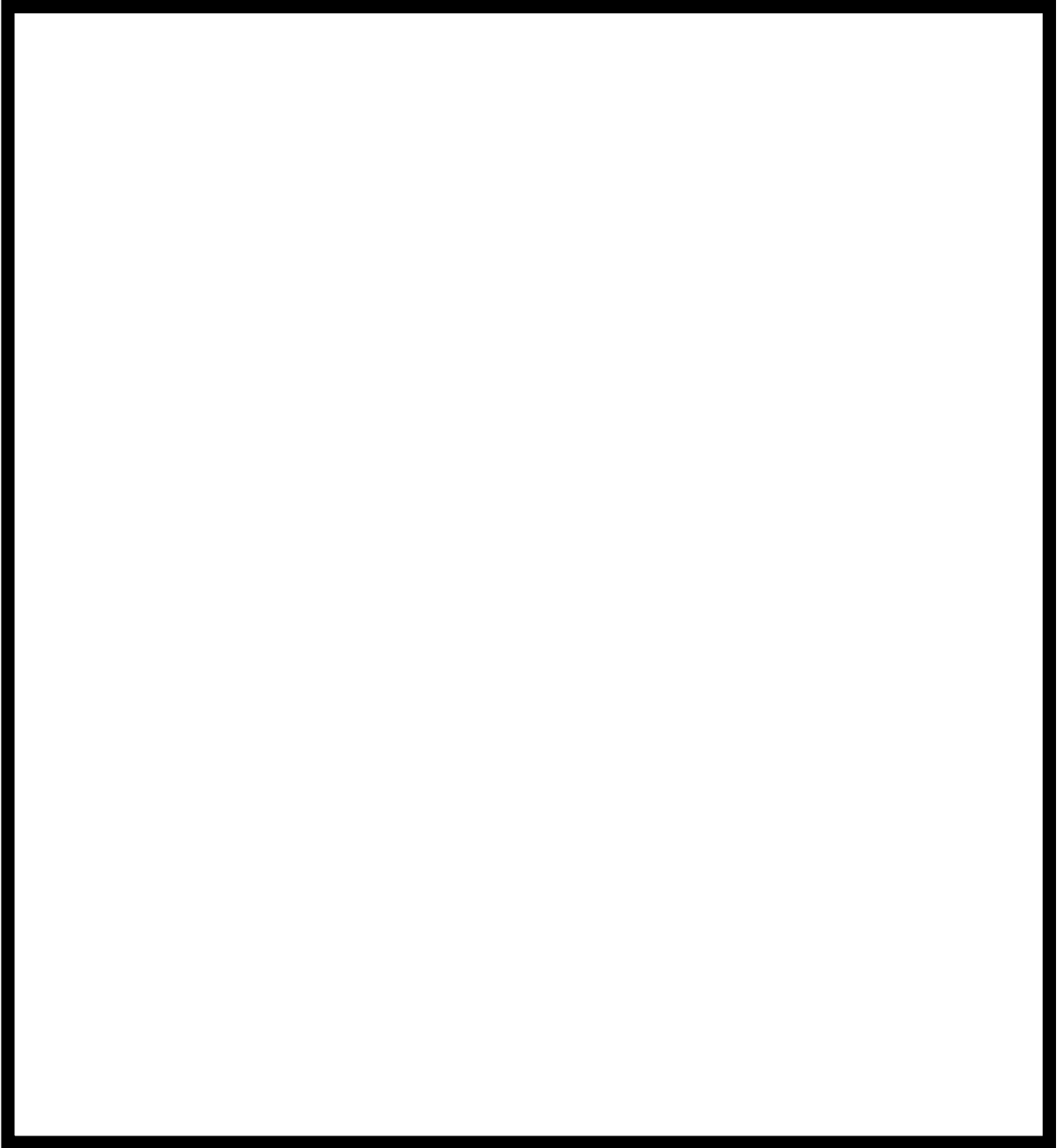
Nieuw Meezenbroek, straatnaam:

Opdracht 30:

Zoek gepaste plaatjes bij de straatnamen van jullie keuzen en plak deze hieronder.

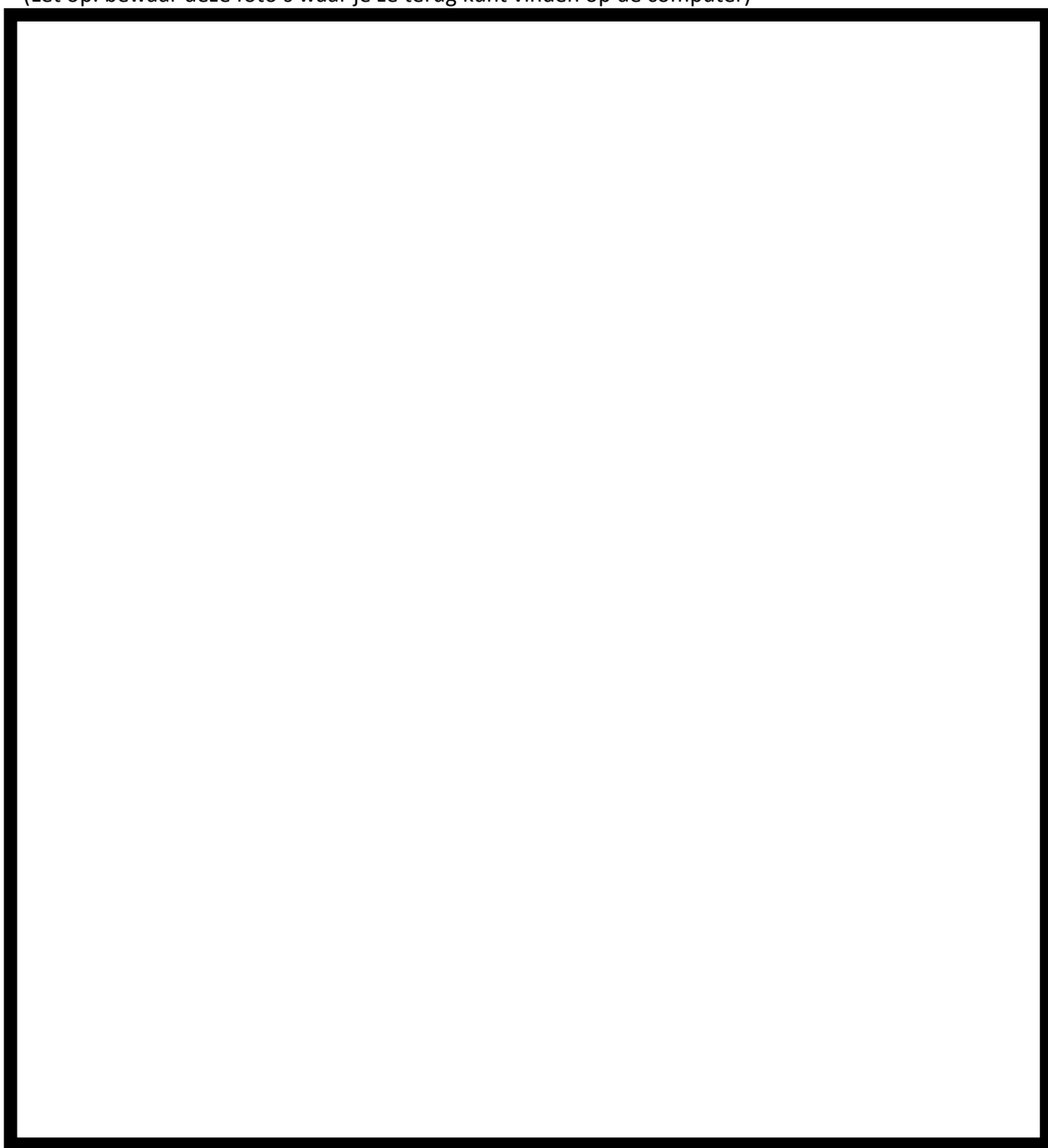
Oud Meezenbroek, straatnaam:

(Let op: bewaar deze foto's waar je ze terug kunt vinden op de computer)

Nieuw Meezenbroek, straatnaam:

(Let op: bewaar deze foto's waar je ze terug kunt vinden op de computer)

Thema 4

Veel van jullie zullen in de wijk Meezenbroek wonen of in een van de omliggende wijken. Maar niet allen wijken hebben een geschiedenis ook families kunnen een uitgebreide en interessante geschiedenis hebben. Om meer over de geschiedenis van je eigen familie te weten te komen gaan jullie deze onderzoeken.

Opdracht 31:

Vraag je vader, moeder, opa, oma of een ander familielid om hulp om deze vragen te beantwoorden.

<i>Persoon</i>	<i>Naam</i>	<i>Geboortejaar</i>	<i>Geboortestad</i>	<i>Stad waar men nu in woont</i>	<i>Beroep</i>
<i>Opa vaders kant</i>					
<i>Oma vaders kant</i>					
<i>Vader</i>					
<i>Opa moeders kant</i>					
<i>Oma moeders kant</i>					
<i>Moeder</i>					

Stel je ouders/ verzorgers of grootouders deze vraag. Waarom wonen jullie in deze wijk?

[illegible]

Heel vaak hebben families verhalen over familieleden. Misschien heeft een van jou familieleden gevochten in een oorlog of heeft in de mijnen gewerkt. Het kan ook zijn dat er een heel ander familieverhaal belangrijk is voor jou familie. Ga op zoek naar zo'n verhaal en schrijf het hieronder op.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal black ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Verwerking

Om het veldwerk af te kunnen sluiten zullen er twee opdrachten ingeleverd moeten worden. De keuze is gevallen op een individuele opdracht en één groepsopdracht.

Inlever datum:

Voor beide opdrachten hebben jullie een week de tijd. De individuele opdracht wordt over precies 7 dagen bij de docent ingeleverd. In dezelfde les zullen jullie de groepsopdracht presenteren.

Individuele opdracht:

Schrijf een dagboekverhaal over een denkbeeldige of niet- denkbeeldige persoon die vroeger in Meezenbroek gewoond heeft.

Bijv. de pastoor, een mijnwerker uit de jaren 20, een gastarbeider, Bartolomees etc.

Iedere persoon heeft zijn eigen verhaal over de tijd waarin hij geleefd heeft. Probeer je te verplaatsen in die persoon en in de tijd.

Verwerk in het verhaal zoveel mogelijke kenmerken uit de tijd waarin die persoon geleefd heeft.

Bijv. gastarbeider: in smalle gangen werken, veel roet in de lucht, een nieuwe cultuur, de mensen kunnen elkaar niet verstaan etc.

Tip vraag ook eens aan je ouders, burens, opa en oma of deze nog tips hebben wat je in je verhaal kunt verwerken.

Wat moet er allemaal in je dagboek verhaal zitten.

Pagina 1: titelpagina met je naam, klas, datum, docent

Pagina 2: korte inleiding over het personage dat je hebt gekozen en een aantal kenmerken over de tijd waarin jou personage leefde. Max 100 woorden.

Pagina 3 en 4: het dagboek verhaal van jou personage. Ongeveer anderhalf A4tje.

Gebruik het lettertype calibri grootte 11.

Wees zo creatief mogelijk en maak er een leuk verhaal van!

Succes!

Groepsopdracht:

Het veldwerk is ingedeeld in thema's die jullie allemaal hebben doorlopen. Samen met je groepsgenoten ga je op een creatieve manier de thema's van het veldwerk behandelen. De vragen die jullie hebbe beantwoord dienen als rode draad door jullie presentatie.

Om jullie op weg te helpen staan hieronder een aantal voorbeelden waarop je een presentatie kunt geven:

- PowerPoint presenteren
- Collage presenteren
- Toneelstuk opvoeren
- Film door de tijd
- Verhaal maken
- Krant maken
- Website maken

Wees zo creatief mogelijk in het verzinnen van een leuke en originele manier om dit veldwerk te presenteren.

Ieder groepslid wordt beoordeeld tijdens de presentatie dat betekent dat ieder groepslid een deel van de presentatie moet presenteren.

Wees creatief!

Werk goed samen!

Veel succes!

5.1.2 Tips met betrekking tot de uitvoering

Na het uitvoeren van het veldwerk zijn er altijd een aantal zaken waar een docent zich niet op kan voorbereiden. Om zoveel mogelijk van deze situaties te voorkomen, zodat het veldwerk zo soepel mogelijk kan verlopen, zijn er een aantal tips opgezet. Deze tips beginnen als eerste met de algemene tips. Deze tips zijn van organisatorische aard. Doordat het veldwerk uitvoerbaar dient te zijn voor de verschillende scenario's op het Herlecollege, is er gekozen op een aantal tips per scenario, in dit geval leerweg, uit te splitsen. Op deze manier verminder hopelijk de knelpunten die er tijdens de uitvoering van versie 01 zijn ontstaan.

Algemene tips

Tip 1:

Zorg dat er een week van te voren wordt aangegeven dat er een veldwerk gaat plaatsvinden. De leerlingen hebben hiervoor materiaal nodig zoals pennen, fotocamera's of eventueel de mobile telefoon.

Tip 2:

Zorg dat ouders geïnformeerd worden door middel van een brief. Schrijf hierin wat het doel van het veldwerk is wanneer het plaatsvindt en andere organisatorische redenen.

Tips 3:

Zorg ervoor dat er minstens één tot twee andere docenten deelnemen aan het veldwerk. Zo kunnen de leerlingen optimaal ondersteund worden bij het maken van de vragen.

Tip 4:

Stel een datum vast waarin de producten ingeleverd en gepresenteerd moeten worden. Om ervoor te zorgen dat de producten zo goed mogelijk worden uitgevoerd is het van belang dat er iets tegenover staat.

Tips met betrekking tot het VMBO onderwijs

Tip 1:

De verdeling van de klas in groepjes, binnen het VMBO onderwijs, zou kunnen bestaan uit 4-5 leerlingen. De klassen zijn over het algemeen groter, waardoor grotere groepjes leerlingen noodzakelijk zijn. Bij te kleine groepjes wordt het aantal groepjes groter waardoor de docent meerder groepjes moet aansturen.

Tip 2:

Voorafgaande aan het veldwerk hebben de leerlingen ruim de tijd nodig om de vragen uit het boekje door te nemen. Check vervolgens of alle vragen begrepen zijn door de leerlingen.

Tip 3:

Voorafgaande aan het veldwerk kan er alvast een inleiding op het veldwerk gegeven worden door een woordspin te maken. Op deze manier kun je de leerlingen al een beetje in de richt sturen van het veldwerk.

Tip 4:

Tijdens het veldwerk is het belangrijk om de leerlingen effectief bij de opdrachten te betrekken. Kies bijv. een leerling uit om de informatie voor te lezen. Zo kan de docent zich bezighouden om de rest van de leerlingen in de gaten te houden.

Tip 5:

Controleer aan het einde van het eerste thema een aantal boekjes. Op deze manier voelen de leerlingen de druk dat ze de juiste antwoorden moet invullen.

Tips met betrekking tot het Lwoo onderwijs

Tip 1:

De verdeling van de klas in groepjes, binnen het Lwoo onderwijs, zou kunnen bestaan uit 2-3 leerlingen. Klassen binnen het Lwoo zijn vaak kleiner omdat de leerlingen meer aansturing nodig hebben. Om er toch voor te zorgen dat er diversiteit in de producten ontstaat en de docent niet al te veel aparte groepjes moet aansturen is dit een gewenst aantal.

Tip 2:

Maak in de klas vragen met de leerlingen samen die ze tijdens het veldwerk nog niet kunnen beantwoorden bijv. vraag 1, 2 en 6. Op deze manier krijgen de leerlingen een indruk van de antwoorden die moeten worden geven.

Tip 3:

Geef voorafgaande aan het veldwerk de leerlingen de tijd om de vragen door te lezen. Stel hierna de vraag of de leerlingen de vragen snappen en check bij tenminste drie leerlingen of de vragen begrepen hebben.

Tip 4:

Pas de vragen aan. Zijn de vragen toch wat lastig geformuleerd verander de vragen. Daarnaast kan men ook werken met het dik drukken of cursief drukken van woorden. Zo zien de leerlingen wat belangrijk is in een zin.

Tip 5:

Als inleiding is het leuk om een spannend verhaal te vertellen over de wijk Meezenbroek. Zorg dat in het verhaal alle vier de thema's naar voren komen. Het is echt niet de bedoeling om tijdens het verhaal antwoorden prijs te geven die ze onderweg moeten beantwoorden.

Tip 6:

Tijdens het veldwerk hebben de leerlingen ruim de tijd nodig om de vragen te beantwoorden. Er zullen namelijk altijd leerlingen zijn die extra uitleg nodig hebben.

Tip 7:

Controleer tijdens het veldwerk of de boekjes goed worden ingevuld. Zo voelen leerlingen de druk dat ze goed moeten luisteren en de goede antwoorden moeten noteren. Er kan ook voor gekozen worden om aan het einde van het thema verschillende leerlingen de vragen en antwoorden even te laten herhalen.

Tip 8:

Ruim voldoende tijd in voor de leerlingen om op school ook aan de producten te kunnen werken. Lwoo leerlingen hebben over het algemeen meer sturing nodig bij het maken van de opdrachten.

Tip 9:

Geef bij de uitleg van de opdrachten voorbeelden waar de leerlingen mee aan de slag kunnen. Laat daarna één tot twee leerlingen nogmaals de opdracht uitleggen aan de medeklasgenoten en laat deze er een voorbeeld bij geven. leerlingen leren veel van elkaar vooral als ze uitleg aan elkaar geven.

Om het veldwerk voor het Lwoo onderwijs goed te laten verlopen is ervoor gekozen om een aantal vragen weg te laten. Dit is in overleg gebeurd met docenten op het Herlecollege. De vragen waren te lastig voor de leerlingen om zelf te beantwoorden. De docenten gaven aan dat deze vragen veel sturing van de docent nodig hadden om de leerlingen op het juiste spoor te zetten. Men heeft ervoor gekozen om de vragen te laten vervallen en niet te vervangen, omdat het veldwerk zonder deze vragen uitgebreid genoeg is voor het Lwoo onderwijs. Hieronder staan de vragen weergegeven die voor het Lwoo onderwijs niet van toepassing zijn. De vragen die kunnen worden weggelaten zijn, 15, 19, 20, 22, 26.

Hoofdstuk 6

6.1 Samenvatting en conclusie.

6.1.1 Samenvatting.

Deze scriptie is een weergave van het onderzoek dat heeft plaatsgevonden op het Herlecollege te Heerlen. Na analyse van de school en het gebruik van omgevingsonderwijs binnen het curriculum, is ervoor gekozen om het onderzoek te richten op het bevorderen van omgevingsonderwijs. Binnen iedere methode worden er richtlijnen en opdrachten gegeven om omgevingsonderwijs uit te voeren. Niet alleen de leermethoden maar ook de overheid heeft een visie wat betreft omgevingsonderwijs en de verwachtingen waaraan het moet voldoen. Door de middelmatige aandacht die de school schenkt aan omgevingsonderwijs is het een uitdaging een veldwerk op te zetten die past binnen het traject van de school als ook de eisen die de school en de overheid stelt aan omgevingsonderwijs.

Om het onderzoek compleet en overzichtelijk te maken is ervoor gekozen om als eerst een hoofdvraag op te zetten. Deze hoofdvraag luidt;

In hoeverre is het zinvol en haalbaar om omgevingsonderwijs, te integreren in het VMBO onderwijs.

Om uiteindelijk deze hoofdvraag te kunnen beantwoorden zijn er een aantal deelvragen nodig.

Voordat de eerste deelvraag behandeld wordt vindt u eerst een theoretisch kader dat dient als leidraad om dit onderzoek uit te voeren. Vervolgens wordt de deelvraag, wat is omgevingsonderwijs, beantwoordt middels definities en kerndoelen die door de overheid zijn opgezet. De deelvraag waarom omgevingsonderwijs, wordt op drie niveaus besproken. Als eerste worden de voordelen voor de leerling besproken, vervolgens de voordelen voor de docent en ten derde de voordelen voor het onderwijs. Deze deelvragen zullen behandeld worden in hoofdstuk één.

Hoofdstuk twee gaat dieper in op de leerlingen en omgevingsonderwijs. Dit hoofdstuk start met de vraag, wat er bekend is bij de leerlingen over omgevingsonderwijs. Vervolgens wordt er gekeken naar het samenwerken binnen de school en met instanties. Daarnaast laat dit hoofdstuk zien wat er nodig is om een concept te ontwerpen, te testen en aan te passen. In vergelijking met hoofdstuk drie is hoofdstuk twee een algemener hoofdstuk.

Hoofdstuk drie gaat dieper in op het Herlecollege met betrekking tot omgevingsonderwijs. Als eerst wordt er een indicatie gemaakt van het Herlecollege. Deze indicatie heeft betrekking op de scenario's. Omdat het Herlecollege voornamelijk werkt met een VMBO leerweg en een Lwoo leerweg zijn deze twee leerwegen gekoppeld aan de verschillende scenario's. Deze scenario's moeten ervoor zorgen dat het veldwerk aansluit op de behoeftes van de verschillende leerwegen en de kenmerken die ermee gepaard gaan. Vervolgens worden in dit hoofdstuk de houding van docenten en de directie ten opzichte van omgevingsonderwijs geanalyseerde en besproken.

De hoofdstukken één tot en met drie geven de problemen en de tekorten weer die zich voordoen bij het opzetten van omgevingsonderwijs. Omdat het niet geheel vanzelfsprekend is dat omgevingsonderwijs een essentieel deel vormt van het reguliere curriculum, is in eerste instantie gekeken naar de bottlenecks. Tijd en geld spelen een belangrijke rol bij het opzetten van een dergelijk veldwerk. Hoofdstuk vier geeft de eerste versie weer, van een veldwerk, dat rekening heeft gehouden met de problemen en tekorten die er spelen. Daarnaast bevat dit hoofdstuk een evaluatie wat betreft het veldwerk.

Om het veldwerk te optimaliseren en ervoor te zorgen dat beide scenario's gebruik kunnen maken van dit veldwerk is er na uitgebreide evaluatie en aanpassingen een nieuwe versie ontstaan. Deze versie moet een completer geheel worden van het veldwerk dat is worden opgezet. Deze nieuwe versie is aangevuld met tips om ervoor te zorgen dat het veldwerk gemakkelijk uitvoerbaar wordt.

Het opzetten van omgevingsonderwijs op het Herlecollege is niet bedoeld om kritiek te geven op de huidige situatie, maar op de huidige situatie aan te vullen. Deze aanvulling in de vorm van omgevingsonderwijs dient ervoor te zorgen dat er meer afwisseling ontstaat in de leer en werkvormen. Daarnaast houdt dit veldwerk rekening met de wensen van de docenten en de directie met betrekking tot het veldwerk.

De hoofdvraag “In hoeverre is het zinvol en haalbaar om omgevingsonderwijs, te integreren in het VMBO onderwijs.”

Zal verder toegelicht worden. Allereerst wordt de vraag beantwoord of het zinvol is voor het Herlecollege om omgevingsonderwijs meer te integreren in het reguliere onderwijs. Niet alleen de leerlingen zien de meerwaarde ervan in maar ook de docenten. De leerlingen geven voornamelijk aan dat het leuk is om op een andere manier les te krijgen en zelf op onderzoek uit te gaan. Docenten zijn welwillend om meer te doen met omgevingsonderwijs mits het niet te veel tijd en geld gaat kosten om een dergelijk project op te zetten. Uit deze stelling is een veldwerk opgezet dat klaar is voor gebruik en qua kosten er alleen materiaal kosten zijn. Bij de uitvoering bleken de docenten enthousiast en verwonderd te zijn dat er een veldwerk gemaakt kon worden in de omgeving van de school. Daarnaast vonden ze het een toegevoegde waarde hebben aan het reguliere curriculum door de afwisseling en verdieping in het veldwerk.

De vraag of het haalbaar is om omgevingsonderwijs te integreren zal nu beantwoord worden. Aan het einde van ieder hoofdstuk in de geschiedenis lessen blijft ruimte over om de stof te herhalen en te verdiepen. Deze tijd kan enerzijds gebruikt worden om met de stof verder uit te diepen en te verbreden maar kan anderzijds ook gebruikt worden om omgevingsonderwijs meer tot zijn recht te laten komen. Hiermee wordt duidelijk dat het haalbaar is om omgevingsonderwijs te integreren mits de planning het toelaat. Een andere optie om omgevingsonderwijs meer gestalte te geven is het inbouwen van deze projecten tijdens de projectweken die plaatsvinden op de school.

Het is niet mijn bedoeling om het reguliere curriculum te veranderen of te bekritisieren. Mijn doel was het mogelijk maken van omgevingsonderwijs en deze in te passen in het reguliere onderwijs. Dit omdat leerlingen en docenten het nut ervan inzien om hier meer mee aan de slag te gaan. Na uitgebreide reflectie en de veranderingen die zijn doorgevoerd, deze kunt u lezen in hoofdstuk vijf, blijkt dat de school de meerwaarde van het project ziet en welwillend is om dit project nogmaals uit te voeren of meerdere van deze projecten op te zetten. Hieruit trek de conclusie dat het opzetten van het veldwerk en onderzoek een toegevoegde waarde heeft geleverd voor de school.

6.1.2 Conclusie

Het maken van deze scriptie bleek uiteindelijk heel anders te gaan dan ik vooraf had verwacht. Tijdens de stage ben ik op onderzoek uitgegaan om erachter te komen wat het Herlecollege allemaal onderneemt om omgevingsonderwijs in te passen in het reguliere onderwijs. Ik stuitte op een aantal projecten die gemaakt werden, maar kwam er al snel achter dat omgevingsonderwijs in mindere mate een rol speelt. Vervolgens heb ik nagedacht over het maken van een veldwerk wat gezien de economische omstandigheden in het plaatje van de school past. Dat betekende voor mij dat het budget nihil moest zijn en er zo min mogelijk leerkrachten ingezet dienden te worden.

Door de drukte omtrent stage en mijn verkeerde inschatting betreffende het opzetten van mijn scriptie en andere problematiek, heb ik de deadline niet gehaald die ik voor ogen had. Hierdoor liep ik vertraging op met het maken en het uitvoeren van mijn afstudeer onderzoek. Daarnaast schort het vaak aan doorzettingsvermogen. Doordat ik ben gaan werken in mijn vijfde jaar was het voor mij een harde kluit om de tijd ervoor te nemen om aan deze scriptie te werken. De uitspraak van uitstel komt afstel is voor mij het afgelopen jaar vaak het geval geweest. De momenten dat ik me ertoe heb gezet om te werken aan de scriptie waren veel minder dan ik mij in eerste instantie had voorgenomen. Er kwam altijd wel iets “belangrijks” tussen. Natuurlijk weet ik ook dat dit niet de juiste mentaliteit is en dat het me alleen meer tijd heeft gekost door deze weg te bewandelen. Dit is dan ook iets waar ik niet trots op ben en ik van mezelf had gehoopt het anders aangepakt te hebben. Hiermee heb ik niet alleen mezelf een hoop ellende aan gedaan maar ook personen uit mijn omgeving. De neerwaartse spiraal van demotivatie, laksheid en persoonlijke problemen, zorgde ervoor dat ik mijn zaken niet meer op de rails kreeg. Mijn scriptie werd een berg waar ik tegen opzag, die ik niet durfde te beklimmen. Deze weg zorgde ervoor dat ik meer problemen tegenkwam die ik in het verleden altijd genegeerd heb. Voor mij kwam de uitdaging ook deze problematiek onder ogen te zien en deze aan te pakken.

Uiteindelijk is het toch gelukt om alle theoretische onderdelen en alle praktische onderdelen in een verslag te verwerken. Dit is dan weliswaar niet op de manier gegaan die ik voor ogen had, maar het product is een compleet geheel geworden.

Het idee om een veldwerk op te zetten, dat voldoet aan de eisen van de docenten, de directie en daarnaast ook een actieve en leerzame verdieping voor de leerlingen biedt heeft vorm gekregen. De ervaring die ik heb opgedaan en het uiteindelijke resultaat ervan hebben niet alleen mij laten groeien maar ook de school. Door een veldwerk te ontwerpen waar de school behoefte naar heeft en tot de conclusie komen dat deze wellicht vaker wordt uitgevoerd, geeft mij veel voldoening. Kort gezegd heb ik veel geleerd van deze ervaring om een scriptie te maken en deze uit te voeren. Dit niet alleen op het gebied van planning en de vakinhoudelijke aspecten maar zeer zeker ben ik er ook persoonlijk door gegroeid.

Literatuurlijst

Geciteerde werken

Alblas, G., Heinstra, R., & Sande van der, H. (2006). *Praktische psychologie voor leren en onderwijzen*. Groningen/Houten: Wolters- Noordhoff bv.

Carlo Polman Ontwikkelcentrum. (2009, - -). *Omgevingswijzer*. Opgeroepen op 07 07, 2012, van Ontwikkelcentrum: <http://www.omgevingswijzer.nl/>

CMO. (sd). *Omgevingsonderwijs*. Opgehaald van <http://www.cmo.nl>.

Declerq, E. (sd). *Omgevingsonderwijs*. Opgehaald van <http://www.omgevingsonderwijs.be/>.

Ebbens, S., & Ettekoven, S. (2009). Effectief leren. In S. Ebbens, & S. Ettekoven, *Effectief leren* (pp. 16-19). Houten: Wolters-Noordhof.

goud, H. (sd). *Heerlen*. Opgehaald van <http://www.historischgoud.nl/>.

Haan de, S. (sd). *Omgevingsonderwijs*. Opgehaald van <http://www.sandradehaan.nl>.

Hout van, R. (sd). *Heerlen*. Opgehaald van <http://www.mijnmsp.nl>.

Jongenelen, B. (2009, mei 14). Leerpiramide in het onderwijs bestaat niet. *Trouw*, p. 1.

Meijs.L. (sd). *Nationaal expertise centrum leerplanontwikkeling*. Opgehaald van <http://ko.slo.nl/kerndoelen/>.

Ministerie van onderwijs, c. e. (2010, september 17). *Ministerie van onderwijs*. Opgehaald van <http://www.rijksoverheid.nl/>.

Niënkemper, A. (2006). De scenario's van de vernieuwde basisvorming. *NVON*, 4-21.

Nieuwenhuis, M. (2010). *The art of management*. Opgeroepen op Juni 5, 2012, van 123management: <http://123management.nl>

Polman, C. (2009). *Omgevingswijzer*. Opgeroepen op 07 07, 2012, van Ontwikkelcentrum: <http://www.omgevingswijzer.nl/>

Redactie. (sd). *Heerlen*. Opgehaald van <http://www.heerlenvertelt.nl>.

Reulen, J., & Rosmalen, P. (2003). *Het voortgezet onderwijs in Nederland*. Tilburg: Uitgeverij Remmers.

Riessen van, M., & Manen van, I. (2011). *Omgevingsonderwijs van project naar praktijk*. Assen: Koninklijke Van Gorcum BV.

Rijckheyt. (sd). *Heerlen*. Opgehaald van <http://www.rijckheyt.nl>.

Rijksoverheid Kerndoelen. (2010, oktober 19). Opgehaald van [http://rijksoverheid.nl:
http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/basisonderwijs/documenten-en-publicaties/brochures/2010/10/19/kerndoelen-po.html](http://rijksoverheid.nl:80/http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/basisonderwijs/documenten-en-publicaties/brochures/2010/10/19/kerndoelen-po.html)

Weyerhorst, K. (1936, augustus 08). Plotselinge dood. *Limburger koerier* .

Wijsman, E. (2005). *Psychologie en sociologie*. Groningen/Houten: Wolters- Noordhoff bv.

Wikipedia. (sd). Opgehaald van <http://www.wikipedia.nl>.

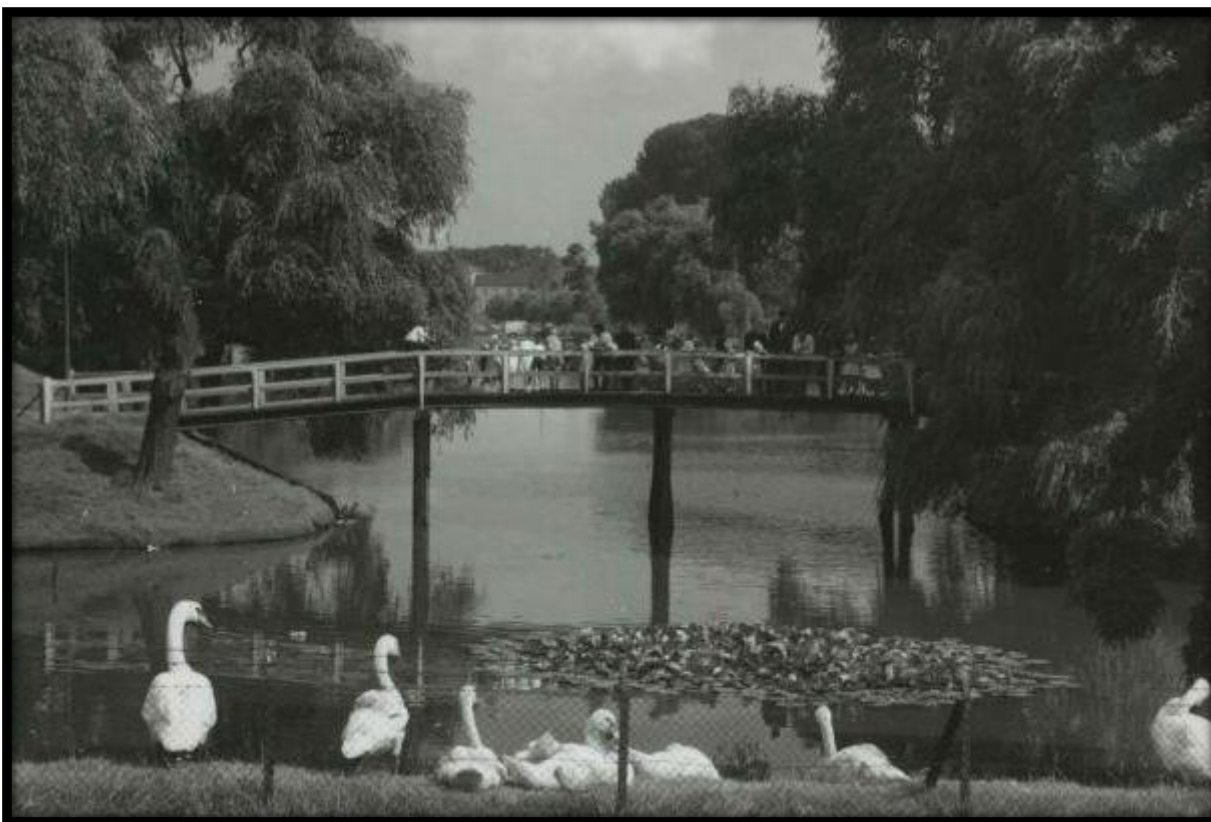
Wilschut, A., Straaten van, D., & Riessen van, M. (2004). *Geschiedenisdidactiek handboek voor de vakdocent*. Bussum: Uitgeverij Couthinho.

Bijlagen

Veldwerk

Meezenbroek opnieuw ontdekken!

Docenten boekje versie 2.0

Naam:

Klas:

Datum:

Vak:

Thema 1

Meezenbroek is een stadsgedeelte van Heerlen. De stad Heerlen stamt uit de tijd van de Romeinen, in die tijd werd Heerlen Coriovallum genoemd. Coriovallum werd gesticht als militaire nederzetting. Een van de belangrijkste overblijfselen uit de tijd van de Romeinen is het Thermenmuseum dat vroeger een verwarmd badhuis huis was. De Romeinen hebben niet alleen een verwarmd badhuis achtergelaten maar ook een belangrijke weg De Keulse weg, bij jullie beter bekend als de autobaan richting Aken en Keulen.

Vandaag gaan we kijken naar de geschiedenis die we kunnen vinden rondom Het Herlecollege. Zoals jullie weten licht het Herlecollege in Meezenbroek maar waar komt die naam vandaan?

Opdracht 1:

-De naam Meezenbroek komt van de naam Batholomees. Noem een ander stadsgedeelte waar de naam broek in voorkomt.

-Verklaar de naam broek.

(Je mag internet gebruiken)

De suffix (navoegsel) broek duidt een moerasachtig of drassig land aan. De prefix is een naam van een persoon, naar alle waarschijnlijk Bartholomees. Meezenbroek is dus het drassige stuk land of moeras van Bartholomees.

Opdracht 2:

Welk gebouw zou als oorsprong kunnen dienen voor de wijk Meezenbroek?

Kasteel Meezenbroek is de oude oorsprong van deze wijk, maar van dit kasteel resteren nog enkel wat fundamenten en een poortgebouw.

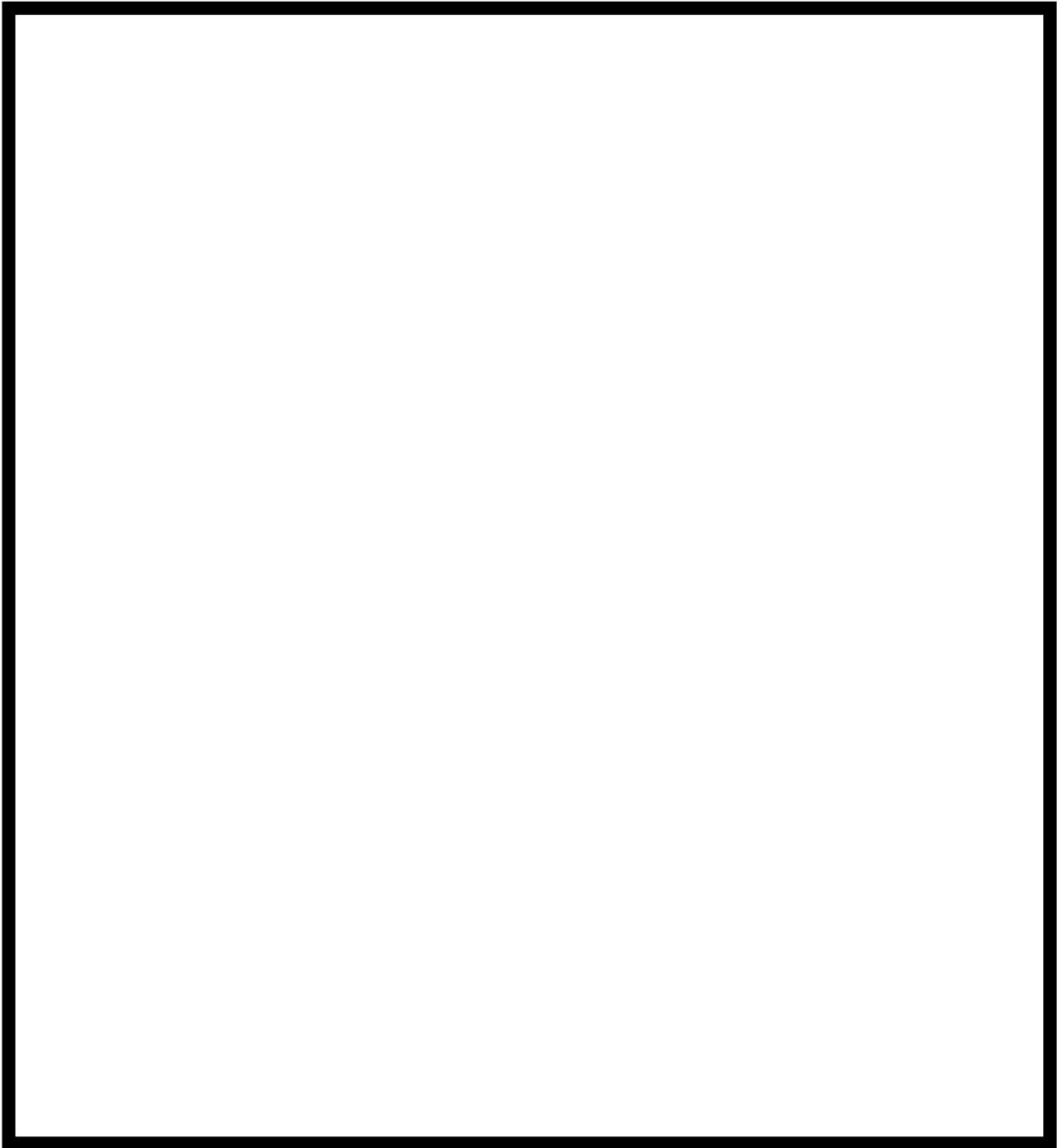
Opdracht 3:

In de meeste gebouwen wonen personen. Bij vraag 2 heb je een gebouw uitgekozen dat volgens jullie het hart van Meezenbroek is. Wat voor persoon zou in dit gebouw geleefd hebben rond 1370? Welke functie en werkzaamheden had deze persoon?

In 1371 vocht ridder Scheyffert van Meysenbroeck mee aan Brabantse zijde in de slag bij Baesweiler. Hij was vermoedelijk de bezitter van kasteel Meezenbroek.

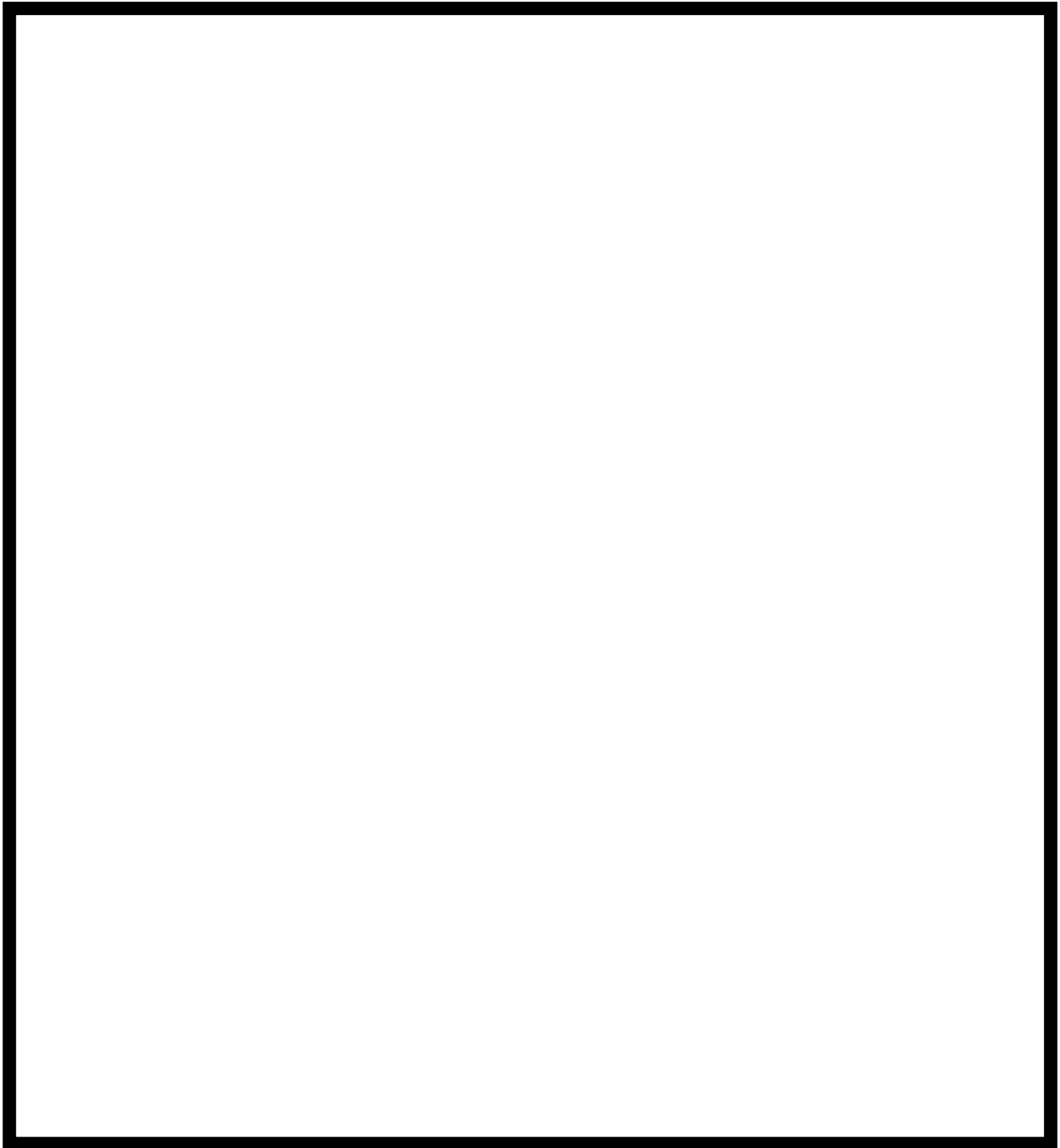
Opdracht 4:

Zoek op internet foto's van het gebouw dat je gekozen hebben. Plak de foto's hieronder.
(Let op: bewaar deze foto's waar je ze terug kunt vinden op de computer)

Opdracht 5:

Maak in de wijk foto's van het gebouw dat je uitgekozen hebt. Plak de foto's hieronder.
(Let op: bewaar deze foto's waar je ze terug kunt vinden op de computer)

Kasteel Meezenbroek

Het kasteel Meezenbroek was een [leengoed](#) van het aartsbisdom Keulen. Onderdelen van het landgoed waren lenen van Schinnen en Valkenburg. In 1371 vocht ridder Scheyffert van Meysenbroeck mee aan Brabantse zijde in de slag bij Baesweiler. Hij was vermoedelijk de bezitter van kasteel Meezenbroek. In 1478 was de familie Von Holtzen eigenaar van het kasteel. Even later krijgt de patriciërsfamilie Van den Edelenbant uit Aken de helft van het landgoed in handen. Catharina van Edelenbant trouwt met Hendrik van Tziesel tot Puth. Deze laatste weet in 1579 het ontbrekende deel van Meezenbroek te verwerven. In 1650 verkoopt hun nazaat Johan Karel, baron van Dobbelsstein, het kasteel aan Jan en Daniël Buirette uit Aken. Deze familie geeft in 1660 de opdracht voor het huidige poortgebouw van de voorburch. Hun wapen prijkt boven de ingang. In 1670 komt door Daniëls dochter Anna het goed in handen van de familie Vignon. Willem Daniël Vignon was burgemeester van Maastricht. Deze laatste gaf de Maastrichtse architect Soiron (1748-1834) opdracht tot de bouw van een landhuis. Na zijn dood in 1789 komt het kasteel in handen van zijn zwager Jan Willem Heldevier, schepen van Maastricht en luitenant-drossaard van Staats-Valkenburg. Deze laatste overlijdt op het kasteel in 1819. In de 19^e eeuw waren landhuis en boerderij in bezit van verschillende eigenaren. In 1935 werd het landhuis gesloopt. De kasteelhoeve werd door de familie Erens uit Schaesberg aan de gemeente [Heerlen](#) verkocht. Een deel van de hoeve is tegenwoordig in gebruik als restaurant Buirette. Het in 1935 gesloopte landhuis bestond uit een blokvormig huis dat niet meer omgracht was. Boven de kelder bevonden zich twee bouwlagen en een zolderverdieping onder een schilddak. De kasteelhoeve was omgracht. Het meest in het oog springende gedeelte vormt het poortgebouw, dat als enig origineel onderdeel van de hoeve behouden is gebleven. De rest van de hoeve is in de jaren zeventig van de 20^e eeuw gesloopt. Alleen de stalvleugels aan beide zijden van het poortgebouw werden ten behoeve van het restaurant in 1978 gereconstrueerd.

Bron:

<http://www.rijckheyt.nl/sjablonen/rijckheyt/pagina.asp?subsite=100&pagina=234>

Begrippenlijst

Begrip	Uitleg
Leengoed	Iets in gebruik nemen wat je geleend hebt
Aartsbisdom	Bisdom met gezag over andere bisdommen
Patriciërsfamilie	Welgestelde familie
Nazaat	Nakomeling
Baron	Adellijke titel
Voorburcht	Vooruitgeschoven verdediging van een kasteel
Gereconstrueerd	Opnieuw opgebouwd

Opdracht 6:

A) Maak een foto van het wapenschild dat boven het poortgebouw te zien is. Plak de foto die je gemaakt hebt hieronder.

B) Aan een wapenschild kun je vaak zien welke familie in een gebouw woont. Van welke familie is het wapenschild waar jullie net een foto van hebben gemaakt?
(tip gebruik het verhaal over kasteel Meezenbroek)

De familie Buirette.

Opdracht 7:

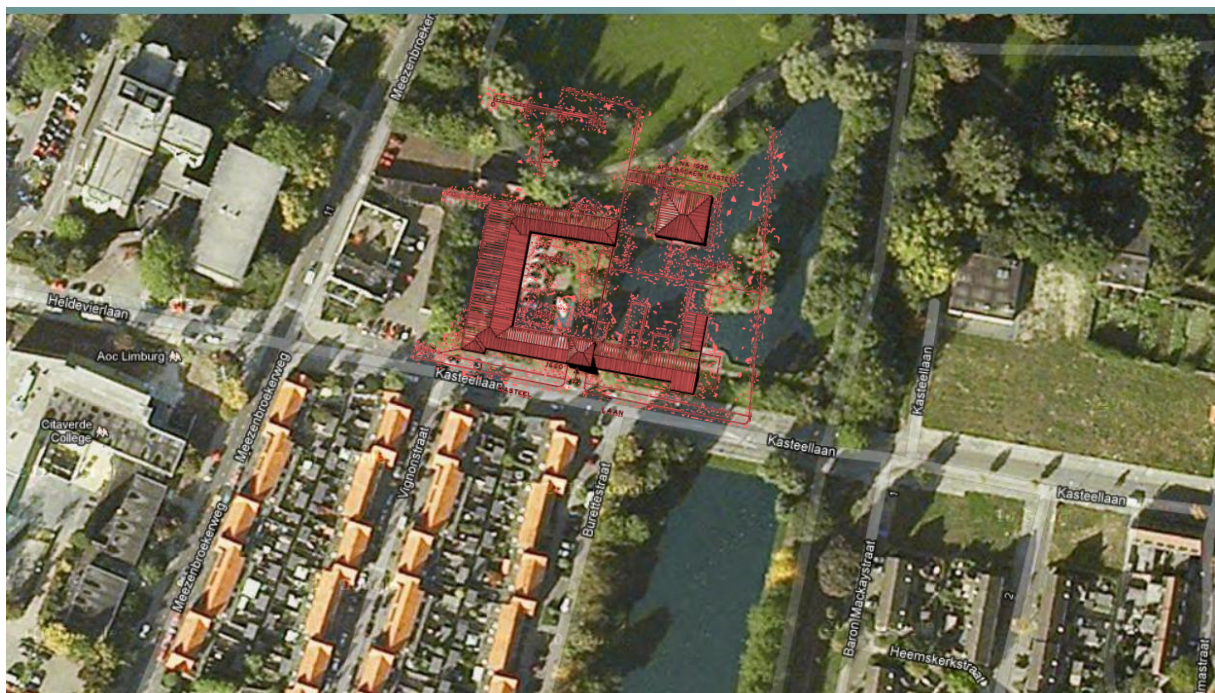
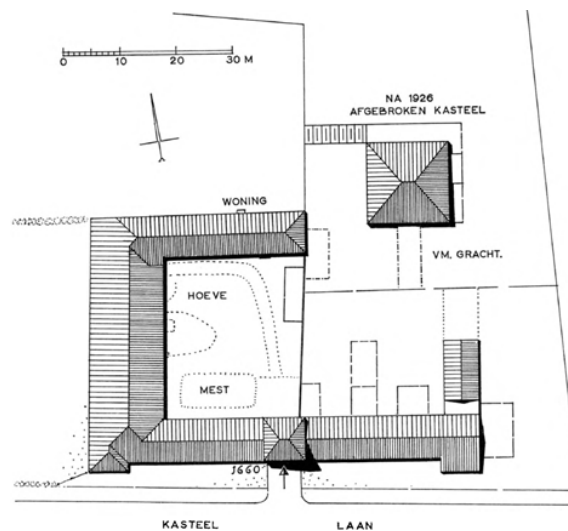
In het poortgebouw zitten een aantal gaten in de muur. Het lijkt wel of men met opzet vergeten is hier bakstenen te plaatsen. Bedenk een verklaring waarom men deze bakstenen is vergeten te plaatsen.

Tijdens de bouw van het poort gebouw heeft men de bakstenen weggelaten in delen van de muur. Deze kunnen dienen als ventilatie mechanisme. Daarnaast zitten er een aantal openingen op ooghoogte. Hiermee konden de poortwachters naar buiten kijken en zo een beter zicht krijgen op bezoekers of eventueel gevaar.

Opdracht 8:

Hieronder zie je een plattegrond van een gedeelte van Mezenbroek. In dit gedeelte heeft ook het kasteel gelegen. Geef aan door middel van lijnen waar jij denkt dat het kasteel Meezenbroek heeft gelegen.

(Tip: ga voor de resten van het kasteel staan en kijk waar jij denkt dat het heeft gelegen.)

Opdracht 9:

Naast Kasteel Meezenbroek ligt een grote vijver. Er zijn vele verhalen over het ontstaan van deze vijver. Hieronder staan een aantal korte beschrijvingen over de oorsprong van de vijver. Kies een van de onderstaande antwoorden.

1 De vijver in Meezenbroek is ontstaan door de voormalige gracht die om kasteel Meezenbroek heen lag. De gracht diende als verdediging van het kasteel. Na uitbreiding van de gracht is het een vijver geworden.

2 De vijver in Meezenbroek is door mensen gegraven. Vroeger kon men geen brandweer bellen als er ergens een brand uitbrak. De buurt moest zelf aan bluswater zien te komen om de brand te blussen. Er is voor gekozen om in de wijk een blusvijver aan te leggen zodat de bewoners uit deze vijver water konden halen om de brand te blussen.

3 Een vijver is niet gemaakt door mensen maar bestaat al zolang mensen zich kunnen herinneren. De vijver is ontstaan door verandering van de aarde door de miljoenen jaren heen. Het is toevallig dat deze vijver in de wijk Meezenbroek ligt.

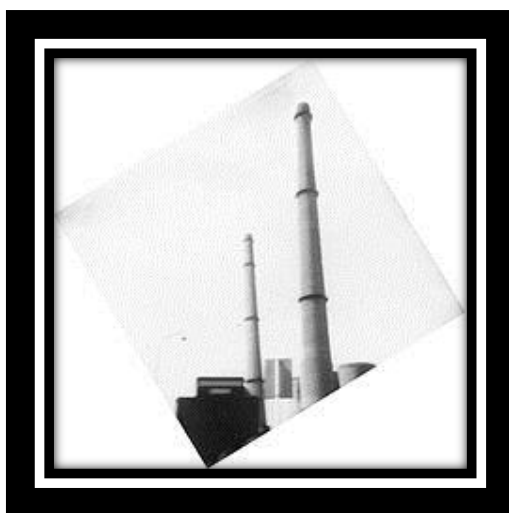
Thema 2

In de jaren 20 van de 20^e eeuw bloeide Heerlen en omstreken op door het zwarte goud dat hier gevonden werd. Een andere naam voor het zwarte goed is steenkool.

Opdracht 10:

Welk belangrijk bedrijf werd in de jaren 20 van de 20^e eeuw in Meezenbroek gebouwd?

In de jaren 20 van de 20^e eeuw maakten de mijnen hun opkomst in de gemeente Heerlen. Er werden in deze periode niet alleen mijngebouwen geplaatst maar ook moesten er woningen gebouwd worden om de arbeiders in onder te brengen.

Opdracht 11:

Maak foto's met je mobiele telefoon of fotoapparaat van de volgende straten:

- Meezenbroekerweg
- Vignonstraat
- Burettestraat

Lees nogmaals het verhaal over kasteel Meezenbroek op bladzijde 36. Het is een kort verhaal dat informatie geeft over Kasteel Meezenbroek. Deze informatie zullen jullie nodig hebben bij andere opdrachten

Opdracht 12:

Wat valt je op aan de huizenbouw in deze drie straten?

(let op de huizen)

De huizen lijken op elkaar omdat ze allemaal in dezelfde stijl zijn gebouwd. Doordat er in hoog tempo veel huizen moesten komen door de toestroom van mijnwerkers en hun gezinnen was er geen ruimte om tijd te besteden aan differentiatie in huizen.

Opdracht 13:

Soms verhuizen mensen om in een andere stad te gaan wonen en werken. Heel vaak gebeurt dit omdat er in die plaats vraag is naar een bepaald soort werk.

Welk beroep zouden deze mensen hebben gehad die in deze straten woonden?

Mijnwerker

Opdracht 14:

Mensen vanuit heel Nederland trokken richting het zuiden om hier te gaan werken in de mijnen. De huizen in deze straten zijn in de jaren 30 van de 20^e eeuw gebouwd. Waarom zijn deze huizen allemaal in dezelfde stijl gebouwd?

De huizen lijken op elkaar omdat ze allemaal in dezelfde stijl zijn gebouwd. Doordat er in hoog tempo veel huizen moesten komen door de toestroom van mijnwerkers en hun gezinnen was er geen ruimte om tijd te besteden aan differentiatie in huizen.

Opdracht 15:

In de jaren 20 van de 20^e eeuw kreeg de wijk Meezenbroek een bijnaam “de roeë kolonie” (de rooie wijk). Geef een verklaring voor deze naam.

(Tip: gebruik het affiche en krantenartikel hieronder)

Rond 1920 mochten de socialistische coöperatie Glück Auf en de Protestants-christelijken Voorzorg beginnen met het bouwen van een nieuwe ‘kolonie’ ten behoeve van de huisvesting van de vele mijnarbeiders. Ondanks de protestants-christelijke aanwezigheid kreeg de jonge wijk de bijnaam ‘de roeë kolonie’ (de rooie wijk) dit kwam mede door het ontbreken van de ‘katholieke’ huizen en de grote hoeveelheid aan socialistisch georiënteerde mijnwerkers die er woonden.

PLOTSELINGE DOOD

Tijdens een woninguitzetting
te Meezenbroek.

Donderdagmorgen vervoegde zich een deurwaarder aan de woning Kasteellaan 8, om het daar wonende gezin wegens huurschuld uit de woning te zetten.

De echtgenoot van den bewoner stond den deurwaarder te woord, en toen deze het doel van zijn komst had bekend gemaakt, vertrok zij uit het huis en ging naar een buurvrouw.

Daar is zij enkele oogenblikken later overleden.

Dr. Scheepers, die te hulp geroepen werd, constateerde dat de dood was ingetreden, ten gevolge van een hartverlamming.

Naar aanleiding van het gebeurde hebben de communisten Donderdagavond in Meezenbroek pamfletjes verspreid. Het was in de woninggroep, die hoofdzakelijk door communisten en socialisten wordt bewoond, onrustig.

De politie zette enkele posten uit, maar behoefde niet in te grijpen.

Krantenartikel:	Limburger koerier : provinciaal dagblad
Datum, editie:	08-08-1936, Dag
Jaargang, nummer:	91, 186
Uitgever:	K. Weyerhorst
Plaats van uitgave:	Heerlen
PPN:	832453390
Verschijningsperiode:	1892-1944
Periode gedigitaliseerd:	1891-1944
Verspreidingsgebied:	Regionaal/lokaal
Bezit en bezitskenmerk:	KB C 51

Opdracht 16:

In thema 1 hebben we naar het ontstaan van de vijver in Meezenbroek gekeken.

A) Deze vijver had nog een andere functie voor de mensen. Heeft een vijver in een wijk een meerwaarde voor het leven van bewoners? Omcirkel hieronder wat jij denkt.

- **Ja**
- Nee

B) Omcirkel hieronder de begrippen waarvan jij denkt dat deze passen bij het hebben van een vijver in de wijk.

- **Ontmoetingsplek.**
- Veroorzaakt overlast door dieren.
- **Een mooi stukje groen als afwisseling tussen alle huizen.**
- **Geeft het gevoel in een dorp te wonen.**
- Voegt niets toe aan de wijk.
- Geeft het gevoel in een stad te wonen.

Opdracht 17:

Niet alleen mensen met een Nederlands nationaliteit kwamen in deze wijk wonen, ook mensen met een andere cultuur uit andere landen. Noem enkele landen waaruit deze mensen kwamen.

(Tip: denk eens aan alle verschillende achternamen)

- **Polen en balkanlanden (Bulgarije, Roemenie, Kroatië, Bosnië- Herzegowina)**
- **Italië, Spanje, Portugal**
- **Marokko, Turkije**

Opdracht 18:

Ook binnen Europa verspreide het nieuws zich snel dat in het zuiden van Limburg veel vraag was naar arbeiders. Veel mannen uit andere landen kozen ervoor om te verhuizen naar Nederland

De mensen die uit deze landen kwamen werden gastarbeiders genoemd. Waarom gebruikt men het woord gastarbeiders?

In eerste instantie kwamen vooral de mannen uit andere landen naar Nederland toe om hier in de mijnen te werken. Het geld dat men hier verdiende werd terug gestuurd naar de familie die nog steeds in het land van herkomst woonden. Men ging ervan uit dat deze arbeiders hier tijdelijk woonden en uiteindelijk terug zouden keren naar het land van herkomst.

Opdracht 19:

De gastarbeiders die naar Nederland toe kwamen hadden een eigen cultuur met eigen normen en waarden.

Welke veranderingen/ invloed hebben de gastarbeiders in de jaren 60 van de 20^e eeuw gehad?

De gastarbeiders bleven in Nederland wonen en lieten de familie overkomen naar Nederland. Om zich toch thuis te voelen werden er verenigingen opgericht en kwamen er winkels waar de verschillende bevolkingsgroeperingen deel van uit maakten.

Merken we tegenwoordig nog iets van de invloed die gastarbeiders hadden/ hebben?

Zo ja: verklaar je antwoord.

Ja: Veel gastarbeiders hebben ervoor gekozen om permanent in Nederland te blijven wonen. De directe familie kwam vervolgens ook naar Nederland om hier een nieuw leven op te bouwen. Hierdoor zien we nog steeds mensen van verschillende afkomst met een verschillende cultuur in de klas zitten.

In Brunssum wordt er ieder jaar een festival georganiseerd ter ere van de multiculturele samenleving die de mijnen voor een deel hebben voortgebracht.

Opdracht 20:

In de jaren 20 van de 20^e eeuw verliep de integratie makkelijker dan dat hij nu verloopt.

Verklaar deze zin.

De gastarbeiders die naar Nederland kwamen om hier te komen werken voelden zich aangetrokken tot het land. Daarnaast kreeg men de kans om de levensstandaard te verhogen waardoor men meer sympathie voor een land krijgt en hier deel van wil uitmaken.

Thema 3

In de jaren 50 werden twee gedeeltes van Meezenbroek samengevoegd tot het Meezenbroek wat jullie nu kennen. Oud Meezenbroek werd in de jaren 20 gebouwd en Nieuw Meezenbroek werd in de jaren 60 gebouwd. Toch kunnen we nog steeds de twee gedeeltes van elkaar onderscheiden.

Opdracht 21:

In thema 2 heb je foto's gemaakt van de Vignonstraat en de Burettestraat. Zoals jullie hebben gehoord bij thema 1 hebben deze twee families een grote rol gespeeld voor kasteel Meezenbroek. Welke relatie zit er tussen de Familie Burette en het kasteel?

In 1650 verkoopt hun nazaat Johan Karel, baron van Dobbelstein, het kasteel aan Jan en Daniël Buirette uit Aken. Deze familie geeft in 1660 de opdracht voor het huidige poortgebouw van de voorburcht. Hun wapen prijkt boven de ingang.

Welke relatie zit er tussen de familie Vignon en het kasteel?

In 1670 komt door Daniëls dochter Anna het goed in handen van de familie Vignon. Willem Daniël Vignon was burgemeester van Maastricht. Deze laatste gaf de Maastrichtse architect Soiron (1748-1834) opdracht tot de bouw van een landhuis. Na zijn dood in 1789 komt het kasteel in handen van zijn zwager Jan Willem Heldevier, schepen van Maastricht en luitenant-drossaard van Staats-Valkenburg.

Opdracht 22:

In de V.S. zijn er veel straatnamen die vernoemd zijn naar Amerikaanse presidenten of andere mensen die een belangrijke rol hebben gespeeld in het heden en de geschiedenis van het land. Het vernoemen van straatnamen naar belangrijke personen kom je in vrijwel alle landen tegen.

Noem een aantal kenmerken waaraan je kunt zien dat Meezenbroek uit twee gedeeltes bestaat.

Straatnamen verschillen van schilders tot staatslieden, de huizenbouw etc.

Opdracht 23:

Nu we door de straten in Meezenbroek lopen kunnen we de huizen en de straten van dichtbij bekijken.

A)Analyseer de huizen in de Talmastraat.

Zijn de huizen groot of klein?

De huizen zijn klein en smal met een kleine achtertuin en meestal geen voortuin.

Zit er veel ruimte tussen de huizen?

De huizenblokken zijn voornamelijk rijtjeshuizen. In deze straten liggen geen vrijstaande huizen of halfvrijstaande huizen. Hierdoor is er geen plek tussen de huizen

Zijn de Talmastraat en de omliggende straten brede of juist smalle straten?

De straten zijn heel erg smal.

B)Geef een verklaring bij de bovenstaande analyse. Zoek een verband tussen de antwoorden die uit de analyse zijn gekomen

Door de opkomst van de mijnen moesten er in korte tijd veel huizen geplaatst worden in de wijk Meezenbroek. Dit heeft als gevolg gehad dat er kleine smalle aaneengeschaalde huizen werden geplaatst. Hierdoor kon men meer gezinnen onderbrengen op relatief weinig ruimte. Meestal verviel hierdoor een grote achtertuin en een voortuin. Dit heeft men in een ruimtebesparend opzicht gedaan zodat er meer huizen geplaatst konden worden. De straten waarin deze huizen liggen zijn wederom erg smal. De meeste mensen hadden in de tijd dat de huizen gebouwd zijn geen auto. De architect heeft daarom geen rekening gehouden met verkeer dat van beide kanten door de straten kan rijden. Daarnaast zijn de smalle straten ook te wijten aan het ruimtebesparend plan van de gemeente om zoveel mogelijk huizen te kunnen bouwen.

Opdracht 24:

A) In de wijk Meezenbroek zijn er een aantal straten waarin de huizen dichtgetimmerd zijn.

Kijk om je heen en je ziet de dichtgetimmerde huizen.

Waarom denk je dat de huizen zijn dichtgetimmerd?

De gemeente Heerlen is bezig om de wijk op te knappen. De huizen voldoen niet meer aan de normen van de huidige standaard. Hierdoor worden de huizen dichtgetimmerd zodat deze gesloopt kunnen worden.

B) Wat denk jij dat er gaat gebeuren met de dichtgetimmerde huizen?

Uiteindelijk zullen de huizen gesloopt worden en waarschijnlijk worden vervangen voor huizen die voldoen aan de huidige maatstaven.

Opdracht 25:

We staan nu in de Toropstraat. De huizen in deze straat zijn vooral nieuwere huizen. Waarom denk je dat de huizen in deze straat nieuwer zijn dan de huizen die we in de Talmastraat hebben gezien?

De huizen in de Toropstraat zijn nieuwe huizen doordat ze in dit deel van de wijk al begonnen zijn met het vernieuwen van de wijk. Voorheen stonden in deze wijk ook arbeiderswoningen die vergelijkbaar zijn met de Talmastraat alleen waren deze nog ouder en voldeden helemaal niet meer aan de eisen waaraan een huis moet voldoen.

Opdracht 26:

De Toropstraat en de Talmastraat lijken niet op elkaar. Toch bestaat er een verband tussen de dichtgetimmerde huizen in de Talmastraat en de nieuwere huizen in de Toropstraat.

Welke verklaring kun je hiervoor bedenken?

De Toropstraat bestond voorheen ook uit kleine smalle arbeiderswoningen. Deze zijn al veel eerder gebouwd dan de huizen in de Talmastraat. Door de nieuwere eisen die werden gesteld aan woningen konden de huizen in de Toropstraat hier niet meer aan voldoen en moesten worden afgebroken. Hiervoor zijn grotere nieuwe huizen geplaatst die wel voldoen aan de woningeisen. Ditzelfde zal gaan gebeuren in de Talmastraat waar al een aantal huizen zijn dichtgetimmerd en vervangen zullen worden door andere huizen.

Opdracht 27:

De volgende straten liggen in Oud Meezenbroek:

-Thorbeckestraat

-Colijnstraat

-Doctor Kuypestraat

Deze namen hebben een grote overeenkomst. Wat is de overeenkomst tussen de namen van deze straten.

(Je mag internet gebruiken)

Het zijn namen van voormalige Nederlandse staatslieden.

Opdracht 28:

De volgende straten liggen in Nieuw Meezenbroek:

-Frans Halsstraat

-Rembrandstraat

-Jan Steenstraat

Deze namen hebben een grote overeenkomst. Wat is de overeenkomst tussen de namen van deze straten.

(Je mag internet gebruiken)

Het zijn namen van Nederlands kunstenaars.

Opdracht 29:

Zoek met je groepje één straatnaam uit van opdracht 16 en één straatnaam van opdracht 17. Je mag ook een andere straatnaam uitzoeken uit de twee gebieden. Ga op internet op zoek naar informatie over deze straatnamen en schrijf hieronder kort de informatie op die je hebt gevonden.

Oud Meezenbroek, straatnaam:

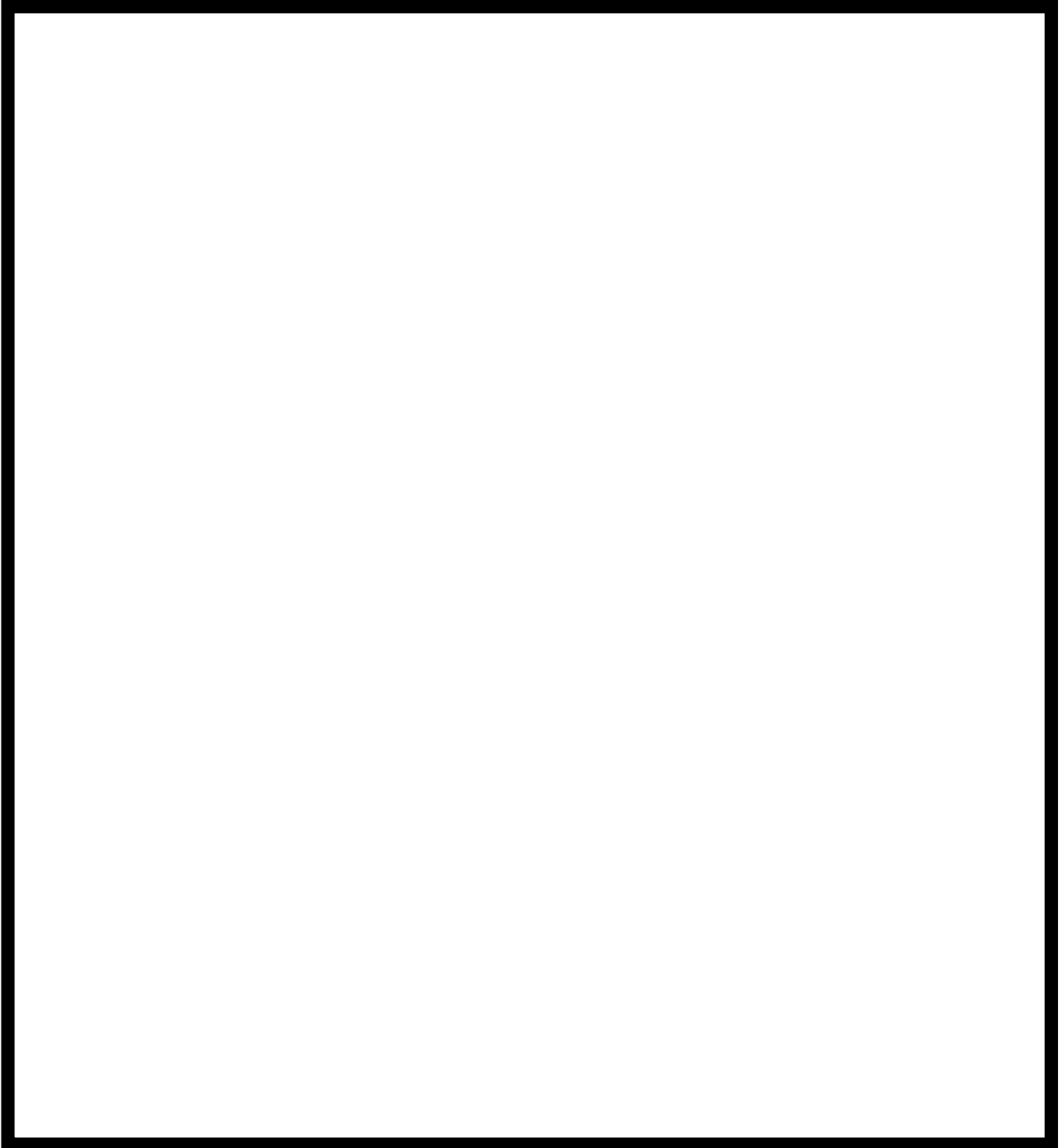
Nieuw Meezenbroek, straatnaam:

Opdracht 30:

Zoek gepaste plaatjes bij de straatnamen van jullie keuzen en plak deze hieronder.

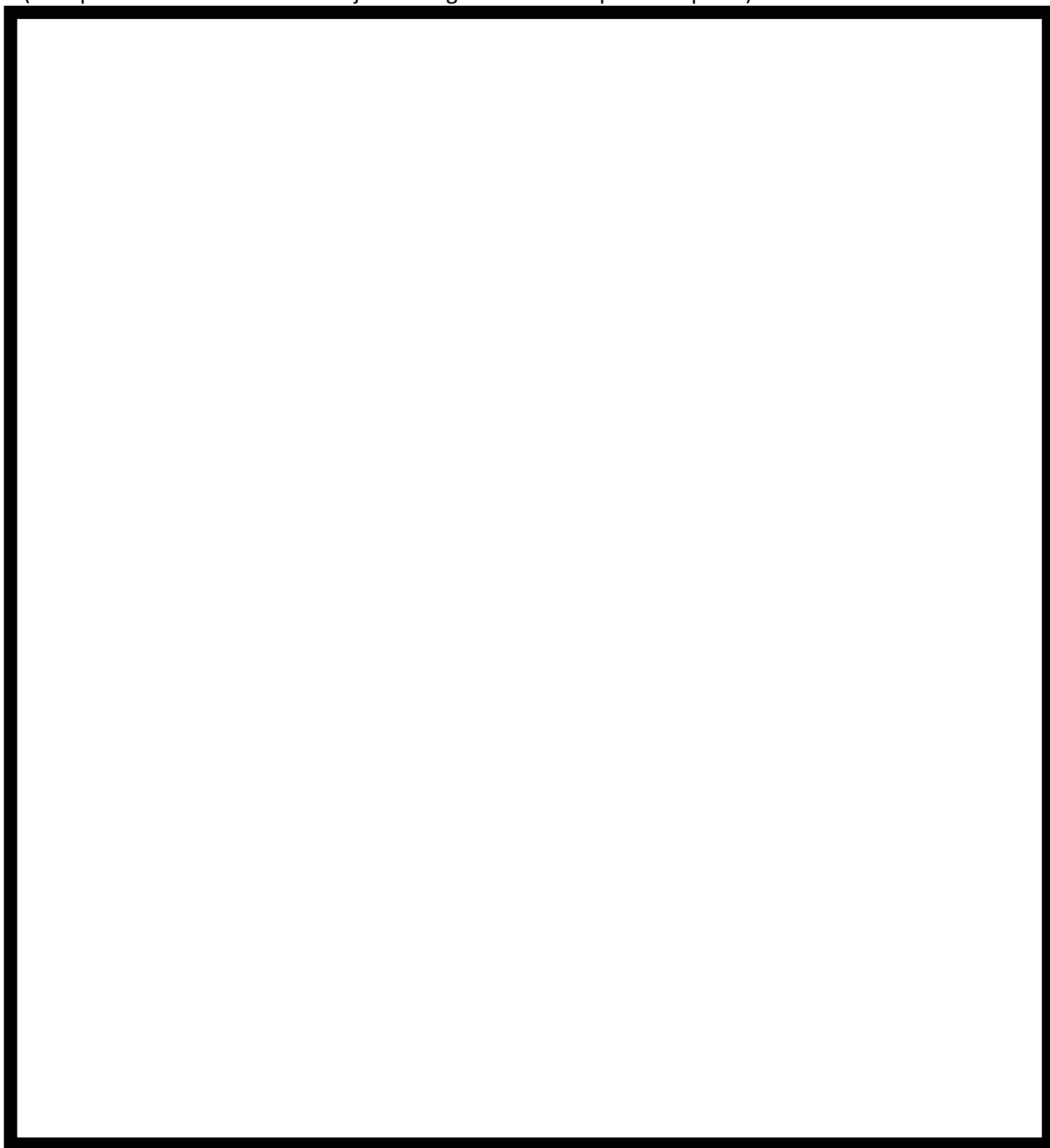
Oud Meezenbroek, straatnaam:

(Let op: bewaar deze foto's waar je ze terug kunt vinden op de computer)

Nieuw Meezenbroek, straatnaam:

(Let op: bewaar deze foto's waar je ze terug kunt vinden op de computer)

Thema 4

Vele van jullie zullen in de wijk Meezenbroek wonen of in een van de omliggende wijken. Maar niet allen wijken hebben een geschiedenis ook families kunnen een uitgebreide en interessante geschiedenis hebben. Om meer over de geschiedenis van je eigen familie te weten te komen gaan jullie deze onderzoeken.

Opdracht 31:

Vraag je vader, moeder, opa, oma of een ander familielid om hulp om deze vragen te beantwoorden.

<i>Persoon</i>	<i>Naam</i>	<i>Geboortejaar</i>	<i>Geboortestad</i>	<i>Stad waar men nu in woont</i>	<i>Beroep</i>
<i>Opa vaders kant</i>					
<i>Oma vaders kant</i>					
<i>Vader</i>					
<i>Opa moeders kant</i>					
<i>Oma moeders kant</i>					
<i>Moeder</i>					

Stel je ouders/ verzorgers of grootouders deze vraag. Waarom wonen jullie in deze wijk?

[illegible]

Heel vaak hebben families verhalen over familieleden. Misschien heeft een van jou familieleden gevochten in een oorlog of heeft in de mijnen gewerkt. Het kan ook zijn dat er een heel ander familieverhaal belangrijk is voor jou familie. Ga op zoek naar zo'n verhaal en schrijf het hieronder op.

[illegible]

Verwerking

Om het veldwerk af te kunnen sluiten zullen er twee opdrachten ingeleverd moeten worden. De keuze is gevallen op een individuele opdracht en één groepsopdracht.

Inlever datum:

Voor beide opdrachten hebben jullie een week de tijd. De individuele opdracht wordt over precies 7 dagen bij de docent ingeleverd. In dezelfde les zullen jullie de groepsopdracht presenteren.

Individuele opdracht:

Schrijf een dagboekverhaal over een denkbeeldige of niet- denkbeeldige persoon die vroeger in Meezenbroek gewoond heeft.

Bijv. de pastoor, een mijnwerker uit de jaren 20, een gastarbeider, Bartolomees etc.

Iedere persoon heeft zijn eigen verhaal over de tijd waarin hij geleefd heeft. Probeer je te verplaatsen in die persoon en in de tijd.

Verwerk in het verhaal zoveel mogelijke kenmerken uit de tijd waarin die persoon geleefd heeft.

Bijv. gastarbeider: in smalle gangen werken, veel roet in de lucht, een nieuwe cultuur, de mensen kunnen elkaar niet verstaan etc.

Tip vraag ook eens aan je ouders, burens, opa en oma of deze nog tips hebben wat je in je verhaal kunt verwerken.

Wat moet er allemaal in je dagboek verhaal zitten.

Pagina 1: titelpagina met je naam, klas, datum, docent

Pagina 2: korte inleiding over het personage dat je hebt gekozen en een aantal kenmerken over de tijd waarin jou personage leefde. Max 100 woorden.

Pagina 3 en 4: het dagboek verhaal van jou personage. Ongeveer anderhalf A4tje.

Gebruik het lettertype calibri grootte 11.

Wees zo creatief mogelijk en maak er een leuk verhaal van!
Succes!

Groepsopdracht:

Het veldwerk is ingedeeld in thema's die jullie allemaal hebben doorlopen. Samen met je groepsgenoten ga je op een creatieve manier de thema's van het veldwerk behandelen. De vragen die jullie hebbe beantwoord dienen als rode draad door jullie presentatie.

Om jullie op weg te helpen staan hieronder een aantal voorbeelden waarop je een presentatie kunt geven:

- Powerpoint presenteren
- Collage presenteren
- Toneelstuk opvoeren
- Film door de tijd
- Verhaal maken
- Krant maken
- Website maken

Wees zo creatief mogelijk in het verzinnen van een leuke en originele manier om dit veldwerk te presenteren.

Ieder groepslid wordt beoordeeld tijdens de presentatie dat betekent dat ieder groepslid een deel van de presentatie moet presenteren.

Wees creatief!

Werk goed samen!

Veel succes!

Achtergrondinformatie

Meezenbroek:

Kasteel Meezenbroek is de oude oorsprong van deze wijk, maar van dit kasteel resteren nog enkel wat fundamenteën en een poortgebouw.

Rond 1920 mochten de socialistische coöperatie Glück Auf en de Protestants-christelijken Voorzorg beginnen met het bouwen van een nieuwe 'kolonie' ten behoeve van de huisvesting van de vele mijnarbeiders. Ondanks de protestants-christelijke aanwezigheid kreeg de jonge wijk de bijnaam 'de roeë kolonie' (de rooie wijk) dit kwam mede door het ontbreken van de 'katholieke' huizen en de grote hoeveelheid aan socialistisch georiënteerde mijnwerkers die er woonden.

Herkomst naam:

De suffix (navoegsel) broek duidt een moerasachtig of drassig land aan. De prefix is een naam van een persoon, naar alle waarschijnlijk Bartholomees. Meezenbroek is dus het drassige stuk land of moeras van Bartholomees.

Kasteel Meezenbroek:

Het kasteel Meezenbroek was een leengoed van het aartsbisdom Keulen. Onderdelen van het landgoed waren lenen van Schinnen en Valkenburg. In 1371 vocht ridder Scheyffert van Meysenbroeck mee aan Brabantse zijde in de slag bij Baesweiler. Hij was vermoedelijk de bezitter van kasteel Meezenbroek. In 1478 was de familie Von Holtzen eigenaar van het kasteel.

Even later krijgt de patriciërsfamilie Van den Edelenbant uit Aken de helft van het landgoed in handen. Catharina van Edelenbant trouwt met Hendrik van Tzivel tot Puth. Deze laatste weet in 1579 het ontbrekende deel van Meezenbroek te verwerven. In 1650 verkoopt hun nazaat Johan Karel, baron van Dobbelsstein, het kasteel aan Jan en Daniël Buirette uit Aken. Deze familie geeft in 1660 de opdracht voor het huidige poortgebouw van de voorburch. Hun wapen prijkt boven de ingang.

In 1670 komt door Daniël's dochter Anna het goed in handen van de familie Vignon. Willem Daniël Vignon was burgemeester van Maastricht. Deze laatste gaf de Maastrichtse architect Soiron (1748-1834) opdracht tot de bouw van een landhuis. Na zijn dood in 1789 komt het kasteel in handen van zijn zwager Jan Willem Heldevier, schepen van Maastricht en luitenant-drossaard van Staats-Valkenburg. Deze laatste overlijdt op het kasteel in 1819. In de 19^e eeuw waren landhuis en boerderij in bezit van verschillende eigenaren. In 1935 werd het landhuis gesloopt.

De kasteelhoeve werd door de familie Erens uit Schaesberg aan de gemeente Heerlen verkocht. Een deel van de hoeve is tegenwoordig in gebruik als restaurant Buirette. Het in 1935 gesloopte landhuis bestond uit een niet meer omgracht, in baksteen, opgetrokken blokvormig huis. Boven de kelder bevonden zich twee bouwlagen en een zolderverdieping onder een schilddak. De kasteelhoeve was omgracht. Het meest in het oog springende gedeelte vormt het poortgebouw, dat als enig origineel onderdeel van de hoeve behouden is gebleven. De rest van de hoeve is in de jaren zeventig van de 20^e eeuw gesloopt. Alleen de stalvleugels aan beide zijden van het poortgebouw werd ten behoeve van het restaurant in 1978 gereconstrueerd.

Mijnwerkerskoloniën:

Het basisprincipe van de mijnwerkerskoloniën lag in de enorm sterke expansie van de bevolking door de mijnindustrie. Bestaande woningen en normale woningbouw kon de enorme toevloed van bewoners niet aan. Een oplossing werd gevonden in de structurele massabouw van woningen.

Koloniën zijn gebouwd vanuit diverse uiteenlopende gedachten en achtergronden. Ten eerste moesten de mijnwerkers op loopafstand wonen van de mijnzetel waar zij werkten. Er was immers een gebrek aan goed vervoer. Ten tweede moesten koloniën buiten de bebouwde kom gebouwd worden en dat had ook een aantal redenen. De grond was goedkoper omdat deze buiten een bebouwde kom lag en ze kon veelal van één eigenaar aangekocht worden waarmee grondspeculatie voorkomen kon worden.

De arbeiderskoloniën waren concentraties van woningen, gebouwd langs bestaande infrastructuur waardoor het negentiende eeuwse infrastructurele netwerk grotendeels nog herkenbaar is. De koloniën kwamen door hun ligging vaak wel geïsoleerd te liggen, waardoor het aansluiten van de koloniën op waterleidingen en elektriciteit soms lang op zich liet wachten. De huizen werden aangelegd rond korte straten en hadden ruime tuinen. De ligging was vaak in de buurt van de natuur, buiten de stad en drassige gronden en heidegebieden werden gemedend. Er werd gebouwd op goede vruchtbare grond. Dit was allemaal bij elkaar opgeteld ook vanuit een ideologische en maatschappelijke overweging.

De stad werd gezien als een bron van ziekte en van moreel en zedelijk verval. De schone buitenlucht zou de mijnwerker goed doen en in de ruime tuinen zou de arbeider zelf groeten en aardappelen kunnen verbouwen. De koloniën waren daarnaast ook kleinschalig. Men vreesde namelijk voor grote concentraties van arbeiders, wat alleen maar tot stakingen en opstand zou kunnen leiden. Het was vooral architect Jan Stuyt die meerdere koloniën in de mijnstreek zou ontwerpen.

